

Institut za građevinarstvo "IG" Banja Luka

Naučno istraživački institut

Br. reg. Upisa: U/I-1-11425-00 Osnovni sud Banja Luka
Matični broj: 1928694
JIB: 4400918310005
PDV broj: 400918310005
Žiro račun: 555-007-00004438-38
Nova banka a.d. Bijeljina

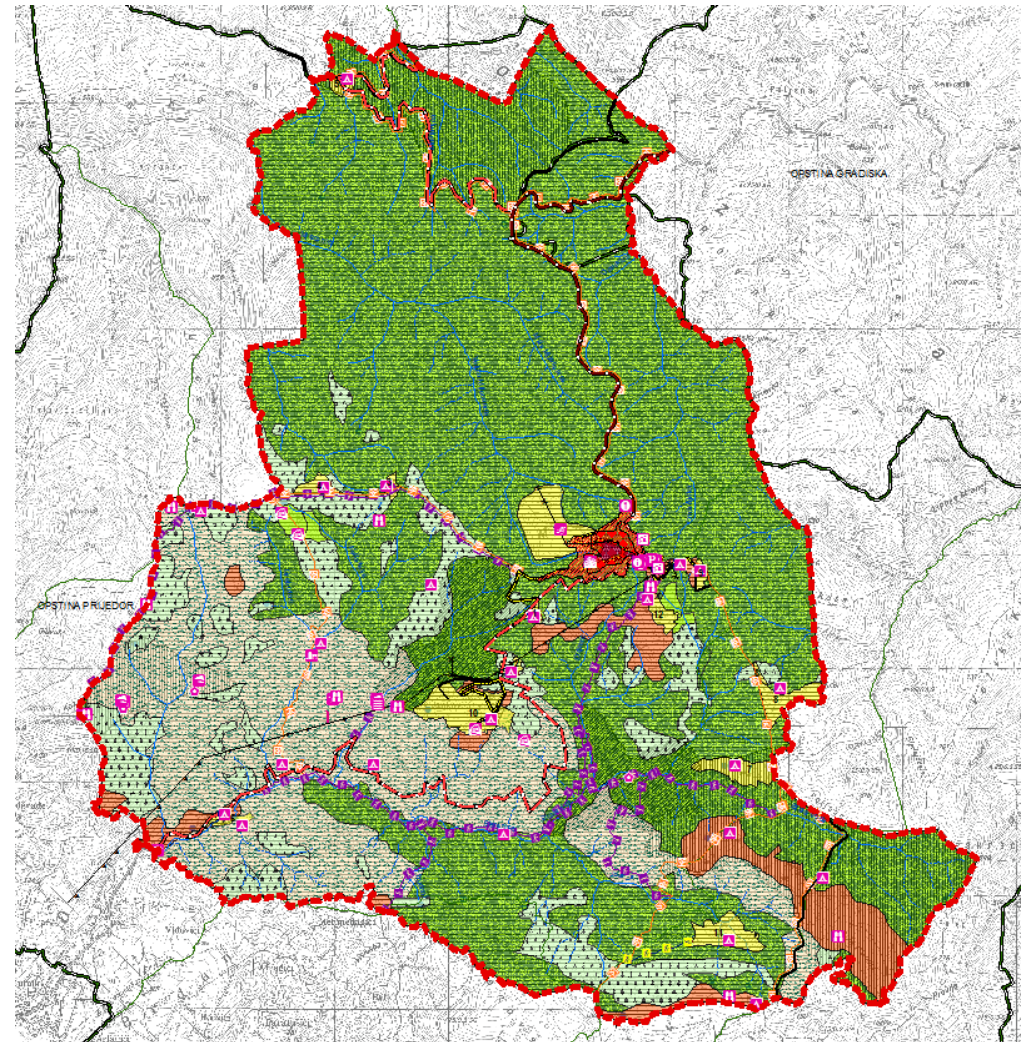
ISO QMS 9001
ISO EMS 14001
ISO OHSAS 18001

JP "ZAVOD ZA URBANIZAM
VOJVODINE" NOVI SAD

Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 92-98 tel: 00387(0)51/348-360; lab. 533-380 fax: 00387(0)51/348-372 e-mail: info@institutig.com i izg@blic.net

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ НАЦИОНАЛНИ ПАРК КОЗАРА 2011-2031

Бањалука, фебруар 2014. г.

ПРЕДМЕТ: ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА КОЗАРА 2011- 2031

ИНВЕСТИТОР : МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

ВРСТА ДОКУМЕНТА: ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ

НОСИЛАЦ ПРИПРЕМЕ: РЕСОР ЗА УРБАНИЗАМ И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ : "ИНСТИТУТ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО – ИГ", д.о.о. , БАЊА ЛУКА, ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ, НОВИ САД

УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ :

ИНСТИТУТ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО „ИГ“ :

ГОРДАНА ЈЕВТИЋ, дипл.прост. планер

БОРИС БАЦА, дипл.инж.арх.

ВЕСНА ЈЕГДИЋ, дипл.прост.планер

СЛОБОДАН БЕРИЋ, дипл.инж.грађ.

МИРОСЛАВ ГАЂЕША, дипл.инж.арх.

МИЛАН ТЕШАНОВИЋ, дипл.инж.саоб.

АЛЕКСАНДРА ЈАСНИЋ, дипл.инж.саоб.

ЖЕЉКА СТОЈАНОВИЋ, дипл.инж.пољ.

ДАНИЈЕЛА КНЕЖЕВИЋ, дипл.инж.пољ.

БОШКО МИЈАТОВИЋ, дипл.инж.ел.

НЕВЕНКО САМОУКОВИЋ, дипл.инж.грађ.

ДРАГАН ТАДИЋ, дипл.инж.маш.

БОЈАНА ИВИЋ, дипл.инж.шум.

НАТАША ЗЕЛЕНИКА, дипл.екон.

НЕДА ДРАГАНИЋ, дипл.правник

ДИРЕКТОР

мр СЛОБОДАН СТАНАРЕВИЋ, дипл.инж.грађ.

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ :

мр ДРАГАНА ДУНЧИЋ, дипл. пр. планер
 мр ВЛАДИМИР ПИХЛЕР, дипл. инж. арх.
 др ТАМАРА ЗЕЛЕНОВИЋ ВАСИЉЕВИЋ
 ЉУБИЦА РОЗИЋ, дипл. инж. агроекомоније
 СЛАВИЦА ПИВНИЧКИ, дипл. инж. пејж. арх.
 др ОЛИВЕРА ДОБРИВОЈЕВИЋ,
 СВЈЕТЛАНА РЕКО, дипл.инж.арх.
 Др СЛОБОДАН ПУЗОВИЋ
 ДЕЈАН ПЕТРОВИЋ, дипл.инж.шум.
 ЛАНА ИСАКОВ, дипл.инж.арх.-мастер
 ЉИЉАНА ЈОВИЧИЋ МАЛЕШЕВИЋ, дипл.екон.
 Мр ЉУБИЦА ПРОТИЋ ЕРЕМИЋ, дипл.инж.хорт
 ПЕРИЦА МАНОЈЛОВИЋ, дипл.инж.саоб.
 ЗОРАН КОРДИЋ, дипл.инж.саоб.
 БРАНКО МИЛОВАНОВИЋ, дипл.инж.мелио.
 ЗОРИЦА САНАДЕР, дипл.инж.елек.
 МИЛАН ЖИЖИЋ, дипл.инж.маш.
 МИЛКО БОШЊАЧИЋ, маст.инж.геодез.
 ДАЛИБОР ЈУРИЦА, дипл.инж.геодез.
 ТЕОДОРА ТОМИН РУТАР, дипл.прав.

ДИРЕКТОР

ВЛАДИМИР ЗЕЛЕНОВИЋ, дипл.инж.маш.

САДРЖАЈ

A.	УВОД	12
A.I.	УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	12
A.II.	ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРОСТОРУ	12
A.III.	РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ И МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ СА ОКРУЖЕЊЕМ	14
Б.	ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПРОСТОРА	15
В.	ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА	17
	В.1.1. Организација простора, зоне – просторне цјелине, подцјелине и друго	17
	В.1.1.1. Просторне цјелине, подцјелине у складу са режимима заштите природе	17
	В.1.1.1.1. Граница Националног парка "Козара"	17
	В.1.1.1.2. Зонирање Националног парка према намјени коришћења простора	18
	В.1.2. Систем насеља и центара.....	21
	В.1.3. Систем неопходне инфраструктуре мреже и објеката	21
	В.1.4. Природни услови са мјерама и заштиту, очување, уређење и активирање природних ресурса	21
	В.1.4.1. Пољопривредно земљиште	21
	В.1.4.2. Шуме и шумско земљиште	22
	В.1.4.3. Ловна подручја	22
Г.	ПРОГРАМ ПЛАНА	23
Г.I.	СТАНОВНИШТВО	23
	Г.1.1. Привремено	23
	Г.1.2. Стално	23
Г.II.	ФАКТОРИ РАЗВОЈА	24
	Г.11.1. Природни фактори развоја.....	24
	Г.11.2. Антропогени фактори развоја	26
Г.III.	ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА	26
	Г.111.1. СТАНОВАЊЕ.....	26
	Г.111.2. ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	26
	Г.111.2.1. Пољопривреда	27
	Г.111.2.2. Трговина, туризам и угоститељство	27
	Г.111.3. НЕПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	30
	Г.111.4. ИНФРАСТРУКТУРА	30
	Г.111.4.1. Саобраћај.....	30
	Г.111.4.2. Енергетска инфраструктура	30
	Г.111.4.2.1. Електроенергетика	30
	Г.111.4.2.2. Термоенергетика	30
	Г.111.4.3. Хидротехника	31
	Г.111.4.3.1. Водоснабдјевање	31
	Г.111.4.3.2. Канализација	31
	Г.111.4.4. Телекомуникациона инфраструктура	31
	Г.111.4.5. Правила просторног развоја, заштите и коришћења инфраструктурних система	31
	Г.111.5. ЗАШТИЂЕНИ ПРОСТОРИ	32
	Г.111.5.1. Природно вриједни простори	32

Г.ИИ.5.2. Антропогено вриједни простори	34
Г.ИИ.6. ЖИВОТНА СРЕДИНА	35
Г.ИИ.7. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА	36
Г.ИИ.7.1. Инжењерске и друге мјере за смањење сеизмичког ризика	36
Г.ИИ.7.2. Мјере заштите од вјетра	36
Г.ИИ.7.3. Мјере заштите од пожара	36
Г.ИИ.7.4. Мјере заштите од одрона	36
Д. СМЈЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА	37
Д.1.1. ОДРЕЂИВАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ И КАДРОВСКОГ ОКВИРА ЗА ПРАЂЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА	37
Д.1.2. ПОТРЕБА ЗА ПЛАНОВИМА НИЖЕГ РЕДА ЗА УРЕЂЕЊЕ НАСЕЉА, ЗОНА, ЛОКАЦИЈА И ДРУГО	38
Д.1.3. ТЕРИТОРИЈАЛНЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ПРИОРИТЕТЕ	38
Д.1.3.1. ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ	38
Д.1.3.2. СМЈЕРНИЦЕ ЗА УРЕЂЕЊЕ ИЗЛЕТИШТА	39
Д.1.3.3. СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИ РАД	40
Д.1.3.4. ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	40
Д.1.3.5. СМЈЕРНИЦЕ НА РЕАЛИЗАЦИЈИ ПОСЕБНИХ, СПЕЦИФИЧНИХ ПРОГРАМА ПАРКА	41
Д.1.4. ОБАВЕЗЕ ЛИЦА КОЈА ГАЗДУЈУ ПОДРУЧЈЕМ ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ И ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ	41
Д.1.5. СИСТЕМ РАЗВОЈНИХ ПОЛИТИКА – УПРАВЉАЊЕ ЗЕМЉИШТИМА, ДРУГИМ РЕСУРСИМА И ИЗГРАДЊОМ	42
Д.1.5.1. Пољопривредно земљиште	42
Д.1.5.2. Шумско земљиште	42
Д.1.5.3. Водно земљиште	43
Д.1.5.4. Грађевинско земљиште	43
Д.1.6. СИНХРОНИЗАЦИЈА РАЗВОЈА И ИЗГРАДЊЕ (република – јединице локалне самоуправе – инвеститори – друга лица)	43

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

размјера

а) Карте плана

1. Намјена простора – план	1:25 000
2. Карта зонације	1:25 000
3. Пољопривредно земљиште	1:25 000
4. Шуме и шумско земљиште	1:25 000
5. Инфраструктурни системи	1:25 000
6. Карта заштићених простора-Културно -историјско наслеђе	1:25 000
7. Туристички садржаји	1:25 000

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА

РЕПУБЛИКА СРПСКА

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, на основу члана 120. став 5. Закона о уређењу простора („Службени гласник Републике Српске“, бр. 84/02 – пречишћени текст) и рјешења о испуњености услова за израду просторно - планске документације број 4169/2010 од 12.05.2010. године, издаје

ЛИЦЕНЦУ

ИНСТИТУТ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО „ИГ“ ДОО Бања Лука испуњава услове за израду просторних, урбанистичких и регулационих планова и урбанистичких пројеката.

Ова лиценца важи од 12.05.2010. године до 12.05.2014. године. Провјера испуњености услова за израду просторно-планске документације, утврђених овом лиценцом, вршиће се у складу са одредбама Закона о уређењу простора.

Број регистра: 4169/2010

Бања Лука, 12.05.2010. године

МИНИСТАР
Фатима Феџбеговић, дипл.инж.арх.

РЕПУБЛИКА СРПСКА

Министарство за просторно уређење
грађевинарство и екологију

Бања Лука, Трг Републике Српске бр. 1

Број: 4169/2010

Датум: 12.05.2010.године

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, на основу члана 119. став 1. Закона о уређењу простора („Службени гласник Републике Српске“, број 84/02 – пречишћени текст и 112/06) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске“, број 118/08), доноси

Р Ј Е Ш Е Њ Е
о испуњености услова за израду просторно-планске документације

1. Утврђује се да ИНСТИТУТ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО „ИГ“ ДОО Бања Лука испуњава услове за израду просторних, урбанистичких и регулационих планова и урбанистичких пројеката.
2. Ставља се ван снаге рјешење о испуњености услова за израду просторно - планске документације и лиценца број 2890/06 од 09.12.2006.године.
3. Ово рјешење подлијеже ревизији након истека рока од четири године од дана доношења рјешења. Провјера испуњености услова за израду техничке документације вршиће се у складу са Законом о уређењу простора
4. Ово рјешење објавиће се у Службеном гласнику Републике Српске.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ИНСТИТУТ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО „ИГ“ ДОО Бања Лука обратило се овом Министарству захтјевом за доношење рјешења о испуњености услова за израду техничке документације.

Након увида у приложену документацију, а на основу члана 119. и 124. Закона о уређењу простора и Правилника о поступку и начину доношења рјешења о испуњености услова за рад предузећа и других правних лица у области израде просторно-планске документације, техничке документације и грађења, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења.

Ово рјешење је коначно у управном поступку, те против њега није допуштена жалба, али се може покренути управни спор подношењем тужбе Оркужном суду у Бања Луци, у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења. Тужба се у два истоветна примјерка таксирана са износом од 200 КМ судске таксе предаје суду непосредно или му се шаље поштом, а може се изјавити и на записник код надлежног суда или ма ког другог редовног суда.

Уз тужбу се прилаже ово рјешење у оригиналу или препису.

- Доставити:
1. Предузећу
 2. а/а

МИНИСТАР
Фатима Феџбеговић, дипл.инж.арх.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 35. Закона о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) министар за
просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске
д о н и о ј е

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да је ГОРДАНА (Драгољуб) ЈЕВТИЋ, дипл.просторни планер
(Име, очево име и презиме, занимање)

рођен-а 30.06.1980. године у Београду
(Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) и стекао - ла
овлашћење за израду просторно планске документације.

(Врста овлашћења)

Број регистра: 9238/10
Број протокола: 15-361-815/10
Бања Лука, 30.новембар 2010. године

МИНИСТАР
Фатима Фетибеговић
Фатима Фетибеговић, дипл.инж.арх.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 35. Закона о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) министар за
просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске
д о н и о ј е

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да је Милан (Јанко) Тешановић дипл.инж.саоб.
(Име, очево име и презиме, занимање)

рођен-а 25.09.1974. године у Мркоњић Граду
(Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) и стекао - ла
овлашћење за израду просторно-планске документације

(Врста овлашћења)

Број регистра: 8962/10
Број протокола: 15-361-313/10
Бања Лука, 17.08. 2010. године

МИНИСТАР
Фатима Фетибеговић
Фатима Фетибеговић, дипл.инж.арх.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 35. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 55/10) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да је АЛЕКСАНДРА (Слободан) ЈАСНИЋ, дипл. инж. саобраћаја
(Име, очево име и презиме, занимање)

рођен-а 17.09.1979. године у Смедереву
(Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 55/10) и стекао - ла овлашћење за израду просторно – планске документације.

(Врста овлашћења)

Број регистра: 10 077/12
Број протокола: 15.03-361-737/11
Бања Лука, 27. јануар 2012. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 8. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13) и члана 8. Правилника о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 70/13) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију издаје

ЛИЦЕНЦУ

Утврђује се да је Невенко (Гојко) Самоуковић, дипл. инж. грађ.
(Име, очево име и презиме, занимање)

1903961171311 рођен-а 19.03.1961. године у Сарајеву
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу и Правилником о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу и стекао/ла лиценцу за:

израду докумената просторног уређења.

Ставља се ван снаге рјешење број 9028/10 од 22.09.2010. године.

Број лиценце: ФЛ-0430/14
Број протокола: 15.02-361-1103/14
Бања Лука, 06.02.2014. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 8. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13) и члана 8. Правилника о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 70/13) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију издаје

ЛИЦЕНЦУ

Утврђује се да је Бошко (Јован) Мијатовић, дипл.инж.ел.
(Име, очево име и презиме, занимање)

2405979330097 рођен-а 24.05.1979. године у Загребу
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу и Правилником о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу и стекао/ла лиценцу за:

израду докумената просторног уређења.

Ставља се ван снаге рјешење број 10 080/12 од 27.01.2012. године.

Број лиценце: ФЛ-0417/14
Број протокола: 15.02-361-1101/13
Бања Лука, 06.02.2014. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 8. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13) и члана 8. Правилника о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 70/13) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију издаје

ЛИЦЕНЦУ

Утврђује се да је Драган (Душан) Тадић, дипл.инж.маш.
(Име, очево име и презиме, занимање)

1609967100046 рођен-а 16.09.1967. године у Бањој Луци
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу и Правилником о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу и стекао/ла лиценцу за:

израду докумената просторног уређења.

Ставља се ван снаге рјешење број 9506/11 од 21.03.2011. године.

Број лиценце: ФЛ-0414/14
Број протокола: 15.02-361-1108/13
Бања Лука, 06.02.2014. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 8. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13) и члана 8. Правилника о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 70/13) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију издаје

ЛИЦЕНЦУ

Утврђује се да је Борис (Петар) Баца, дипл.инж.арх.
(Име, очево име и презиме, занимање)

1708973382701 рођен-а 17.08.1973. године у Београду
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу и Правилником о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу и стекао/ла лиценцу за:

израду докумената просторног уређења.

Ставља се ван снаге рјешење број 8298/09 од 25.05.2009. године.

Број лиценце: ФЛ-0425/14
Број протокола: 15.02-361-1112/13
Бања Лука, 06.02.2014. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 8. Закона о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13) и члана 8. Правилника о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 70/13) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију издаје

ЛИЦЕНЦУ

Утврђује се да је Слободан (Обрад) Берих, дипл.инж.грађ.
(Име, очево име и презиме, занимање)

2301959101946 рођен-а 23.01.1959. године у Лађевцима
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)

испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу и Правилником о условима за издавање и одузимање лиценци учесника у грађењу и стекао/ла лиценцу за:

израду докумената просторног уређења.

Ставља се ван снаге рјешење број 7584/08 од 24.04.2008. године.

Број лиценце: ФЛ-0405/14
Број протокола: 15.02-361-1110/13
Бања Лука, 06.02.2014. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 35. Закона о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске д о н и о ј е

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да је Данијела (Милорад) Кнежевић, дипл. инж. пољ.
(Име, очево име и презиме, занимање)
2807978166944 рођен-а 28.07.1978. године у Босанској Дубици
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)
испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) и стекао-ла
овлашћење за израду просторно-планске документације.
(Врста овлашћења)

Број регистра: 10 250/12
Број протокола: 15.02-361-254/12
Бања Лука, 04.05.2012. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

На основу члана 35. Закона о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске д о н и о ј е

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Утврђује се да је Бојана (Стојан) Ивић, дипл. инж. шум.
(Име, очево име и презиме, занимање)
1812982107103 рођен-а 18.12.1982. године у Јајце
(ЈМБГ) (Датум) (Мјесто)
испунио-ла услове прописане Законом о уређењу простора и грађењу
("Службени гласник Републике Српске", број 55/10) и стекао-ла
овлашћење за израду просторно-планске документације.
(Врста овлашћења)

Број регистра: 10 477/12
Број протокола: 15.02-361-544/12
Бања Лука, 09.08.2012. године

МИНИСТАР
Сребренка Голић
Сребренка Голић

А.І. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Изради Просторног плана подручја посебне намјене Националног парка „Козара“ (у даљем тексту: Просторни план), приступило се на основу Одлуке о изради новог просторног плана подручја посебне намјене Националног парка „Козара“ („Службени гласник Републике Српске“, број 125/11).

Носилац припреме Просторног плана је Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију. Носилац израде Просторног плана д.о.о. „Институт за грађевинарство – ИГ“, Бањалука и ЈП „Завод за урбанизам Војводине“, Нови Сад.

Просторни план усклађен је са постојећим нормативним актима: Законом о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“ број 40/13), Правилником о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења („Службени гласник Републике Српске“, број 59/11), Законом о Националним парковима („Службени гласник Републике Српске“, број 75/10), Законом о Националном парку Козара („Службени гласник Републике Српске“, број 121/12), Закон о шумама („Службени гласник РС“ број 75/08), Закон о измјенама и допунама Закона шумама („Службени гласник РС“ број 60/13); Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник РС“ број 60/09), Закон о ловству („Службени гласник Републике Српске“, број 60/09), Закон о измјенама и допунама Закона о ловству („Службени гласник РС“ број 50/13), Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“ број 71/12), Закон о заштити природе - Пречишћен текст („Службени гласник РС“ број 113/08), као и другим прописима који се односе на проблематику Просторног плана (детаљнији преглед нормативних аката дат је у Документационој основи овог Просторног плана).

Плански основ за израду Просторног плана представљају Просторни план Републике Српске до 2015. године, Просторни план општине Приједор 2008 – 2018. године, а као студијска основа узет је и Просторни план Националног парка „Козара“ 1970-1990 године. Просторним планом Републике Српске до 2015.године предвиђено је да се под заштиту стави Национални парк Козара, чија површина према Просторном плану Републике Српске до 2015.године износи 33,75 km². Такође је планирано да се под заштиту стави проширење Националног парка које обухвата површину од 40,80 km².

Временски хоризонт овог Просторног плана обухвата период 2011-2031. године и износи 20 година.

Овај елаборат представља Приједлог Просторног плана, крајњу фазу израде Просторног плана. Приједлог је, у складу са Законом о уређењу простора и грађењу, био на стручној расправи Савјета Плана 14.10.2013. године. Приједлог Просторног плана је заснован на анализи постојеће документације (детаљнији списак је приложен у Документационој основи). Текстуални дио Приједлога Просторног плана садржи: увод, општу концепцију развоја простора, организацију простора, програм плана и смјернице за спровођење плана. Графички дио Приједлога Просторног плана садржи: Намјена простора – план, Карту зонације, Пољопривредно земљиште, Шуме и шумско земљиште, Инфраструктурни системи, Карту заштићених простора - Културно-историјско наслеђе и Карту туристичких садржаја.

Изради Приједлога Просторног плана претходила је израда Документационе основе Просторног плана.

Просторни план је урађен у Географском информационом систему (у даљем тексту: ГИС)-окружењу, што омогућава једноставнију размјену података за обухваћено подручје и ефикаснију контролу спровођења Просторног плана, у складу са одредбама Правилника о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења.

А. УВОД

А.ІІ. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРОСТОРУ

Планина Козара налази се у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине. То је ниска, острвска планина смјештена између Панонске низије на сјеверу и Динарида на југу, те омеђена ријекама Савом, Уном, Саном и Врбасом. Иако висина њених врхова не прелази 1000 м.н.в., Козара својом висином, пространством и љепотом доминира овим дијелом БиХ. Значајни врхови су: Гола планина (876 м.н.в.), Рудине (750 м.н.в.), Јарчевица (740 м.н.в.), Главуша (793 м.н.в.), Бешића-пољана (784 м.н.в.), Врновачка глава (719 м.н.в.), Бенковац-Јуришина коса (705 м.н.в.), Шупљиковац (652 м.н.в.), Зечији камен (667 м.н.в.), Козарачки камен (659 м.н.в.). Централни

дио планине Козаре, површине 3.907,54 ha, проглашен је Националним парком 1967. године. Средишњим дијелом Националног парка доминира плато Мраковице (806 м.н.в.) на којем се, због његових урбаних садржаја, често одржавају културне манифестације и окупља велики број посјетилаца Националног парка Козара. На Мраковици се налази меморијална зона, изграђена у знак сјећања на борце који су изгубили живот у II Свјетском рату. Састоји се из меморијалног споменика, музеја и меморијалног зида на коме су угравирана имена погинулих бораца. Језгро културних и историјских садржаја Националног парка „Козара“ чини споменички комплекс, чији аутор је вајар Душан Џамоња. Подручје Националног парка издужено је у смјеру сјевер-југ, тако да му дужина износи 7, а ширина 3-6 km. Налази се између 44°58'00" и 45°03'30" с.г.ш. и 16°51'00" и 16°55'41" и.г.д по Гриничу. Национални парк Козара протеже се на територији Града Приједора, општина: Козарска Дубица и Градишка. Мраковица, средиште Националног парка, удаљено је од Приједора 24 km, а од Бања Луке 56 km.

Становништво

Демографски развој становништва на територији Националног парка разматран је у периоду од 1971 – 2011. године. Посматрани период је подјелен на два дијела. Први који се односи на раздобље од 1971. до 1991.године, када су пописи вршени сваких 10 година и период од 1996. до 2011.године када су кориштене процјене преузете из Републичког Завода за статистику РС и Просторног плана Републике Српске, јер после 1991.године попис становништва није вршен у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини. Како се Национални парк простире на територији Града Приједора и Општине Градишка и Општине Козарска Дубица, то ће се развој становништва посматрати на нивоу ових општина/града. Приликом проглашења националног парка извршено је расељавање становништва, тако да на територији Парка до данас није било стално насељеног становништва, па се због тога разматра становништво шире околине као потенцијални носиоц развоја и очувања Националног парка.

Број становника за период 1971.- 1991.године

Година	Општина/Град		
	Приједор	Градишка	Козарска Дубица
1971.	97 894	53 581	30 384
1981.	108 868	58 095	30 867
1991.	112 543	59 974	31 606

Извор : Републички завод за статистику, Бања Лука

Процјена броја становника за период 1996.- 2011.године

Година	Општина/Град		
	Приједор	Градишка	Козарска Дубица
1996.	90 002	59 494	33 289
2006.	95 764	60 098	33 729
2011.	93 991	59 103	32 407

Извор: за 1996.годину Просторни план Републике Српске до 2015.године, Урбанистички завод РС, Бања Лука, 2007.; за 2006-2011.годину процјене Републичког завода за статистику РС.

Привреда

Национални парк поред природних, располаже и инфраструктурним, културним и историјским ресурсима. На основу утицаја људског фактора, екосистеми Националног парка се могу груписати као:

- ❖ природни екосистеми,
- ❖ културно-историјски екосистеми,
- ❖ мјешовити (природни и културно-историјски) екосистем,

Природне екосистеме чине:

- ❖ шумски екосистеми који покривају 94.78 % од укупне територије,
- ❖ пољопривредни екосистеми који чине 4.9 % од укупно заштићеног подручја,

Културно-историјски екосистеми Националног парка својим инфраструктурним и културно-историјским објектима и грађевинама заузимају отприлике 0.5% површине Националног парка.

Национални парк располаже разноврсном туристичком инфраструктуром. Дио те инфраструктуре је наслијеђен из ранијег периода, добар дио је новијег датума, а постоје и планови за изградњу нове у периоду реализације овог плана.

У Националном парку постоје и значајни смјештајни капацитети у обновљеном Хотелу Монумент (130 лежаја), те мотелу Бијеле Воде (25 лежаја), бунгаловима (12 лежаја) и планинарским домовима. Инфо-центар је свакодневно отворен и у њему дежурају стручно оспособљени радници који у сваком моменту, појединцу или групи, могу пружити основну информацију, као и кратку презентацију културно – историјских и природних вриједности Националног парка. У предратном периоду Козару је посјећивало и по неколико стотина хиљада посјетилаца годишње, како са простора бивше Југославије, тако и из читавог Свијета. У послератном периоду број посјетилаца се знатно смањило, тако да се током неколико претходних година тај број креће око 70.000 посјетилаца на годишњем нивоу, са примјетним падом у 2010. и 2011. години у односу на период 2006. – 2009. година. Више од 80% туриста привлаче спортске и рекреативне активности (скијање, шетња, излети) које су могуће у Националном парку. Само је 20 % посјетилаца заинтересовано за музеј и споменик на Мраковици. Велику већину чине дневни посјетиоци, који у Националном парку проведу отприлике 5 сати. Веома мали број туриста остаје преко ноћи и користи смјештај у или у околини Националног парка. Додатни мотиви за посјету су још и физичко вјежбање и здравље.

Неке од значајних манифестација одржаних на Козари у протеклом периоду су:

- ❖ Дани зиме на Козари,
- ❖ Поздрав прољећу,
- ❖ 1. мај – међународни празник рада,
- ❖ 9. мај – дан побједе над фашизмом,
- ❖ 4. јул – дан борца и годишњица Козарске епопеје,
- ❖ Ликовна колонија,
- ❖ Књижевни сусрети на Козари,
- ❖ Дан Националног парка «Козара».

На подручју Националног парка егзистирају и два планинска друштва:

- ❖ Планинарско друштво „Клековача“ и
- ❖ Планинарско – скијашко друштво „Љубијски рудар“.

Непривреда

Друштвене дјелатности су у минималном броју и облику заступљене у обухвату Националног парка (објекат културе и спортски објекти).

У обухвату Националног парка не постоји ни једна установа из области предшколског, основног, средњег и високог образовања, социјалне и здравствене заштите и културе.

Најважнија културна установа на подручју Националног парка је Музеј „Козара“. Спомен музеј на Мраковици дјелује у оквиру Јавне установе „Национални парк Козара“.

У обухвату Националног парка, налази се:

- ❖ Објекат - дом Планинарског друштва „Клековача“-Приједор,
- ❖ Објекат-дом Планинарско друштво „Мраковица“-Козарац и
- ❖ Објекат-дом Планинарско друштво „Љубијски Рудар“-Приједор.

Инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура се састоји од слjedeћих путева:

- ❖ Са југозападне стране је регионални пут Р477, дионица Козарац – Водице, дужине 12 km, асфалтиран је и представља главни туристички прилаз платоу Мраковице и главним смјештајним капацитетима Националног парка;
- ❖ Са сјевероисточне стране је дионица регионалног пута Р477 Водице –Врбашка 1, неправилне ширине, креће из Мраковице и највећим дијелом, до Подградца, има карактеристике шумског камионског пута и тим дијелом прати ток Црне ријеке; Ово је веома важан прилазни пут и постоји хитна потреба за његовом обновом;
- ❖ Са сјеверозападне стране је регионални пут Р477а, дионица Водице - Козарска Дубица 2 и асфалтиран је све до манастира, док је дио тог пута који креће из манастира за Пашине Конаке и Велико раскршће у веома лошем стању. Ово је веома важан прилазни пут и постоји хитна потреба за његовом обновом;
- ❖ Кроз кањон Мљечанице и Витловске, и Витловске до Међувођа постоји шумски камионски пут који их спаја са Кнежицом, Караном и Новим Градом.

У Националном парку је уређена и означена бициклистичка рута. Поменута рута, укупне дужине 60 km, спаја Национални парк, преко Моштанице и Козарске Дубице, са Националним парком природе Лоњско поље у Хрватској. Дуж цијеле руте је постављена бициклистичка сигнализација, односно, путокази и табле са картом руте.

Пјешачке стазе:

- ❖ Пјешачка стаза Мраковица, 50 мин. пјешачења;
- ❖ Пјешачка стаза Мраковица – Шупљиковац – Гумлин - Крива страна - Виногреч - Гола планина, 120 мин. пјешачења;
- ❖ Пјешачка стаза Мраковица – Гаврин калем – Главуша – Бешића пољана – Козарачки камен, 120 мин. пјешачења;
- ❖ Пјешачка стаза ка Зечијем камену,
- ❖ Пјешачка стаза Гумлине – Зеленац.

У склопу Меморијалне зоне, изграђена је трим стаза за дјецу. Трим стаза састоји се од разних дрвених препрека постављених на травнату подлогу, те је сигурна за кориштење. Трим стаза омогућава дјецу различитих узраста физичку активност кроз игру, забаву и дружење.

На подручју Националног парка не постоји изграђена електроенергетска инфраструктура високог напона (110kV и више). Средњенапонска електроенергетска дистрибутивна мрежа изграђена је за потребе напајања туристичког комплекса и комуналне инфраструктуре.

У простору, који је обухваћен Националним парком, не постоји изграђен инфраструктурни систем за даљинско снабдијевање јавних објеката топлотном енергијом. Постојећи објекти у обухвату овог плана потребну топлотну енергију за загријавање просторија обезбијеђују појединачно за сваки објекат, локалним изворима топлоте, ложењем у ложиштима у просторијама које се грију.

На овом простору од инфраструктурних коридора, објеката и уређаја постоје само два локална водовода изграђена за потребе снабдијевања водом оближњег комплекса Мраковица и Бенковац. Споменути водовод за комплекс Мраковица користи воду са извора Бијеле воде који се налази на око 4 km од самог комплекса.

На подручју Националног парка постоји изграђена телекомуникациона инфраструктура. Телефонске инсталације су у власништву предузећа „Телеком Српске“. Такође, постоји изграђена GSM/UMTS телекомуникациона инфраструктура.

А.ИИИ. РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ И МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ СА ОКРУЖЕЊЕМ

Интегрисање подручја Просторног плана у шири регионални контекст подразумјева уважавање принципа најважнијих европских докумената којим је дефинисан просторни развој, као и примјену њихових препорука за остваривање међународне и прекограничне сарадње.

Сјеверна граница Подручја Просторног плана се налази у пограничној зони ка Републици Хрватској. Магистралним путем М-4 се остварује веза са Приједором, Бања Луком, аутопутем Е-661 и другим дијеловима Републике Српске и Босне и Херцеговине. Магистрални пут М-4 представља једну од важнијих развојних праваца Републике Српске и заједно са најзначајнијим центрима, Приједором и Бања Луком, утиче на просторно-функционални развој подручја Просторног плана. Веза са коридором Х (аутопут Београд - Загреб) и Републиком Хрватском остварује се магистралним путем М-15 Приједор – Козарска Дубица.

Ова осовина развоја и центри представљају концентрацију са развијеним привредним комплексима енергетике, комплементарне индустрије, сектора услуга и услуга високог образовања, здравства и културе.

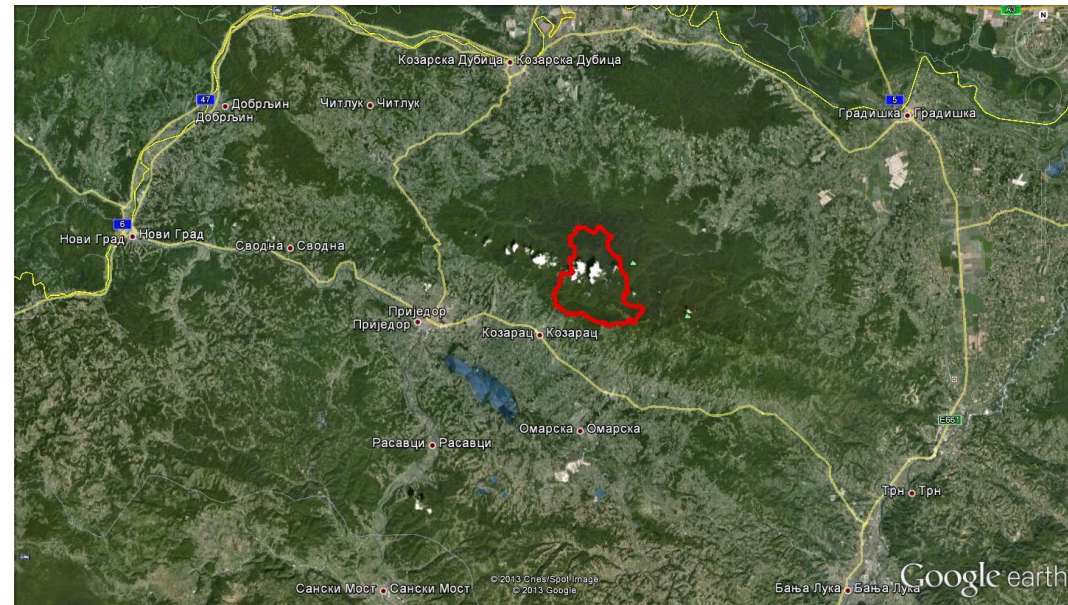
Прекогранична сарадња од значаја за подручје Просторног плана оствариваће се нарочито кроз IPA програме прекограничне сарадње, међународну сарадњу подручја са природним вриједностима, мисију Међународне комисије за слив ријеке Саве (ISRBC), остваривање приоритетних области утврђених Дунавском стратегијом која се односи на цијели слив ријеке Дунава, повезивање са Зеленим појасом Европе и европским путевима културе, као и свим другим активностима на међународној сарадњи која се односи на развој инфраструктурних система, очување природних ресурса и одрживи развој, заједнички наступ код ЕУ и других релевантних међународних асоцијација за реализацију развојних програма, привредне и друге сарадње и јачање партнерства на нивоу локалних власти.

WWF је почетком 2012. започео пројекат “Паркови Динарског лука” којим жели створити савез паркова природе и националних паркова на подручју Босне и Херцеговине, Црне Горе, Хрватске, Македоније, Албаније, Словеније и Србије. Пројект у трајању три године финансирају Министарство спољних послова Норвешке и MAVA Foundation. Први и главни циљ овог пројекта јест стварање платформе заштићених подручја кроз повезаност свих паркова у регији Динарског лука. Својим природним и културним вриједностима, Динарски лук не заостаје за Карпатима, Алпама или било којим другим познатим свјетским екорегијама.

Могућ утицај на будућу просторно-функцијску организацију Националног парка оствариће насеља из непосредног окружења.

Успостављање структурно квалитетнијих веза може се остварити повезивањем Националног парка са руралним и мањим урбаним центара у непосредном окружењу у шире функционално подручје. Ово се остварује, пре свега, синхронизованим развојем комплементарних дјелатности из области:

- ❖ јавних служби (саобраћај, здравство, образовање, информације и др.),
- ❖ рада (усаглашавање производних програма и привредних капацитета, рационално коришћење ресурса, заједнички наступ на тржишту и др.),
- ❖ услужних дјелатности и инфраструктуре,
- ❖ туризма и заштите природе.

Б. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПРОСТОРА

Национални парк представља специфичан и аутентичан мозаичан сплет шумских, ливадских и пашњачких екосистема, са изузетно богатим биодиверзитетом.

Просторни план мора испоштовати општа начела уређења у актуелном планском периоду:

- ❖ усаглашеност са европским нормативима и стандардима у области планирања, уређења и коришћења и заштите простора;
- ❖ избор и дефинисање приоритета, како стратегијских, тако и краткорочних;
- ❖ повећање ефикасности и одговорности у области коришћења, управљања, заштите и уређења простора;
- ❖ усклађеност социјалног развоја, економске ефикасности, заштите и ревитализације животне средине и заштите природних, културних и историјских вриједности;
- ❖ анимирање јавности у поступку израде и усвајања плана усмјерено према интересима и могућностима локалне заједнице.

Основни стратешки циљ Просторног плана је: дефинисање и оперативно ангажовање свих просторних могућности Националног парка у интересу заштите, промоције и одрживог коришћења заштићеног природног добра.

Основни принципи заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана које располаже значајним, али недовољно активираним природним потенцијалима и територијалним капиталом, јесу:

- ❖ повећање уређености, конкурентности и ефикасности територијалног развоја;
- ❖ усклађен развој са сусједним подручјима и просторно-функционална интегрисаност и трансгранично повезивање са окружењем;
- ❖ заштита животне средине и одрживо коришћење природног и културног наслеђа;
- ❖ демографски опоравак локалног становништва;
- ❖ полицентрични територијални развој, као плански принцип институционалне организације и уређења простора треба да подстиче коришћење локалних потенцијала;
- ❖ унапређење доступности информацијама и знању, ради повећања конкурентности општина;
- ❖ развој културног и регионалног идентитета;
- ❖ принцип субвенционисаности и јавно-приватног партнерства;
- ❖ перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању;
- ❖ заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби; релативизација конфликта у заштити природних и културних вриједности и одрживом развоју локалних заједница и у односу на развој других посебних намјена обухваћеног подручја.

Полазишта опште концепције развоја простора Националног парка заснивају се на заштити природних и културно – историјских вриједности и могућностима привредног развоја, кроз коришћење датих вриједности уз усаглашавање са режимима заштите одређеним кроз одговарајуће зоне заштите.

Национални парк је заштићено добро, према јединственом систему укупне заштите како је дефинисану у Закону о заштити природе. Међутим, он је истовремено и простор одређених функција које, онако како су дефинисане у Закону о Националним парковима, могу бити сажете у три главна облика:

- ❖ Научно-културна функција
- ❖ Културно - образовна функција
- ❖ Туристичко – рекреативна

Научна функција Националног парка налази свој израз у чињеници да је он подручје опажања и истраживања природе и њених екосистема. То укључује и културне функције које се ослањају на посебне погодности за популаризовање сазнања о природи чиме се повезује са образовном функцијом.

Образовна функција Националног парка има сврху развијања смисла за природу код дјете и омладине као и у широким слојевима становништва. Тиме се подстиче еколошки и естетски одгој, развија позитивистички однос према свијету, а у човјеку развија племенитост и хуманизам.

Рекреативно-туристичка функција Националног парка подстиче врједновање предности одмора у изворној природи и тиме развија свјеснији однос према потреби заштите природе и уопште према заштити околине, а побуђује и жељу за бољим чувањем и других предјела.

Све су те функције Националног парка међусобно повезане и зависне.

Развој ових функција и заштита природних и културно – историјских вриједности Националног парка омогућена је кроз што мањи утицај и присутност било какве изградње и људског дјеловања, свођењем ових активности на зоне у простору у којима су ове активности дозвољене и за којима постоји потреба, а које ће као такве растеретити природне вриједности које би људским дјеловањем могле бити угрожене.

Бројне специфичности Националног парка би требало укључити у туристичко, научно, културно и рекреативно коришћење Националног парка. Природне и културно – историјске вриједности у исто вријеме чине основ за афирмацију Националног парка у туристичке сврхе.

Туризам у перспективи треба да буде много значајнија привредна грана, него до сада. Оствариваће се усклађено са захтјевима очувања природних добара и вриједности. Приоритет је концепирање, организација, афирмација и комплетирање специфичне туристичке понуде и атрактивних програма на планском подручју, комплетирање јавно комуналне и туристичке инфраструктуре у функцији развоја туризма, повећање стандарда услуга постојећих и планираних туристичких капацитета, активирање локалног становништва у окружењу и његовог стамбеног фонда за развој туризма.

Општа концепција развоја туризма ће се заснивати на принципима:

1. Национални парк мора бити тако уређен да може примити већи број посјетилаца при чему је потребно дати предност краћем, већином излетничком посјећивању. У том смислу он мора бити широко отворен и доступан свим економским слојевима посјетилаца па према томе и опремљен, за то примјереним садржајима. Национални парк треба бити уређен тако да омогућује разгледавање природних љепота и ријеткости, а да оне, при томе, не буду угрожаване или оштећиване.
2. Туризам и рекреација су активности које припадају Националном парку, али тако да оне нису коначна сврха парка, већ само средство за његово успјешније и удобније разгледање. Према томе туризам и рекреација не укључују само стандардне облике смјештаја и услуга у за то изграђеним грађевинама као ни спортске активности и забаву на уређеним површинама такве намјене, већ се под рекреацијом подразумијева уживање у природи и другим атрактивностима те физички и психички одмор.

У циљу заштите и промовисања природних и културних вриједности треба рачунати и на локално и становништво у непосредном окружењу Националног парка. Потребно је регулисати односе с локалним становништвом које у Националном парку има посјед и одређене интересе због чињенице да становништво треба бити мотивисано одржавати вриједности подручја одређеног као “Национални парк”. Без тога се циљеви заштите не могу остварити у потпуности и на примјерен начин.

Локално је становништво у окружењу, у доброј мјери сачувало подручје Националног парка од девастације па је разумљиво да на такав његов однос и даље треба рачунати. Истовремено улога Националног парка у процесима трансформације локалне заједнице путем успостављања интеракцијских односа између заштите и користи коју она пружа показује се као још један од важних циљева.

V.I.1. Организација простора, зоне – просторне цјелине, подцјелине и друго

V.I.1.1. Просторне цјелине, подцјелине у складу са режимима заштите природе

V.I.1.1.1. Граница Националног парка "Козара"

Приликом одређивања основне концепције организације простора Националног парка водило се рачуна о заштити затечених природних и културно – историјских вриједности, те је основни циљ дефинисања намјене површина и планираног обликовања простора био не нарушити природну равнотежу постојећих еко – система или на било који начин угрожавање свеукупне природе Националног парка. Уз очување свеукупне природе Националног парка циљ организације простора је афирмисати простор као атрактивну дестинацију кроз повезивање Националног парка са непосредним окружењем, али и ширим простором како би се разбила природна изолованост терена и привукао адекватан број посјетилаца.

Основном концепцијом намјене Националног парка првенствено се истиче функција заштите тог природног резервата. Испуњавањем тог основног предуслова, у Националном парку је могуће развијати и друге активности као што су туристичко – рекреативне, научно-истраживачке, привредне и друге.

Како је сврха формирања Националног парка заштита природних и културно – историјских вриједности и афирмација и презентација тих вриједности ширем кругу посјетилаца и становништву, то је један од задатака и циљева Просторног плана да се кроз дефинисање намјене простора директно одреди и одговарајући степен заштите природних и културно – историјских вриједности, те кроз категорију заштите одреди начин и облик његовог коришћења.

Граница Националног парка је одређена Законом о Националном парку. Такође, исти Закон је прописао:

- Обавезу одређивања режима заштите I, II и III степена заштите у зависности од степена очуваности природних вриједности. На основу природних карактеристика и у складу са принципима заштите природног и културно-историјског наслеђа, а за потребе израде Плана управљања Националним парком, цјелокупан простор Националног парка је подјељен на три основне зоне заштите.
- Да се зоне и режими заштите I, II и III степена на територији Националног парка утврђују Просторним планом подручја посебне намјене.

Почетна тачка описа границе Националног парка је најнижа тачка у Националном парку (кота 275 m.n.v.) која се налази на мосту ријеке Старенице преко које прелази регионални пут Козарац-Мраковица-Подградци. Са тригонометра 275 (мост) граница Националног парка се спушта низ корито ријеке Старенице (к.ч. 3.080; КО Козарац), средином корита у правцу запада, а потом излази из корита у правцу сјеверо-сјеверозапада и граничним линијама катастарских честица 925, 931, 930, 339/1, 936, 937, 938, 942, 941; КО Козарац (честице су у Парку) и излази на раскрсницу путева на локалитету Велико игралиште. Од раскрснице на Великом игралишту граница Националног парка се креће у правцу сјевера лијевим краком пута, шумским путем Велико игралиште - Козарачки камен - Јасик - Бешића пољана (к.ч. 3.065; КО Козарац - честица у Националном парку) до спајања са к.ч. 259; КО Козарац (координата - 6 409 887; 4 984 424) праволинијски на тригономстар 658 m.n.v. Козарачки камен (координата - 6 409 748; 4 984 602), а даље праволинијски у правцу сјевера на границу катастарских честица к.ч. 259 и к.ч. 138; КО Козарац, дијелећи к.ч. 259; КО Козарац на два дијела. Граница се спушта у правцу сјевера између к.ч. 138 и 139; к.ч. 137 и 139; КО Козарац и излази поново на шумски пут Велико игралиште - Козарачки камен - Јасик - Бешића пољана к.ч. 3.065; КО Козарац и граничном линијом пута се креће у правцу сјевера преко гребена Јасик до Крчевина, односно до к.ч. 611; КО Козаруша и даље граничним линијама к.ч. 611 и 603 (честице су у Националном парку - КО Козаруша) до пута Бешића поља-на - Мраковица, односно к.ч. 12; КО Козарац. Граничном линијом пута граница даље иде на исток до раскрснице са тзв. Махиним путем к.ч. 10; КО Козарац и граничном линијом пута граница даље иде према сјеверу (оба пута су у Парку) до тачке (координате - 6 411 231; 4 987 841) гдје пресијеца пут и између к.ч. 36/1 и 36/2; КО Козарац иде према истоку, пресијеца Црни поток и на ломној тачки тих честица даље иде према сјеверу до ушћа Црног потока у Мљечаницу (к.ч. 9 и к.ч. 8; КО Козарац). Даље граница иде низводно потоком Мљечаница у правцу сјеверозапада до ушћа малог поточића у Мљечаницу (координата - 6 411 233; 4 989 695). Потоком, односно западном границом шумских одјела 28. 29 и 31 б граница иде према сјеверу све до старе напуштене

V. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

индустријске пруге, односно границе катастарске општине Козарац. Граничном линијом КО Козарац и КО Котурови (општина Козарска Дубица) граница иде на запад до тачке спајања са к.ч. 726/1 - КО Котурови. Даље граница иде на сјевер и граничном линијом катастарске честице 668/14 - КО Котурови катастарских честица 726/1, 726/2, 727, 729, 730 и 731/2 - КО Котурови до ломне тачке (координата тачке - 6 412 103; 4 990 557) и иде праволинијски до друге ломне тачке на Пашином потоку (координата тачке - 6 412 354; 4 990 378), те дијели к.ч. 668/14 - КО Котурови на два дијела. Потоком на сјевер граница иде све до границе КО Котурови, а онда на југ до тачке спајања са к.ч. 738 - КО Котурови. Граница даље иде граничном линијом к.ч. 738 и к.ч. 746/1 - КО Котурови (честице у Парку) до ломне тачке (координате - 6 412 716; 4 990 353), а даље границом шумских одјела 33 и 35 (припадају Националном парку) и шумског одјела 20 (припада ШГ Приједор) до ломне тачке (координате - 6 413 905; 4 990 672), односно до границе КО Козарац и КО Котурови на тој ломној тачки, дијелећи к.ч. 36/1 на два дијела. Границом КО Козарац граница иде на исток све до споја са КО Горњи Подградци, пресијеца пут за Горње Подградце и границом шумског одјела 36 иде даље на југоисток дијелећи к.ч. 3.000/1 - КО Горњи Подградци на два дијела све до Водичког потока. Затим граница иде узводно Водичким потоком (к.ч. 3.425 - КО Горњи Подградци) до спојне тачке КО Козарац и КО Горњи Подградци (координате - 6 414 578; 4 989 179). Даље граница иде према југу граничном линијом КО Козарац и КО Горњи Подградци до ломне тачке на потоку Црна ријека (координате - 6 414 624; 4 988 748). Граница даље иде средином потока Црна ријека к.ч. 38 (КО Козарац) до тачке (координате - 6 414 824; 4 988 390), односно границом шумских одјела 38, 39, 42 (припадају Националном парку) и шумског одјела 154 (припада ШГ "Градишка") све до ломне тачке (координате - 6 415 111; 4 988 041) дијелећи к.ч. 37/1 на два дијела, а потом на југ границом КО Козарац до границе са КО Камичани. Наставља границом КО Камичани на југ до ломне тачке (координата тачке - 6 415 737; 4 986 812) и даље на југ границом шумских одјела 44, 131/1, 130/1 а и 130/1 до к.ч. 44 КО Камичани (координата тачке - 6 416 244; 4 985 109). Граница даље иде између катастарских честица к.ч. 44 и 01, к.ч. 01 и 46, к.ч. 46 и 47, к.ч. 48 и 47, к.ч. 53 и 49, к.ч. 52 и 49, к.ч. 54 и 49, к.ч. 54 и 51, к.ч. 51 и 57, к.ч. 56 и 51, к.ч. 56 и 55, к.ч. 01 и 56, к.ч. 01 и 57, к.ч. 57 и 58, к.ч. 59 и 40, к.ч. 59 и 39, к.ч. 17 и 59, к.ч. 16 и 59, к.ч. 16 и 18, к.ч. 31 и 18, к.ч. 31 и 33, к.ч. 31 и 32, к.ч. 30 и 26, к.ч. 22 и 24, к.ч. 23 и 24, к.ч. 01 и 23 (КО Камичани) до пута Мраковица - Разбој - Гола планина, односно к.ч. 82 - КО Камичани. Даље граница иде путем к.ч. 82 - КО Камичани, односно к.ч. 4.422 (источна граница КО Ламовита) према југоистоку, односно југу према Голој планини све до тачке (координата тачке - 6 416 860; 4 982 075) гдје пресијеца пут и даље на запад иде граничном линијом између катастарских честица к.ч. 171 и 168, к.ч. 172 и 169, к.ч. 172 и 167, к.ч. 173 и 167, к.ч. 174 и 167, к.ч. 174 и 175, к.ч. 177 и 176, к.ч. 198 и 319, к.ч. 199 и 200, к.ч. 199 и 201, к.ч. 202 и 201, к.ч. 203 и 201, к.ч. 203 и 204, к.ч. 203 и 319, к.ч. 203 и 205, к.ч. 206 и 207, к.ч. 214 и 207, к.ч. 214 и 213, к.ч. 212 и 213, к.ч. 209 и 207, к.ч. 210 и 208, к.ч. 210 и 207 (КО Ламовита) до потока Јоховача (координата - 6 416 455; 4 982 394), а даље низводно низ поток дијелећи к.ч. 319 - КО Ламовита на два дијела све до границе са КО Камичани, односно пута к.ч. 6.187 - КО Камичани. Јужном границом КО Камичани, односно путем граница иде на запад до тачке (координате 6414 511; 4 981 893) гдје пресијеца пут и даље иде између катастарских честица к.ч. 230 и 228, к.ч. 224 и 228, к.ч. 224 и 227, к.ч. 224 и 225 (КО Камичани) до пута гдје пресијеца пут, односно к.ч. 6.186 - КО Камичани (координате 6 414 344; 4 981 943). Путем иде према сјеверу између к.ч. 6.186 - КО Камичани и катастарских честица 414, 416 и 415 (КО Камичани) до раскрснице са путем к.ч. 6.189/1 - КО Камичани. Даље иде на запад путем између к.ч. 6.189/1 и 579/1 (КО Камичани) до тачке лома (координате 6 414 127; 4 982 197) одакле иде праволинијски и пресијеца к.ч. 579/1 (КО Камичани) на два дијела и долази на рубну тачку к.ч. 543 - КО Камичани (координате - 6 413 772; 4 982 112). Граница даље иде према западу граничном линијом између катастарских честица к.ч. 579/1 и 543, 542, 541, 543, 536, 535; затим к.ч. 534 и 535; к.ч. 534 и 533; к.ч. 579/1 и 533, 438, 439, 440, 441, 443; затим к.ч. 456 и 469; к.ч. 457 и 469; затим пресијеца пут (к.ч. 468), иде између к.ч. 459 и 466; к.ч. 459 и 460; 459 и 462; 459 и 461; затим пресијеца пут к.ч. 6.189/1 (КО Камичани). Граница даље иде граничном линијом катастарских честица к.ч. 639 и 640; к.ч. 638 и 640; к.ч. 637 и 640; к.ч. 636 и 649; к.ч. 680 и 649; к.ч. 680 и 650; к.ч. 680 и к.ч. 652; к.ч. 680 и 654; к.ч. 680 и 640 (КО Козарац), а даље границом к.ч. 680 (КО Козарац) до тачке спајања катастарских честица 664, 680 (КО Козарац) и 6.189/1 (КО Камичани). Даље граница иде према западу јужном границом КО Козарац до спојне тачке катастарских честица 680 (КО Козарац) и 973 (КО Камичани), (координате - 6 411 077; 4 982 934), а даље границом катастарских честица (КО Козарац) к.ч. 680 и 973, 725, 724 (КО Козарац) пресијеца пут к.ч. 721 (КО Козарац), иде граничном линијом катастарских честица к.ч. 723 и 737; к.ч. 739 и 737; к.ч. 739 и 738; к.ч. 739 и 734; к.ч. 739 и 740; к.ч. 741 и 742; к.ч. 741 и 845; к.ч. 713 и 845; к.ч. 712 и 845; к.ч. 712 и 842; к.ч. 712 и 711; к.ч. 710 и 711; к.ч. 710 и 3.073; к.ч. 709 и 3.073; к.ч. 708 и 3.073 (КО Козарац) до почетне тачке описа граница.

Зоне режима заштите природних вриједности су:

1. Зона са режимом заштите првог степена,
2. Зона са режимом заштите другог степена и
3. Зона са режимом заштите трећег степена.

Зона са режимом заштите првог степена представља простор темељног феномена природе у којем нису планиране никакве интервенције у простору, већ се затечено стање најстрожије штити и задржава у потпуности. Режим заштите I степена одређује се за дијелове Националног парка који се одликују изворним, неизмјењеним или мало измјењеним еко системима изузетног научног и практичног значаја. На површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућава спонтано одвијање природне сукцесије и других еколошких процеса, очување станишта, у условима дивљине, односно са незнатним утицајем и присуством човјека, а дозвољене су само оне активности које се предузимају у сврху научних истраживања и контролисане едукације и активности које су дефинисане у поглављу Г.III.5. Заштићени простори.

У зону са режимом заштите првог степена може се ући у пратњи водича или на властиту одговорност уз дозволу Националног парка и у сврху научних истраживања. Стога се у овој зони и очекује посебан тип излетника, углавном активних планинара или опремљених и обучених научних експедиција и сличних група. Гледе тога потребно је и осигурати одређену неприступачност и изолованост простора, те могућности даљњих истраживања.

У овој зони није потребно уређивати посебне стазе, клупе и друге погодности за посјетиоце, нити планинарским маркацијама или на било који начин обиљежавати постојеће. У овој зони задржава се постојећа саобраћајна инфраструктура. Изградња објеката је искључена. Ова зона обухвата простор под називом Гумлине и дијелове одјела 1, 2, 3/2, 9,10, 239, 241.

Зона са режимом другог степена заштите представља простор сличних природних карактеристика као претходна зона, али су могуће минималне посјетилачке инфраструктуре (едукација и интерпретација), организовано и индивидуално посјеђивање и рекреација у границама одређеним капацитетом носивости и надзор подручја и традиционално коришћење простора од стране локалног становништва. Режим заштите II степена одређује се за дијелове Националног парка који се одликују дјелимично измјењеним еко – системима великог научног и практичног значаја. На површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се заштита којом се омогућава ограничено и контролисано коришћење природних богатстава и културног наслеђа, док се у простору могу обављати само активности у мјери која омогућава унапређивање стања и представљања Националног парка, без посљедица по његове примарне вриједности, као и активности које су дефинисане у поглављу Г.III.5. Заштићени простори.

Обухвата подручје одјеле 33, 238 те дијелове одјела 29, 30, 31, 32, 35, 227/1, 227/2, 228, 239, те површине под именом Крива страна, Виногрец, Гола планина, Кусачић, Козарачки камен и Пашини конаци.

Зона са режимом трећег степена заштите обухвата све површине шума и ливада које нису укључене у 1. и 2. Зону. Режим заштите III степена одређује се за дијелове Националног парка који се одликују дјелимично измјењеним или измјењеним еко – системима. На површинама на којима је утврђен режим заштите III степена спроводи се заштита којом се омогућава селективно и ограничено коришћење природних богатстава и дозвољавају контролисане интервенције и активности у простору, уколико су усклађене са циљевима управљања Националног парка или су у складу са наслеђеним традиционалним облицима обављања привредних дјелатности и становања, укључујући и туристичку изградњу, као и активности које су дефинисане у поглављу Г.III.5. Заштићени простори.

В.1.1.1.2. Зонирање Националног парка према намјени коришћења простора

У складу са дефинисаним зонама заштите природних и културно-историјских вриједности дефинисане су основне функције Националног парка:

- ❖ заштитна
- ❖ научно – истраживачка
- ❖ туристичко – рекреативна
- ❖ едукативна

Основне функције Националног парка, у складу са дефинисаним зонама заштите се одвијају у следећим просторним цјелинама:

- ❖ Шуме и шумско земљиште
- ❖ Пољопривредно земљиште
- ❖ Зоне интензивног коришћења и посјеђивања:
 - зоне са постојећим објектима,
 - зоне планиране изградње,
 - спомен комплекс Мраковица
 - појединачне природне локалитете у функцији туризма
- ❖ Површине инфраструктурних система:
 - Површине предвиђене за инфраструктурне коридоре
 - Површине предвиђене за комуналне и туристичке инфраструктурне објекте.

Планиране просторне цјелине се налазе у зонама са режимом заштите другог и трећег степена у којима је дозвољена већа толеранција за могуће активности, јер су то зоне нижег степена заштите у односу на зону строге заштите, односно зону са режимом првог степена заштите. Иако су ове зоне просторно лако доступне посјетиоцима Националног парка оне истовремено требају бити и простор заштите затечених природних вриједности.

Шуме и шумска земљишта - На подручју Националног парка налазе се претежно шуме и шумска земљишта.

Шумама у Националном парку ће се управљати у складу са Законом о шумама и Законом о Националним парковима.

Пољопривредно земљиште - Тек мале површине припадају пољопривредним земљиштима већ одавно напуштених ораница и пашњака. Преостала пољопривредна земљишта у границама, а нарочито она изван граница Националног парка, у ближем окружењу, треба сачувати те би она могла остати у функцији једног од могућих извора опстанка становништва у окружењу Националног парка, подстицај за повратак ограниченог броја радно способног становништва који види могућност квалитетног опстанка у новим условима, али и као фактор одржања биолошке разноликости и пејзажне вриједности предјела. Уколико би се становништво бавило пољопривредном производњом у самом Националном парку потребно је да се користе традиционални облици и начини пољопривредне производње, да се сачувају аутохтоне врсте и пасмине, те да се производи здрава храна. Такви облици пољопривредне производње посебно су повољни за удруживање с разним облицима сеоског туризма.

Зоне интензивног коришћења и посјеђивања - Овим Просторним планом не предвиђа се одређивање урбаног подручја насеља, као ни градња већег обима, већ је грађевинско подручје одређено као зона затечене градње са намјеном становања, туризма, угоститељства, рекреације, саобраћајне и остале инфраструктуре и простором предвиђеним за проширење постојећих намјена и простор за планиране нове намјене.

Зоне интензивног коришћења и посјеђивања обухватају:

- зоне са постојећим објектима:
 - угоститељски објекти за смјештај,
 - угоститељски објекти за храну и пиће,
 - зоне са изграђеним викендицама
 - резиденција Владе Републике Српске
 - планинарски домови (Котловача, Љубијски рудар)
- зоне планиране изградње:
 - излетишта,
 - зона скијалишта на Мраковици
- спомен комплекс Мраковица

- појединачни природни локалитети у функцији туризма:
 - видиковци
 - водопад
 - пећине
 - алпинистички терени

Зоне са постојећим објектима

Угоститељски објекти за смјештај – Постојећи угоститељски објекти за смјештај (хотел Монумент, пансион Бијеле воде, бунгалови) се задржавају са могућношћу доградње и надоградње. Уз постојећи хотел одређен је припадајући простор за проширење. На Мраковици је планирана изградња додатних бунгалова.

Угоститељски објекти за храну и пиће – Постојећи угоститељски објекти за храну и пиће се задржавају са могућношћу доградње и надоградње.

Зоне са изграђеним викендицама могу задржати своју намјену или промијенити намјену у контексту туристичке понуде, у виду угоститељског објекта за смјештај (bed & breakfast).

Резиденција Владе Републике Српске се задржава у постојећем стању, без могућности проширења.

За потребе планинара је обезбијеђен смјештај у планинским домовима Котловача и Љубијски рудар.

Зоне планиране изградње

Излетишта, као зоне у којима је планирана изградња смјештајних објеката и/или је планирано одвијање спортско – рекреативних активности обухватају веће површине и комплексе са свим садржајима боравка, посјеђивања те окупљања већег броја посјетитеља уз одвијање активности према посебном програму и условима ЈУ НП Козара.

Излетишта, због обиља природних љепота и занимљивости су истовремено и простор едукације и самим тим зона усмјерене заштите. То је простор предвиђен за дневну дисперзију посјетитеља с низом атрактивних локација погодних за краће или цјелодневне излете. У складу са називом и карактером ове зоне представљају простор веће толеранције у погледу понашања и могућих интервенција у заштићеном природном окружењу.

Нове угоститељске објекте, на излетиштима, требало би градити по стандардима који су већи него што је уобичајено. Такође, понуда туристичких и угоститељских садржаја би требала бити разноврснија са циљем привлачења адекватног броја посјетилаца, што опет подразумева да садржаји буду пропраћени потребном инфраструктурном опремљеношћу.

Смјештајни капацитети излетишта могу бити у виду: „Boutique“ хотела, есо lodge насеља и кампова у дивљини и др..

На простору излетишта могуће је организовати следеће спортско рекреативне активности: еко – авантуристички парк, полигон са системом ујади, едукативно – авантуристичка дјечија игралишта и др..

Планирана излетишта су:

- ❖ Пашини конаци
- ❖ Ољачино кућиште
- ❖ Јанково кућиште
- ❖ Бенковац
- ❖ Главуша
- ❖ Грабовац
- ❖ Стара пилана (Пиланиште)
- ❖ Пионирска ливада – Вучијак
- ❖ Разбој
- ❖ Кустайћ – Станови
- ❖ Растичани

Излетиште на Бенковцу планирано је као посјетитељско са смјештајним капацитетима и потребом изградње спортских и рекреационих терена. Постојеће смјештајне објекте на излетишту Бенковац би требало замијенити новим. Нови смјештајни капацитети су предвиђени у виду „Boutique“ хотела. „Boutique“ хотели се разликују од великих хотелских ланаца јер пружају персонализован смјештај и услуге. Обично су boutique хотели тематски опремљени и стилизовани. Углавном су знатно мањи од типских хотела. Ови мали, али ексклузивни објекти намјењени су за богату клијентелу и пружају изузетно висок ниво услуге по високим цијенама. Излетиште Дуге њиве ће бити уређено по истом принципу.

Камп мјеста планирана су у сљедећим излетиштима: Пашини коначи, Стара пилана - Пиланиште и Главуша. Камповање је рекреативна активност током које људи уживају у природи, боравећи и дању и ноћу на отвореном. Камповање у дивљини подразумијева употребу шатора или неких других примитивних видова заклона, а може да буде и без икаквог заклона. Кампери често посјећују националне паркове и друге природне предјеле. Камповање је главни дио програма многих организација младих широм свијета и корисно је за стицање самопоуздања и вјежбање у тимском раду.

На излетишту Пашини коначи, поред мјеста за камповање, за потребе рекреације одраслих могуће је развити зону у којој би биле груписане фитнес и друге активности оријентисане на његу здравља посјетилаца. Полигон би био сачињен из неколико пунктова са лијепо уређеним одмаралиштима. У свакој од тематских цјелина корисници би имали адекватне услове да упражњавају одређени вид активности. Пунктови би били опремљени и стандардизованим таблама које би пружале информације о активностима, правилном коришћењу вјежбалишта, као и о позитивним ефектима на здравље корисника.

Излетиште Ољачино кућиште планирано је као будући еко – авантуристички парк. У оквиру овог излетишта би се организовали спортско-рекреативни садржаји. Једна од тих активности би могла бити полигон са системом ујади, са различитим видовима препрека на висини од неколико метара изнад земље. Савладавање различитих нивоа препрека представља интересантну врсту активности и одличан вид авантуристичко-педагошког искуства. Смјештајни капацитети нису планирани на овом излетишту.

Пионирска ливада - Вучијак се предвиђа за уређење едукативно – авантуристичких дјечијих игралишта. Игралиште би се састојало од различитих елемената као што су кућице на дрвећу, полигони за вјежбање, лавиринти и слично, што би омогућило дјеци да се кроз игру и забаву рекреирају и стичу нова знања.

Излетишта Грабовац, Кусатић - станови и Разбој су предвиђена као есо lodge насеља, односно ризорти дивље љепоте. Еко – колибе су смјештајни објекти саграђени у природном окружењу, са малим утицајем на животну средину, који функционишу на друштвено и економски одржив начин, чиме помажу у заштити осјетљивих природних подручја. Ови објекти нуде туристима доживљај интерактивног учешћа у животу локалних заједница, са могућношћу интерпретације, омогућавајући тако присну везу са природом и културом подручја. Ризорте дивље љепоте подразумијевају пажљиво планирање, пројектовање и њима управљање. У погледу потрошње воде и третмана отпада и отпадних вода, треба примјењивати алтернативна и одржива рјешења. У оквиру ризорта дивље љепоте могуће је организовати и програме еколошког образовања за запослене и за туристе, као и радионице за ученике и студенте.

На излетишту Растичани планирана је изградња објеката за школе спорта и кампове. Основна понуда спортских школа и кампова је вишедневни боравак дјеце и омладине у организацији спортских клубова и друштава, или у сопственој организацији, уз ангажовање стручњака за спорт. Сврха оваквог борава је реализација програма обуке учесника за одређену спортску дисциплину. Овим спортским школама треба додати и могућност организовања кампова за дјецу и омладину са различитим темама (радионицама).

Зона скијалишта на Мраковици даје могућност проширења, односно изградње још једне стазе за одрасле и проширење постојеће дјечије стазе. Унутар зоне скијалишта дозвољавају се радови одржавања постојећих објеката и инфраструктуре. Одржавање скијашке стазе потребно је проводити на начин да се сачувају рубови шума те да се не угрозе станишта биљних и животињских врста. Забрањено је коришћење хемијских средстава за одржавање снијега.

Спомен комплекс Мраковица представља зону интензивног посјеђивања, чији је средишњи дио спомен комплекс Козара. За комплекс споменика су дефинисане зоне заштите у којима није предвиђена изградња других објеката и садржаја. Дозвољени су радови на очувању комплекса, односно реконструкција, санација и конзервација објеката градитељског наслеђа.

Појединачни природни локалитети у функцији туризма

У југоисточном дијелу територије Националног парка уређене су и маркиране алпинистичке трасе, те регистроване као службена пењалишта. Овим просторним планом споменута локација задржава се као једини простор на цјелокупном подручју Националног парка на којем су дозвољене алпинистичке активности. Разлог томе је заштита природних вриједности унутар простора Националног парка, као и посјетитеља Националног парка, али и могућност брзе интервенције и спасавања алпиниста у случају несреће.

Зона је испреплетена читавим низом пјешачких и бицикличких стаза које воде од Пашиних коначи према Мраковици, од Мраковице према Разбоју, Бијелој води и Голој планини, од Бијелих вода преко Криве стране или Гумлина до Церика, затим од Бијелих вода уз ријеку Стареницу до Зофика, одакле даље уз ријеку Котловачу наставља према Бешића пољани, или од Мраковице преко Главуше до Бешића пољане. Према новопланираном излетишту Дуге њиве предвиђена је пјешачка стаза, која чини наставак већ постојеће бицикличких стаза од Разбоја до Церика преко Криве стране којом се даље спаја са пјешачком стазом. Постојеће пјешачке и бицикличких стаза и планирана пјешачка су у функцији повезивања излетишта, културних вриједности Националног парка и туристичких пунктова.

Уз постојеће стазе, уз које нису постављене, уз планиране и на посебно одређеним мјестима потребно је поставити урбану опрему:

- ❖ путокази
- ❖ ознаке
- ❖ информативне табле
- ❖ едукативне табле
- ❖ санитарни чворови
- ❖ одморишта; дрвене клупе, надстрешнице, ознаке и др.

Такође, уз пјешачке стазе потребно је направити мање полигоне за потребе рекреације одраслих, у којима би биле груписане фитнес и друге активности оријентисане на његу здравља посјетилаца. Полигони би међусобно били удаљени око 1 km и сваки полигон би имао тематске цјелине различите у односу на други полигон које би омогућавале упражњавање одређеног вида активности. Справе у полигонима би биле израђене од дрвета. Такође би полигони садржавали информацијске табле о правилном коришћењу вјежбалишта, информације о активностима и позитивном утицају вјежби на здравље.

Планирана је доградња и реконструкција двије дионице регионалних путева, и то дионица регионалног пута Р477 Водице – Врбашка 1, те дионица регионалног Р477а Водице - Козарска Дубица 2 које ће омогућити задовољавајућу доступност планском подручју у склопу путне мреже Републике Српске.

У зони споменичког комплекса, код паркинг простора планирана је изградња инфо – центра. Планирани инфо – центар ће бити у функцији пружања информација и користиће се као презентацијски и изложбени простор.

Задржава се постојећи контролни пункт на главном улазу у Национални парк, на приступном путу Козарац – Мраковица. На постојећем контролном пункту ће се вршити продаја улазница. На локалитету Велико раскршће планирана је изградња још једног контролног пулта.

Унутар зоне задржавају се постојећа паркиралишта.

Основна намјена простора - Основном организацијом простора Националног парка, утврђују се сљедећа планирана структура коришћења простора, са билансом планираних намјена у наредној табели:

Табела бр.1. Структура планираног коришћења земљишта на подручју Националног парка¹

Просторни показатељи за намјену површина	Укупно ha	% од површ.НП
Грађевинско земљиште ----- укупно	113,55	2,90 %
Зоне са постојећим објектима	2,92	0,07 %
Зоне планиране изградње	110,63	2,83 %
Пољопривредне површине - - укупно	167,44	4,28 %
Предио са значајним учешћем вегетације	167,44	4,28 %
Шумске површине - - укупно	3624,11	92,75 %
Високе шуме са природном обновом	2488,82	63,69 %
Изданачке шуме	748,04	19,15 %
Шумске културе четинара	373,40	9,56 %
Голети подесне за пошумљавање	13,84	0,35 %
ЗАШТИЋЕНЕ ЦЈЕЛИНЕ		
Заштићена градитељска баштина (Спомен комплекс Мраковица)	2,43	0,06 %
УКУПНО	3907,53	100 %

Шумско земљиште и даље заузима највећу површину Националног парка. Најмање је заступљено грађевинско земљиште. Пољопривредне површине и заштићене цјелине заузимају веома мали дио површине Националног парка.

Пољопривредно земљиште има тенденцију смањења површина. У односу на постојеће стање пољопривредне површине би се до краја планског периода смањиле за 25,6 ha, односно 0,7 %.

Шумско земљиште се такође смањило у односу на постојеће стање. Шумске површине су се смањиле за 2,03 %, углавном на рачун планираних спортско – рекреативних површина.

Грађевинско земљиште има тенденцију повећања; повећање грађевинског земљишта ће се вршити формирање спортско рекреативних зона без деградације предјела, издвајање појединачних локалитета у функцији угоститељства. У односу на постојеће стање грађевинске површине би се до краја планског периода повећале за 2,69 %.

V.1.2. Систем насеља и центара

На простору Националног парка не постоје насеља класичног облика и уобичајеног садржаја. Дијелови насеља која се налазе у простору Националног парка су данас не насељена.

Просторним планом је предвиђено задржати постојећи хијерархијски систем насеља којим насеља Дера и Брђани гравитирају секундарном центру Козарац, а насеље Бабићи гравитира локалном центру Ламовита у склопу секундарног центра Омарска, у Граду Приједору.

Насеље Горњи Подградци чини секундарни локални центар у систему насеља Општине Градишка.

¹ Извор података на основу којих је урађена структура планиране намјене: Corina 2006

У општини Козарска Дубица дио насеља Котурови се налази у границама Националног парка и његов положај у систему насеља Општине ће бити дефинисан изградом Просторног плана општине Козарска Дубица.

V.1.3. Систем неопходне инфраструктуре мреже и објеката

За подручје Националног парка и његових посебних природних вриједности овим се Просторним планом предвиђа изградња и опремање потребном инфраструктурном мрежом како би простор могао функционисати у складу са планираном намјеном и планским смјерницама.

На простору Националног парка потребно је развијати ону инфраструктуру која ће служити искључиво парку и туристичкој дјелатности у њој.

Саобраћајна и телекомуникациона инфраструктура - Саобраћајна и телекомуникациона инфраструктура је основ привредног развоја регије, као и остваривање планиране организације коришћења простора. Задовољавање потреба Националног парка је императив па би се требало радити на обезбјеђењу адекватног, комфороног и брзог превоза као и доступних телекомуникационих услуга.

Електроенергетска инфраструктура - Развој енергетике подразумијева повећање удјела коришћења расположивих потенцијала, рационализацију коришћења енергије и енергената на свим нивоима, повећање енергетске ефикасности идр.

Водопривредна инфраструктура - Развој мреже водоснабдијевања, као и одвођења отпадних вода је изузетно важно у смислу вођења рачуна о природи како се не би нарушила равнотежа Националног парка. Приликом изградње нових објеката потребно је изградити одговарајућу водоводну и канализациону инфраструктуру.

V.1.4. Природни услови са мјерама и заштиту, очување, уређење и активирање природних ресурса

V.1.4.1. Пољопривредно земљиште

Заштита пољопривредног земљишта и интегрално управљање овим ресурсом је врло важно у функцији одрживог развоја предметног подручја. Коришћење, заштита и очување пољопривредног земљишног фонда је једна од битних функција планирања и уређења простора. Свака промјена структуре земљишта представљала би додатну опасност за само подручје, јер би се нарушили интеракцијски односи и успостављене релације унутар екосистема.

Узимајући у обзир квалитет пољопривредног земљишта, заступљеност појединих категорија а све у складу са концепцијом развоја предметног подручја, могуће су сљедеће оријентације коришћења пољопривредних површина:

- ❖ очување површина под ливадама и пашњацима у евидентираном стању ради обogaћивања биолошке и пејсажне разноликости подручја,
- ❖ површине под ливадама је потребно одржавати, редовно косити како би се могле планирати за потенцијална излетишта (кошење ливада је дозвољено у свим заштићеним зонама ради очувања и заштите),
- ❖ пашњачке површине користити за испашу стоке и дивљачи према принципима заштите, односно испаша стоке је могућа само на властитим парцелама уз стални надзор и контролу,
- ❖ производња љековитог биља,
- ❖ развој пчеларства,

- ❖ пољопривредну производњу организовати по принципу органске производње (добивање производа високог квалитета без употребе вјештачких материја),

В.1.4.2. Шуме и шумско земљиште

У складу са Законом о Националним парковима, на подручју Националног парка "Козара" забрањено је сјећи или уништавати дрвеће, жбуње и осталу вегетацију, осим вршења санитарних сеча. Шуме у Националном парку се не могу користити у привредне сврхе, а забрањено је уносити алохтоне врсте биљака, животиња и гљива које слободно живе у природи, као и неконтролисано сакупљање љековитих и ароматичног биља, гљива, шумских и других плодова на цијелом подручју Националног парка.

Заштита и управљање Националним парком се спроводи на основу Закона о Националном парку "Козара". У складу са овим Законом прописано је уређење граница и режима заштите. Шуме на подручју режима I и II степена заштите имају првенствено заштитну и научну функцију, док шуме које су у режиму III степена заштите имају социо-културну (туристичко-рекреативну, васпитну и образовну) функцију.

Заштитна функција подразумијева активности у режиму I степена заштите, које обухватају спонтано одвијање природне сукцесије и других еколошких процеса, очување станишта, животних заједница и популација биљака и животиња у условима дивљине, са незнатним присуством човека. У режиму II степена заштите уз заштитне активности је омогућено ограничено и контролисано коришћење природних богатстава.

У режиму III степена заштите уз развој социо-културних функција шума је омогућено селективно и ограничено коришћење природних богатстава уз контролисане активности у простору. На локалитетима који су дефинисани овим Планом, дозвољена је туристичка изградња са свим пратећим активностима.

Кроз планске активности у шумарству је потребно јачати функције шума Националног парка у складу са наведеним режимима заштите. Плански акценат се ставља на повећање заштитних функција шума, развој туристичке дјелатности и локалних заједница уз одржавање природне равнотеже, као и на повећање коришћења непроизводних функција шума. Кроз планска документа и основе којима се управља шумама је потребно одредити функционалне типове шума на основу чега би се прешло на систем газдовања функцијама шума, при чему је потребно обезбједити оптималан однос међу разним функцијама.

У односу на задате циљеве Плана, рјешења за њихову реализацију заснивају се на сљедећим поставкама:

- ❖ Очување и унапређење квалитета животне средине у зонама посебних природних вриједности, умјерено повећање површине под шумом;
- ❖ Очување и унапређење разноврсности и аутохтоности, дендролошког састава;
- ❖ Побољшање структуре шумских састојина;
- ❖ Заштита и очување шума на подручју Националног парка;
- ❖ Очување заштићених реликтних, ријетких и угрожених врста флоре и фауне;
- ❖ Противерозиона заштита земљишта и заштита изворишта вода и водотока;
- ❖ Вишенамјенско коришћење потенцијала шумског подручја према режимима заштите;
- ❖ Коришћење дрвне масе кроз разне видове санитарних сјеча и осталих производа из шуме у циљу полифункционалне оптимализације стања;
- ❖ Подржавање научно–истраживачког рада у области шумарства, струковна удруживања и лиценцирања, увођење информационих технологија као средства планирања, евиденције и контроле у сектору, нарочито ГИС подршку и сл.;
- ❖ Истраживања биоеколошких карактеристика шумских заједница и природних феномена, посебно реликтних, ријетких и угрожених врста флоре и фауне.

Шумама и шумским земљиштем Националног парка „Козара“ управљаће се на основу **Шумскопривредне основе** за ново уређајно раздобље која ће бити усаглашена са Законом о националним парковима, Законом о Националном парку "Козара" и Законом о шумама. За подручје Националног парка потребно је донијети и План

управљања на основу кога ће се спроводити управљање, заштита и развој, а сва планска документа и основе морају бити усаглашени са овим Просторним планом и међусобно.

В.1.4.3. Ловна подручја

Законом о националним парковима уређене су надлежности јавне установе Национални парк, чиме је уређена и заштита фауне од лова и риболова унутар граница парка.

На подручју Националног парка могу се вршити само оне привредне, туристичко-угоститељске и научно истраживачке дјелатности за које се у поступку добијања дозвола утврди да не угрожавају изворност и природну равнотежу биљног и животињског свијета, природних станишта, те хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вриједности подручја.

На подручју Националног парка између осталог забрањено је уносити алохтоне врсте биљака, животиња и гљива, које слободно живе у природи, као и лов дивљачи, осим санитарног и узгојног одстријела у зонама утврђеним посебним прописима.

На приједлог директора, управни одбор јавне установе Националног парка доноси годишњи програм заштите и пословања Националног парка.

Годишњи програм заштите и пословања Националног парка је краткорочни плански документ, којим се планирају и уређују питања заштите и очувања флоре и фауне (посебно ловне и риболовне) и вегетација шума и вода, као и уређења шумског и пољопривредног земљишта у Националном парку, као и анализа трошкова за спровођење послова заштите, укључујући оперативне и друге трошкове. Министарство надлежно за заштиту животне средине даје сагласност на годишњи програм управљања.

Ван граница Националног парка Управљање ловним ресурсима, газдовање ловиштем, власништво на дивљачи, системска категоризација дивљачи и њена заштита, ловишта, планирање у ловству и катастар ловишта, лов и коришћење дивљачи, спречавање и накнада штете од дивљачи и на дивљачи, средства за унапређивање ловишта и кадрови у ловству уређено је Законом о ловству.

Национални парк газдује Посебним ловиштем „Козара“. Површина ловишта је 16.728 ha и брдског је типа. Ловиште је подијељено у четири ревира (простор Националног парка, Мљечаница, Просја и Буковица). У три ревира врши се плански одстријел дивљачи у складу са Годишњим планом газдовања и Ловном основом. Велики број разних врста дивљачи стално је настањен у Посебном ловишту, и то: срна, зец, дивља свиња, лисица, куна, јазавац, дивља мачка, пух и друге. Од пернате дивљачи најчешће су фазан, јаребица, голуб, јастреб, соко и др. У ревиру у границама Националног парка лов је строго забрањен. Овај ревер служи за узгој и заштиту дивљачи.

Г.І. СТАНОВНИШТВО

Г.І.1. Привремено

Привремено становништво Националног парка чине запослени у угоститељским објектима, односно дневни мигранти из околних насељених мјеста. Обзиром да у Националном парку нису планиране друге дјелатности изузев туристичко – угоститељских дјелатности, то би привремено становништво Националног парка били запослени у наведеним дјелатностима.

Осим запослених у туристичко – угоститељским дјелатностима, привремено становништво чине корисници викендица у Националном парку.

Г.І.2. Стално

Обзиром да је простор Националног парка не насељен пројекције становништва се односе на становништво у његовом непосредном окружењу. Пројекције становништва дате су за сусједне општине: Градишка и Козарска Дубица и Град Приједор.

Табела бр.2. Пројекција броја укупног становништва за период до 2031.године,

Година	Општина/Град		
	Приједор	Градишка	Козарска Дубица
2011.	93 991	59 103	32 407
2021.	90 376	57 381	29 814
2031.	86 900	55 710	27 429

Извор:за 2011.годину процјене Републичког завода за статистику

Према пројекцијама становништва број становника би у планском периоду имао тенденцију опадања, па би до краја планског периода број становника Града Приједора износио 86 900, што је за 7 091 становника мање него 2011.године.

У општини Градишка такође ће се смањити број становника. У 2031.години број становника би био 55 710, што је за 3 393 становника мање него 2011.године.

Број становника општине Козарска Дубица ће се са 32 407 становника у 2011.години смањити на 27 429 становника у 2031.години.

Процењује се да ће смањење броја становника утицати и на погоршање структуре становништва, што ће се посебно односити на смањење броја радне снаге. Осим броја радно способног становништва, за развој и заштиту Националног парка значајан је и просторни размјештај радне снаге. На територији Националног парка насеље Козарац је од виталног значаја даљег развоја Националног парка. Са становништвом у непосредном окружењу Националног парка би требало успоставити сарадњу, у смислу укључивања становника у развој одређених дјелатности, као што је туризам, традиционалну пољопривредну производњу, чиме се остварује интегрисање становништва у активности контроле и заштите простора Националног парка.

Да би се повећао број становника, а самим тим и број радно способног становништва потребно је искористити све могуће потенцијале општина/града и насеља појединачно.

Г. ПРОГРАМ ПЛАНА

Г.ИИ. ФАКТОРИ РАЗВОЈА

Г.ИИ.1. Природни фактори развоја

Природни фактори развоја Националног парка подразумевају природне процесе који се у парку одвијају, а који могу имати двојак утицај на сам развој.

Геологија - Обухватајући дио планине Козаре, национални парк лежи на крајњем западном дијелу геотектонског „појаса ровова и хорстова Сјеверне Босне“, који представља један од појасева геотектонске јединице „унутрашњи Динариди“. Овом појасу припадају и планине Просара, Мотајица, Вучијак и Мајевица, којима језгро изграђују магматске стијене, са дубоким терцијарним депресијама Приједора, Бањалуке и Прњавора, депресијом Бродске Посавине, Шамачко-орашком депресијом и Семберијом.

Појас ровова и хорстова формиран је током последње „Алпске орогенезе“ издизањем „океанске коре“ и ерозијом седимената „континенталне коре“ која је дала класичан материјал за запуњавање депресија.

Интензивна тектонска активност током времена усложњавала је геотектонску грађу на простору Сјеверне Босне, па тиме и на Козари, како вертикално тако и латерално.

Но и поред тога, простор Националног парка одликује релативно једноставна **геолошка грађа**, с обзиром на релативно малу површину која је њиме обухваћена. Приказана је на геолошкој карти размере 1:50 000 (исечак Основне Геолошке карте СФРЈ 1:100000, Савезни геолошки завод, Београд - листови Костајница и Приједор), приложене уз текст.

Већи дио простора прекривен је терцијарним кластичним **флишним наслагама**, на средишњим и сјеверним дијеловима простора, представљених алтерацијом (међусобним смјењивањем) **пјешчара и алевролита** доњег и средњег Еоцена (E_{1,2}). Простиру се на сјеверном дијелу између Витловске косе и Равне горе, на подручју Тисове косе и источног дијела Витловске косе, Моштаничких врела и Мраковице и на подручју Дера и Бенковца у средишњем дијелу простора националног парка.

Јужно од Дера, на западном дијелу простора јављају се у релативно уској зони ширине од око 500 метара, палеоценско-еоценски (Пц,Е) **алвеолинско-нумулитски кречњаци**, на дужини од око 5000 метара. Ова зона пружа се приближним правцем Запад-Исток. Тектонски је издјељена у мање блокове. Мањи блок ових кречњака присутан је и на Тисовој коси на крајњем сјеверном дијелу простора гдје се спушта у водоток Моштанице, али само мањи дио овог блока задире у простор Националног парка.

На крајњем југозападном дијелу на мали дио простора Националног парка залазе кредне **флишне насlage**, претстављене **лапоровитим кречњацима, лапорима и калкаренима** (микробречастим кречњацима) доње и средње Креде (K_{1,2}) и алтернацијом **лискуновитих пјешчара и глиновитих шкриљаца** средње Креде (K₂).

Магматске стијене офиолитске зоне јављају се у релативно широкој зони, од приближно 1000 до 2000 метара, на цијелом јужном дијелу простора националног парка. Заступљене су типичним представницима офиолитске зоне. На западном дијелу ове зоне јављају се **габрови** (v) и **долерити** (vββ), а у средишњем дијелу **дијабази** (ββ) и **спилити** (ββаб), док се на источном дијелу зоне у обухвату националног парка само на малом простору јављају **серпентинити** (Se) и серпентинизирани **перидотити**.

На крајњем јужном дијелу простора Националног парка, између Рудина и Јарчевике, на уском појасу јављају се седименти „дијабаз-ројначке формације“ заступљени **ројначима, глинцима, граувакама и кречњацима**. У оквиру ове формације могу се наћи мањи блокови (олистолити) офиолитских магматита, па и старијих тријаских кречњака.

Квартарне насlage прекривају релативно мале и уске просторе корита водотока, Старенице са притоком Котловачом на јужном дијелу простора и Мљечанице са притокама Великом и Малом Мљечаницом у средишњем дијелу простора. Претстављене су слабо гранулисаним алувијалним шљунковима и пијесковима и крупном и ситном дробином „основне стијене“ околних падина.

Тектоника - Но како је, са једне стране, лито-фацијална грађа релативно једноставна, са друге стране **тектоника** простора Националног парка веома је изражена. **Убирање и расиједање** главне су тектонске црте простора. Убирање се јавља само унутар седиментних стијена, док се расиједање, како вертикално тако и латерално, јавља и у седиментима и у магматитима.

Све границе између магматских и седиментних стијена, као по правилу, представљају дубоки вертикални или субвертикални расједи који су јако изражени на површини терена. С обзиром да задиру дубоко и пружање им је знатно, од неколико стотина метара до чак неколико километара, чиме су поједини литолошки чланови геолошке грађе издјељени на мање тектонске блокове, па се може говорити о блоковској грађи простора.

Међу значајнијим расједним линијама је дубоки разлом који пресијеца читав простор Националног парка, од Храстове главе (574) на југозападном дијелу простора, преко Мраковице (804), све до Вучјака (558) на западном дијелу. Значајан је и расјед који пресијеца средишњи и западни дио простора, од Мијаковог клина (691), преко Главуше (793), све до Језерског на западној граници простора. Дуж обадва ова расједа углавном се обављало вертикално дислоцирање маса.

Расједи дуж који се обављало и вертикално и латерално дислоцирање маса углавном су везани за простор који изграђују офиолитски магматити и палеоценско-еоценски кречњаци, на јужном и југозападном дијелу простора Националног парка. Уочљиви су на површини терена, с обзиром да је дуж њих обављано знатно помјерање појединих стијенских блокова, како вертикално тако и латерално.

У свему овоме, значај свих расједних линија на простору Националног парка лежи у томе што спадају у групу **неотектонских расједа**, значи младих у геолошком смислу, који и данас могу бити активни и уз које се веже појава земљотреса као последица савремене тектонске активности.

Хидрогеологија - Имајући у виду да водопрпусност стијена овиси о порозности, категоризација стијенских маса извршена је по параметру водопрпусности, на основи врсте и степена порозности, како слиједи:

- добро водопрпусне стијене са интергрануларном порозношћу
- добро водопрпусне стијене са пукотинском и кавернозном порозношћу
- водопрпусне стијене са пукотинском порозношћу
- слабо водопрпусне стијене са прослојцима водопрпусних стијена интергрануларне и пукотинске порозности и
- водонепрпусне стијене

Хидрогеолошка карта са ознакама параметра водопрпусности приложена је уз текст.

У хидрогеолошком смислу, простор Националног парка изграђују стијене са одликама добро водопрпусних до водонепрпусних стијена. Егзистирају стијене интергрануларне и пукотинске и кавернозне порозности.

Интергрануларном порозношћу одликују се невезане стијене, слабо гранулисани шљункови и пијескови и дробина „основне стијене“ у коритима водотока. Слабо везане пјешчаре и грауваке унутар флишних наслага у зонама интензивног распадања, такође одликује интергрануларна порозност.

Но, већи дио простора Националног парка изграђују стијене које одликује пукотинска порозност, а границе појединих хидрогеолошких средина углавном се поклапају са границама инжењерско-геолошких комплекса.

1. Добро водопрпусне стијене са интергрануларном порозношћу

У ову групу стијена спадају невезане стијене, слабо гранулисани шљункови и пијескови и дробина „основне стијене“ у коритима водотока. Порозност ових стијена креће се од 20% до 35%. Имају функцију хидрогеолошких колектора, но због релативно малог пространства које покривају и мале дебљине не акумулирају веће количине подземне воде, те се не може говорити о значајнијим аквиферима, а имајући у виду размјеру карте, ове стијене нису посебно ни издвајане на хидрогеолошкој карти.

2. Добро водопрпусне стијене са пукотинском и кавернозном порозношћу

У ову групу стијена спадају масивни до банковити палеоценско-еоценски алвеолинско-нумулитски кречњаци. Одликује их порозност која се креће између 1% и 10%. Тектонски су издјељени у мање блокове, често испуцали, а гдје-гдје и кавернозни, што знатно повећава њихову порозност, а тиме и водопрпусност. У подручјима већег просторства и „моћности“ могу акумулирати и веће количине подземне воде при чему имају функцију хидрогеолошких колектора, односно значајнијих аквифера.

3. Водопрпусне стијене са пукотинском порозношћу

У ову групу спадају магматске стијене офиолитске зоне које се јављају у релативно широкој зони, од приближно 1000 до 2000 метара, на цијелом јужном дијелу простора Националног парка. Овисно о степену испуцаости ових стијена, порозност им се креће у границама, од 0.5% до 5%, а у зонама потпуне деградиције и до 15%.

С обзиром на велико просторство и врло велику „моћност“, аквифери у овим стијенама залијежу врло дубоко. Само уколико у подлози зона веће испуцалости ових стијена залијежу компакне масе могу се јављати пријеливни извори, кад-кад и знатније издашности.

4. Слабо водопрпусне стијене са прослојцима водопрпусних стијена интергрануларне и пукотинске порозности

У ову групу спадају терцијарне кластичне флишне наслаге, на средишњим и сјеверним дијеловима простора претстављене алтернацијом пјешчара и алевролита доњег и средњег Еоцена, као и лапоровитих кречњака, лапора и калкаренига доње и средње Креде, односно алтернацијом лискуновитих пјешчара и глиновитих шкриљаца средње Креде на југоисточним дијеловима простора.

Генерално посматрајући, стијене ове групе су слабо водопрпусне, Порозност им се креће до 1%, али, прослојци пјешчара, кречњака и калкаренига могу имати и већу порозност, до 10%, при чему могу имати функцију хидрогеолошких колектора, а у случају већег просторства могу бити значајнији аквифери подземне воде о чему свједоче бројни пријеливни извори на читавом простору на коме су присутне ове стијене, кад-кад и значајније издашности.

5. Водонепропусне стијене

У ову групу спадају стијене дијабаз-ројначке формације заступљене ројначима, глинцима, граувакама и рјеђе кречњацима, у којима основу представља глиновити матрикс који има функцију хидрогеолошког изолатора на читавом простору на коме су ове стијене заступљене.

Порозност ових стијена, генерално посматрајући, веома је мала и креће се максимално до 0.5% у зонама са ројначима и кречњацима.

Инжењерска геологија - У инжењерско-геолошком смислу, простор Националног парка „Козара“ може се подијелити у четири инжењерско-геолошка комплекса, који се изразито разликују у инжењерско-геолошким својствима стенских маса које их изграђују:

- комплекс флишних наслага Еоцена и Креде
- комплекс палеоценско-еоценских кречњака
- комплекс офиолитских магматских стијена и
- комплекс „офиолитског меланжа“ дијабаз-ројначке формације

Инжењерско-геолошка својства појединих комплекса у уској су вези са литолошким саставом стијена које изграђују комплекс. На њих, поред тога, у великој мјери утицали су ендегени и езогени фактори, као што су тектонска активност која изазива издјељеност и испуцалост појединих лито-фација унутар комплекса, као и спољашње силе које изазивају површинско распадање, ерозију и денудацију.

Инжењерско-геолошка карта са ознакама појединих комплекса стијена приложена је уз текст.

Комплекс флишних наслага Еоцена и Креде

Овај комплекс обухвата терцијарне кластичне флишне наслаге, на средишњим и сјеверним дијеловима простора, претстављене алтернацијом пјешчара и алевролита доњег и средњег Еоцена ($E_{1,2}$), те лапоровитим кречњацима, лапорима и калкаренига доње и средње Креде ($K_{1,2}$) и алтернацијом лискуновитих пјешчара и глиновитих шкриљаца средње Креде (K_2) на јужним дијеловима простора.

Стијене овог комплекса могу се подијелити у двије групе:

- **групу пјешчара, лискуновитих пјешчара, алевролита и глиновитих шкриљаца**, веома подложних површинском распадању, нарочито у зонама веће тектонске издјељености, при чему зоне распадања (површински покривачи) имају велику дебљину, и преко 10 метара. Подложне су појави клижења већих размјера чак и на блаже нагнутим падинама, како по
- дубини тако и латерално, као и свим облицима ерозије и денудације, нарочито на огољеним падинама, и
- **групу лапоровитих кречњака, лапора и калкаренига**, мање подложних површинском распадању, при чему су зоне распадања (површински покривачи) мање дебљине, до 3 метра, са великим учешћем камените дробине, а појаве клижења су мањих размјера и јављају се махом на стрмим падинама. Подложни су, такође, свим облицима ерозије и денудације.

У природном стању падине које изграђују стијене овог комплекса условно су стабилне при малим нагибима, а при већим нагибима су нестабилне. Технички захвати (ископи или засјечи) у стијенама овог комплекса без посебне заштите могу изазвати знатне поремећаје на падима.

Комплекс палеоценско-еоценских кречњака

Овај комплекс обухвата масивне до банковите палеоценско-еоценске (Пц,Е) алвеолинско-нумулитске кречњаке јужно од Дера, на западном дијелу простора у релативно уској зони ширине од око 500 метара, на дужини од око 5000 метара. Тектонски су издјељени у мање блокове, са уочљивом вертикалном и латералном дислокацијом стијенских маса. Мањи блок ових кречњака у оквиру овог комплекса присутан је и на Тисовој коси на крајњем сјеверном дијелу простора гдје се спушта у водоток Моштанице, али само мањи дио задире у простор Националног парка.

Комплекс одликује релативно велика чврстоћа стијенских маса које изграђују стабилне падине и при великим нагибима терена. Површински покривачи у оквиру овог комплекса релативно су танки, до 3 метра, унутар којих може да се појави „ручање“ мањег обима. Изграђујући истакнуте дијелове рељефа са релативно танким покривачем, стијенске масе овог комплекса подложне су утицају атмосферичког омогућујући појаву сипара у вододеринама.

Комплекс офиолитских магматских стијена

Овај комплекс обухвата магматске стијене офиолитске зоне које се јављају у релативно широкој зони, од приближно 1000 до 2000 метара, на цијелом јужном дијелу простора Националног парка. Заступљене су типичним представницима офиолитске зоне. На западном дијелу ове зоне јављају се габрови (v) и долерити ($v\beta$), а у средишњем дијелу дијабази ($\beta\beta$) и спилити ($\beta\beta ab$), док се на источном дијелу зоне у обухвату националног парка само на малом простору јављају серпентинити и серпентинизирани перидотити (Se).

Стијене овог комплекса одликује велика „жилавост“ и веома велика чврстоћа. Иако тектонски издјељене у мање блокове стварају веома танке покриваче, до 1 метар, а врло је ријетка појава одрона, чак и при веома великим нагибима терена, с обзиром да су махом обрасле густим крупним растињем. Само у случају неотектонске активности може доћи до помјерања извјесне количине стијенских маса и стварање каменитих одрона.

Комплекс „офиолитског меланжа“ дијабаз-ројначке формације

Овај комплекс обухвата седименте „дијабаз-ројначке формације“ заступљене ројначима, глинцима, граувакама и рјеђе кречњацима. Обухвата и мање блокове офиолитских магматита, кад-кад и старијих тријаских кречњака у глиновитом матриксу. Читав комплекс интензивно је убран и тектонизиран.

Иако веома подложне свим облицима ерозије (нарочито линијске) и денудације, стијене овог комплекса не стварају дебеле покриваче но, изграђују веома нестабилне падине, чак и ако су обрасле крупним растињем. Било какав технички захват (ископ или засјек), чак и мањег обима, унутар овог комплекса стијена без посебне заштите може изазвати знатне поремећаје на падинама.

Сукцесиони процеси у шумама и на ливадама су природан процес. Без сјече ће стање шума на подручју Националног парка прећи у зреле сукцесионе фазе са великим процентом старих стабала. Сукцесији флоре и станишта слиједи и промјена фауне. Флористички богате ливаде без редовног кошења зарастају дрвним врстама и површине ливада се смањују, што се већ сада може примијетити на појединим дијеловима Националног парка.

Посљедице **климатских промјена** ће се одразити на промјену екстремних временских догађаја, на спорој промјени флоре и фауне и на водном билансу. За сада нема детаљних информација, да ли је процијењено, да ће се у региону Националног парка температуре и годишњи просјек падавина повећати или смањити, тако да се не може процијенити, како ће климатске промјене утицати на ријеке, флору и фауну у Националном парку. Климатске промјене могу утицати и на дјелатности Управе Националног парка, становништва у околини Националног парка, а и на посјету у Националног парка.

Г.ИИ.2. Антропогени фактори развоја

Социјални покретачи промјена

Локалне заједнице су се значајно промијениле у посљедњих 10 до 20 година и како бисмо имали дјелотворан План морамо бити свјесни демографских промјена, као и амбиција и идеја локалног становништва. Постоје реална очекивања да ће власници приватних објеката и земљишта на територији Националног парка покренути одређене активности за изградњу и да ће се у Националном парку и окружењу Националног парка ојачати иницијатива за туристичке дјелатности.

Тенденција за коришћење рекреације у природи се повећава, као и предузетничке активности локалног становништва.

Економски покретачи промјена

Пристапачност за туристе и локално становништво је релативно слаба осим из правца Козарца. Потребне су инвестиције у путну инфраструктуру, а и у јавни саобраћај за вријеме манифестација у Националном парку.

Туризам у ширем региону се у првој деценији 21. вијека опоравио, а у некој мјери и ојачао: снажни центри туризма у околини су заштићена подручја као нпр. НП Уна, НП Плитвичка језера као и Парк природе Лоњско поље.

Због глобализације и интернета су се глобално промијенили **начини тражења и начини комуникације и информисања**. Све информације могу бити брзо приступачне, сада је нагласак на презентацији и анализи. Национални парк је на најзначајнијим дијеловима релативно добро покривен сигналом мобилне телефоније, у хотелу Монумент је добро приступачан и интернет (wi-fi). Национални парк има активан интернет сајт, на којем се редовно објављују новости, информације о манифестацијама и слично.

За БиХ је значајна **присутност међународних донатора**, тако да је релативно пуно расположивих фондова у поређењу са другим земљама у окружењу.

Предприступна помоћ ЕУ у оквиру ИПА фондова нуди прилике за финансирање пројеката, усмјерених у приоритете ЕУ.

Политички покретачи промјена

Административна подјела БиХ обухвата више нивоа, од којих је ентитет Република Српска (у коме се налази предметни Национални парк) један од два ентитета који чине БиХ. Република Српска, због географског положаја и мале заступљености у међународним односима није добро позната и тешко прати глобалне потребе и прилике. На развој Националног парка утичу и различите стратегије и њихова имплементација као и територије Националног парка која се налази на простору двије општине и једног града.

У последњим деценијама промијенила се свијест о културно-историјским догађајима на Козари, зато се и смањило број посјетилаца.

Законодавство БиХ се усклађује са законодавством ЕУ, а кроз то се промјењује начин рада и контекст финансирања. **Промјене законодавства** са подручја заштите природе и заштите животне средине могу знатно утицати на могућности за активности у Националном парку, као што је примјер новог Закона о Националним парковима.

За развој Националног парка је значајан и **однос локалне заједнице и однос између Управе парка** и Града Приједора и општина: Градишка и Козарска Дубица, јер промјене власти, промјене планских докумената и различите стратегије развоја утичу на развој дјелатности и прилике у Националном парку. Због глобалних политичких промјена, рецесије и нових кризних подручја **донатори се селе** у друге земље и регионе или **смањују величину донација**.

Г.ИИИ. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

Г.ИИИ.1. СТАНОВАЊЕ

На подручју Националног парка нису предвиђене зоне становања. Постојеће викендице се задржавају, али изградња нових викендица у предметном простору није дозвољена.

Викендице могу задржати своју намјену. У случају да власници у будућности затраже промјену намјене својих викендица у контексту туристичке понуде на простору Националног парка, једина прихватљива пословна намјена у том контексту је услуга изнајмљивања смјештаја за туристе, са мањим видом угоститељских услуга као што је ноћење са доручком или продаја одређених производа у контексту здраве хране.

Г.ИИИ.2. ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Данас се све више говори о одрживом развоју и тренд је у свијету да заштићена подручја буду у функцији одрживог развоја. Природа пружа и омогућава одрживи развој, а тиме и опстанак људске заједнице. Одрживи развој је развој који излази у сусрет потребама садашњице, а да не угрожава способност будућих генерација да задовоље своје потребе. Постоје различита мишљења о томе да ли се у заштићеним подручјима од националног интереса може говорити о економском расту и развоју. Међутим, у тим подручјима не могу се узимати у обзир они економски елементи који важе нпр. у индустријским зонама. Потребно је између осталог срушити предрасуде да заштићени простор кочи привредни развој. У заштићеним подручјима могуће је обављати привредне дјелатности, које су у складу са одрживим развојем који подразумева економски раст, али не било какав и не по било коју цијену. Предложени концепт има интегрални приступ почев од управљања ресурсима до синхронизације свих планираних привредних активности. Очекује се активно учешће државе са својом управљачком и финансијском подршком.

Најзначајније економске дјелатности у Националним парку које би требало унаприједити у наредном периоду су туризам, као главни носиоц развоја и пољопривреда. План даје нагласак на садржаје који могу бити компаративна предност на ужем и ширем тржишту. Примарни циљ је да се ово подручје које је сачувано у досадашњем периоду и које има велику природну вриједност и даље задржи своју вриједност, као и да се унаприједи његова заштита.

Посебан аспект треба посветити развоју еко туризма, јер је данас овај вид туристичке понуде у успону у свијету, а тражња је велика. Еко туризам који је концентрисан на промоцију природних вриједности по принципима одрживог развоја и заштите животне средине.

Развој пољопривреде треба базирати на малим прерађивачким пољопривредним капацитетима који ће производити здраву храну и који ће бити не само у функцији туризма, већ ће се производити брендирани производи који би постали препознатљиви на тржишту.

Уз многобројне предности које постоје у Националном парку за развој туризма постоје и недостаци на које у будућем периоду треба обратити пажњу, који смањују конкурентност Националног парка, а то су:

- ✓ Недостатак квалитетне опште инфраструктуре;
- ✓ Депопулацијско подручје;
- ✓ Недостатак туристичке инфраструктуре;
- ✓ Недостатак финансијске помоћи / субвенције за развој туризма;
- ✓ Недостатак додатне туристичке понуде, садржаја и активности;
- ✓ Недостатак интерпретацијских центара за посјетиоце;
- ✓ Недостатак маркетинга;
- ✓ Недостатак интегрисаног управљања посјетиоцима и развојем туризма уопште.

Како би се отклонили наведени конкурентски недостаци предлажу се пројекти / програми везани уз изградњу туристичке инфраструктуре и пројекте подршке развоју, а као почетну тачку за одржив развој комплетног туристичког ланца вриједности у надолазећем раздобљу.

Кључни пројекти/програми конкурентности су:

- ✓ Програм развоја доступности и приступа,
- ✓ Програм развоја инфраструктуре,
- ✓ Програм побољшања природних и социо-културних ресурса,
- ✓ Концепт пјешачких / планинарских и бициклистичких рута,
- ✓ Концепт видиковаца Националног парка,
- ✓ Програм туристичке сигнализације и интерпретације,
- ✓ Систем туристичког информисања,
- ✓ Систем интерне мобилности и паркинг и
- ✓ Дестинацијска менаџмент организација.

Ови су пројекти углавном одговорност јавног сектора овог подручја, међутим имплементација неких од њих ће зависити од сарадње јавног и приватног сектора. Обзиром да су улагања у основна средства, којима ће се реализовати наведени пројекти/програми којима би се омогућила одговарајућа туристичка понуда, заиста велика, динамика улагања ће зависити од брзине израде пројеката и проналажења инвеститора, обзиром да Национални парк нема на располагању изворе финансирања који би задовољили све потребе. На бази постојећег стања и планског концепта утврђене су кључне инвестиције:

- ✓ Инвестиције у инфраструктурно опремање
- ✓ Инвестиције у туристичке садржаје
- ✓ Инвестиције у друштвене садржаје

Национални парк осим из сопствених прихода, донација и других извора, финансира се у складу са законом и приходима из буџета. Улога државе је велика и главна у очувању природних вриједности Националног парка. Осим државе потенцијални инвеститори су међународни извори финансирања, донатори, концесије и сл. Средства међународних финансијских институција и ЕУ могу се искористити само уз јасно дефинисане стратегије развоја и одређивање приоритета у животној средини, уз остваривање услова за тржишну економију.

Инвестициона улагања у Национални парк ће омогућити динамичнији економски, социјални и демографски развој уз рационално коришћење природних потенцијала и ресурса.

Г.ИИ.2.1. Пољопривреда

Пројекција развоја пољопривреде на подручју Националног парка укључујући и ширу – заштитну зону парка може се сагледати из расположивих података о стању природних и пољопривредних ресурса овог подручја. У извјесној мјери, кључне смјернице даљег развоја пољопривреде могу проистећи из стратешких одређења која су дефинисана у планским документима донесеним за област пољопривреде на републичком нивоу, као и просторним планским документима територија општина/града у које залази простор Парка.

Имајући у виду расположиве ресурсе, њихову структуру, те статус простора националног парка и његове заштитне зоне као једини прихватљив намеће се концепт одрживог развоја пољопривреде и сеоских подручја. Тај концепт у најкраћем подразумева: одрживо коришћење расположивих пољопривредних ресурса уз подизање конкурентности до за те услове оптималног нивоа, затим унапређивање квалитета пољопривредних производа, тржишна валоризација специфичности производа са овог подручја. Развој пољопривреде на овом подручју може се и мора се у перспективи посматрати заједно са свеобухватним развојем села и туристичке понуде (развој сеоског туризма и понуда туристима хране произведене изворно на овом подручју и сл.). Са друге стране, досљедно спровођење концепта одрживог развоја пољопривреде и коришћења расположивих ресурсе представља најбољу брану озбиљном угрожавању животне средине.

Г.ИИ.2.2. Трговина, туризам и угоститељство

Национални парк поседује јединствен сплет природних и културно-историјских вриједности на релативно малом простору, што га чини додатно атрактивним за развој еколошког и других видова одрживог туризма. Еко туризам је подврста одрживог туризма – то је најодрживија форма туризма, примјенљива на све туристичке дјелатности у заштићеним зонама. Развој туризма се предлаже као диверзификација туристичких доживљаја у Националном парку укључујући производе као што су одрживи/еко-туризам, планински туризам, сеоски туризам, итд., а све у оквиру природних прихватних капацитета, како се не би створио конфликт у односу на управљање заштићеним подручјем и мјерама његове заштите.

Постојећи потенцијали у Националном парку погодни су за развој следећих грана туризма:

- ❖ планински туризам,
- ❖ бањски туризам (ваздушна бања),
- ❖ дјечији и омладински туризам, уређење центара слободног времена као полуфункционалних цјелина са различитим рекреативним садржајима, спортски и еко кампови, простор за школе у природи, радионице, ликовне колоније,
- ❖ ловни туризам у ловишту ван Националног парка, уз уређивање ловачких домова и смештаја за ловце у Националном парку,
- ❖ излетнички кроз уређење и опремање излетишта и рекреативних стаза, инфо пунктови, угоститељски садржаји,
- ❖ спортско-рекреативни уз уређење и изградњу одговарајућих садржаја, бициклизам, трим стазе.,
- ❖ културно-манifestациони туризам кроз афирмацију природних и створених вриједности подручја, презентација објеката и цјелина од културно историјског значаја и мјере за уређивање околине.

У зони Националног парка планиран је низ различитих видова туристичке понуде, током цијеле године и за различите категорије туриста.

Подјела је извршена на лјетњи и зимски туризам.

У **љетњем периоду** доступне су све атракције и локалитети Националног парка. Препоручује се концентрисање на тихе спортове и рекреацију као што је пјешачење, и планинарење, активности као што је посматрање птица и животиња у природи, и друге активности, које имају мањи негативни утицај на животну средину.

Локације за летње кампове су одређене на излетиштима : Пашини конаци, Стара пилана - Пиланиште и Главуша. На излетиштима треба обезбједити камп плацеве, камп кућице, терене за рекреацију и др.

Зимски спортови на отвореном - Скијашки центар лоцирани је у централном дијелу Националног парка у непосредној близини Спомен комплекса Мраковица. Друге врсте зимских спортова на отвореном нису заступљене на територији Националног парка.

У простору Националног парка могуће је организовати следеће основне облике туризма:

- ❖ културно-историјски
- ❖ спортско-рекреативни
- ❖ здравствени
- ❖ гастро
- ❖ конференцијски

Културни туризам - Обилазак историјских локација јесте дио овог тржишта, али расте и потражња за искуствима која ће бити интерактивна, као и за учењем од локалног становништва. Акцент треба ставити на доживљај прије него на саме историјске објекте или локалитете. Посјетиоце треба упознати са културом Националног парка кроз интерпретацију и усмена предања и могућности интерактивног учења.

Историјски туризам - Најважнију компоненту у развоју Националног парка у туристичком смислу, до сада, чинио је управо овај вид туризма. Из тих разлога му сада и у наредном периоду треба посветити одговарајућу пажњу. У том смислу потребно је рестаурирати најзначајнија обиљежја попут самог споменика, те осталих историјских вриједности везаних за даљу историју (налазишта, стећци, итд).

Гастро туризам - Постоји значајан потенцијал за развој гастро туризма у и око Националног парка. Гастро доживљаји, који су јединствени и представљају културу, баштину, начин живота и/или храну и у највећој мјери користе храну и састојке који су узгојени / прикупљени на лицу мјеста, а често су и органског поријекла, могу да буду додатна вриједност за све врсте путовања, а може и помоћи да се издвоји простор од других планинских дестинација, доприносећи његовом идентитету.

Конференцијски (конгресни) туризам - Постоји шанса да се развије и овај тип туризма, а који је до сада био безначајан. Разни видови стручних и научних савјетовања, симпозија, конференција, конгреса и сл. (основне и средње школе, факултети, стручна и научна удружења) би се с обзиром на атрактивност локације и туристичких садржаја које може да понуди Национални парк овдје могу организовати. Елементарна претпоставка за то јесте постојање одговарајуће конференцијске односно вишефункционалне сале. С обзиром на разноврсне типове посјетилаца (ученици, студенти, омладина, научници, менаџери и остали), сала са предвиђеним бројем мјеста би била вишефункционална, па би се могла користити као нпр. сала за видео пројекције, или мини позориште и сл.

Обиласци путевима – Национални парк има јак потенцијал за привлачење тржишта обилазака које обично карактеришу неке од суштинских вриједности или обележја:

- ❖ Пејзаж – упечатљив и карактеристичан
- ❖ Природни еколошки елементи
- ❖ Занимљиви историјски елементи
- ❖ Културна обиљежја
- ❖ Занимљиви археолошки локалитети
- ❖ Приступ објектима за рекреацију и рекреативна употреба путних праваца (нпр. бициклисти)

Ове суштинске вриједности и обиљежја такође дају могућност за организовање панорамских путева. Ово је суштина начина на који се укупни доживљај обиласка може створити за посјетиоца, а заузврат пут може постати атракција одређене дестинације, умјесто да функционише само као коридор за путовање.

На простору Националног парка је планиран систем пјешачких и бициклистичких стаза и путева. Мањи дио стаза обиљежен је појединачном маркацијом.

Да би се повезале културне и природне вриједности Националног парка препоручује се да се изграде, означе, промовишу едукативне стазе. Представљају пјешачке тематске стазе које својим корисницима омогућавају да се кроз шетњу и уживање у природи едукују и стекну више информација о карактеристикама и занимљивостима подручја. Уз стазе се постављају специјално дизајниране информативне табле и интерактивни мобилијар који пружају информације о геолошким карактеристикама, флори, фауни. Као саставни дио стаза могуће је уредити видиковце. На уређеним стазама је могуће организовати шетње уз пратњу водича, уз организовање тематских дјечијих радионица.

Уз систем стаза и путева одређена су мјеста кампова, излетишта са обезбијеђеним условима за боравак.

Туристичка понуда Националног парка се може организовати кроз излетничку и стационарну понуду, као понуде које се могу одвијати стално у простору и времену.

Излетнички туризам се може организовати кроз културно-историјске и рекреативне излете.

- Културно – историјски излети подразумевају посјете и обиласке споменика културе, посјета капели, затим једнодневне посјете манифестацијама културе (културнозабавног, етно или другог карактера), обиласци заштићених и других уређених дјелова природе и др.
- Рекреативни излети обухватају планинарење, пјешачење, игре и одмор у природи, спортске игре и др.

Стационарни облици туризма се могу организовати кроз културно – образовне, спортско – рекреативне боровке, здравствени туризам.

- Културно – образовни боровци обухватају радионице образовног карактера за све узрасне и интересне категорије посјетилаца, школе природе, културе, умјетности, стручни семинари, течајеви и др.
- Спортско – рекреативни боровци обухватају викенд и годишње одморе, семинари и течајеви спортских група, различити алтернативни спортови, школе спортова и др.
- Здравствени туризам – рекреативни, љечилишни, бањски

Приказ планираних намјена и садржаја туристичких локалитета:

Локалитет	Намјена локалитета	Врста смјештаја	Капацитет
Бенковац	Излетиште са смјештајним капацитетима у функцији туризма	Boutique хотели	200 лежаја
Дуге њиве		Boutique хотели	200 лежаја
Пашини конаци		кампови	
Стара пилана - Пиланиште		кампови	
Главуша		кампови	
Растичани		кампови	
Грабовац		Eco lodge насеља	100 лежаја
Кустаић станови		Eco lodge насеља	100 лежаја
Разбој		Eco lodge насеља	100 лежаја

Локалитет	Намјена локалитета	Врста спортске активности
Бенковац	Излетишта са спортско рекреативним активностима	Спортски терени
Пашини коначи		Фитнес активности
Ољачино кућиште		Еко-авантуристички парк
Пионирска ливада - Вучијак		Едукативна дечија излетишта
Растичани		Спортски терени

Активности у функцији туризма могу се организовати кроз једнодневне, викенд или вишедневне излете и боравке.

❖ **Једнодневни излети**

За једнодневне излете потребно је обезбједити услове за превоз до Националног парка, организовати шетње по едукативним стазама, панорамским путевима, пјешачким стазама, рекреативне активности (Пионирска ливада – Вучијак, Ољачино кућиште), једнодневне посјете манифестацијама културе, културно-историјским споменицима, посјета Музеју. За посјету Музеју потребно је организовати више сталних или повремених изложбених поставки:

- изложба природних вриједности прилагођена едукативном програму у школама и развоју еколошке свијести,
- изложба историјских и културних вриједности Националног парка,
- пројекција филмова о Националном парку или тематских филмова.

❖ **Викенд и вишедневни аранжмани**

За ове облике туризма потребно је приступити изградњи нових објеката за смјештај у за то предвиђеним излетиштима, евентуалној доградњи и надоградњи постојећих објеката, осавременавању њихове опреме, околних терена и простора. Након тога могуће је организовати вишедневни боравак у Националном парку. Да би објекти заиста и функционисали, потребно је уредити излетишта на којима су планиране спортско – рекреативне активности, како би се комплетирали туристичка понуда којом би се привукао већи број посјетитеља.

У виду вишедневних аранжмана могуће је организовати школе и кампове везане за културу. У варијанти са спортским школама могуће је организовање љетњих и зимских кампова за дјецу, омладину или специјализоване школе или организације (музичка омладина, млади техничари, драмске секције...). Осим ових омладинских кампова, могу се организовати различити сусрети љубитеља културе, стручњака и познавалаца културних и историјских вриједности.

Из тих разлога, неопходно је што прије формирати сложенију понуду са боравком, исхраном, посјетама изложбама, музеју, пројекцијама филмова. То подразумијева објекте, савремену аудио и видео опрему, или опрему за мултимедијалне презентације.

О широком спектру и разноврсности историјских, архитектонских и природних одлика Националног парка посјетиоцима се може испричати много тога што за циљ има обликовање јединствених и упечатљивих доживљаја, производа и атракција. Постоји значајан потенцијал да се на креативне и интерактивније начине обогати доживљај посјетилаца. Неколико је видова интерпретације који би се могли увести:

- ❖ Информативна табла или киоск на самој локацији или у њеној близини, којом се обиљежава позиција историјски значајне локације и/или догађаја, а која пружа и одговарајуће информације, обично у виду писаног текста на табли или плочи;

- ❖ Фестивал, догађај, перформанс или манифестација на самој локацији или у њеној близини, која има за циљ да прослави и/или пружи информацију о историјски значајној локацији, догађају или личности/личностима;
- ❖ Обиласци са водичем или без њега на самој локацији, где посјетиоци истражују локалитет и/или разгледају експонате са или без помоћи;
- ❖ Анимација на лицу места, као што су интерпретатори у костимима, историјски театар, перформанс вјеран оригиналном догађају, итд., где се посјетиоци наводе да се укључе разумом и чулима, унутар поставки које имитирају типично вријеме и окружење у којем је постојао археолошки локалитет и/или експонат;
- ❖ Интерактивни програми на самој локацији у којима учествују посјетиоци, који се позивају и подстичу да оду даље од свјесног и чулног учествовања, па и физички учествују у догађајима и активностима које имитирају функционисање локалитета и/или експоната у њиховом оригиналном стању.

Туристички трендови захтијевају постојање својеврсног „бренда“, којим се подручје промовише и истиче његова јединственост у односу на конкурентску понуду. Потребно је извршити агресиван маркетинг у смислу приближавања овог потенцијала у цијелој БиХ и земљама региона.

Трендови такође подразумијевају изградњу специфичних туристичких садржаја, у складу са окружењем, како би се данашњем, све захтјевнијем туристи обезбједила сва потребна понуда за боравак у природи.

У наредном планском периоду оно што би се могло планирати у понуди јесте:

- ❖ У складу са промјеном квалитета смјештајних капацитета доћи ће и до промјена њихове структуре, тако ће бити уведени нови облици туристичког смјештаја (хостели, спа ресорт, апартманско насеље...)
- ❖ изградња терена за авантуристичке спортове (већ постојеће стијене за пењање, вјештачка стијена, планински бициклизам...)
- ❖ туристичке кружне туре и викенд боравци,
- ❖ туристичке манифестације,
- ❖ изложбе, музејске поставке, информативни центар,
- ❖ школе или кампови културе, умјетности, образовања.

Национални парк је суочен са објективним проблемима доступности и недостајућих рационалних пословних концепата. Потребно је унаприједити комунални, урбани стандард и комерцијализовати понуду.

За развој туризма потребно је обезбједити слједеће:

- ❖ да би се одговорило захтјевима туриста потребно је постојеће смјештајне капацитете довести у функцију савремених туристичких захтјева и стандарда, а нове капацитете градити у складу са опште прихватљивим стандардима тржишта,
- ❖ изградити инфраструктурне објекте,
- ❖ израдити студије о туристичким потенцијалима,
- ❖ промовисати туристичке потенцијале,
- ❖ обезбједити потребне високообразоване и стручне кадрове,
- ❖ привући инвеститоре и самим тим значајна финансијска средства.

Средство за обезбјеђење основне сврхе постојања подручја је профит, и треба радити на осмишљавању потенцијалних садржаја и унапређењу и одржавању постојећих и налажењу баланса између њихових природно-атрактивних вриједности и комерцијалних аспеката.

Унутрашње активности на развоју дестинације које треба предузети су:

- ❖ управљање посјетама,
- ❖ истраживање,
- ❖ управљање насталим кризама,
- ❖ развој људских ресурса,

- ❖ финансије и капитална улагања,
- ❖ управљање ресурсима,
- ❖ квалитет доживљаја посјетилаца.

Маркетиншке активности које би требали имплементирати у што краћем року су:

- ❖ Интернет маркетинг,
- ❖ Манифестације и фестивали,
- ❖ Сајмови,
- ❖ Рекламирање,
- ❖ Публикације и брошуре.

Интернет маркетинг данас представља најважније средство промоције из разлога што људи све информације о жељеној дестинацији управо траже путем овог средства информисања као и саме резервације смјештаја.

Када говоримо о трендовима у туризму треба напоменути да су данашњи и будући туристи све захтјевнији у погледу захтјева, повећава се потражња за квалитетом, угодношћу и сигурности, једноставан превоз, луксузом као нпр, добијање специјалних производа одмах по захтјеву, већи интерес за зимске одморе на сунцу.

Треба напоменути да ниво образовања расте што за последицу има појаву одмора у којој је доминантна важност културе, историје, духовности, тако да се ти елементи морају укључити и нагласити у туристичкој понуди.

Промјена животних стилова има одређене последице на развој туризма у смислу да све већи број туриста нема потребу за цјелодневном пратњом водича, понашање на одмору је прилагођено личним потребама тако да су мање смјештајне јединице атрактивније.

Г.ИИ.3. НЕПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Насеља на територији Националног парка нису насеља у класичном смислу, односно ниједно насеље у цијелости не припада територији Националног парка. Дијелови насеља на која се простире Национални парк су ненасељена.

Централне функције и јавни садржаји унутар насеља овога типа не оцјењују се потребним, па тако Просторним планом нису ни предвиђене зоне њихове изградње унутар грађевинских подручја. Такав став произилази из садржајне структуре и функционалне специфичности карактера самих насеља, као и припадајућег природног окружења.

Највише пажње приликом планирања непривредних дјелатности на простору Националног парка се посветило спортским садржајима.

Обављање спортско – рекреативних активности је предвиђено на планираним излетиштима, гдје је планирана изградња спортских терена за различите врсте спортских активности.

Образовање, као једна од друштвених дјелатности на подручју Националног парка није планирана у класичном облику. Објекти образовања (школе, вртићи) нису предвиђени на подручју Просторног плана, већ би се образовање спроводило кроз едукативну функцију Националног парка.

Г.ИИ.4. ИНФРАСТРУКТУРА

Г.ИИ.4.1. Саобраћај

Будућа мрежа саобраћајница у подручју Парка треба да обезбједи приступ индивидуалним моторним возилима и туристичким аутобусима само до одређених тачака гдје је то неопходно, а даљу доступност просторима планског подручја треба да обезбједи организовани јавни саобраћај интерним возилима панорамског типа и задовољавајућег капацитета.

Од изграђености путне мреже, како регионалног тако и интерног значаја, која треба да одговара савременом моторизованом туризму односно организованости и квалитету јавног саобраћаја интерним возилима, зависиће у највећој мјери будући развој националног парка.

Планирана је доградња и реконструкција регионалног пута Р477 Водице –Врбашка 1, те регионалног пута Р477а Водице - Козарска Дубица 2 који ће омогућити задовољавајућу доступност планском подручју у склопу путне мреже Републике Српске. Такође је планирана изградња два шумска камионска пута : пут који би спајао Мраковицу – Главуша – Бешифа пољану и пут Мраковица – Гола планина – Лисина.

Просторни размјештај планираних пјешачких и бициклистичких стаза, ширине до 3 метра, је усклађен и проведен по принципу обезбјеђења доступности историјско – меморијалним локалитетима и примарним туристичким локалитетима. Изградња тих стаза се у потпуности подређује захтјевима заштите природног амбијента.

Потребе саобраћаја у мировању треба ријешити у зони спомен подручја Мраковица и хотела Монумент у складу са потребним капацитетима.

Г.ИИ.4.2. Енергетска инфраструктура

Г.ИИ.4.2.1. Електроенергетика

У планском периоду потребно је вршити појачано одржавање надземне електродистрибутивне мреже средњег и ниског напона због отежаних услова експлоатације, као и санацију и модернизацију постојећих трансформаторских станица.

За потребе напајања планираних туристичких капацитета потребно је обезбиједити електричну енергију из постојећих трансформаторских станица РТС Бенковаци ТС Бијеле воде или РТС Хотел Мраковица, уз евентуално повећање капацитета истих.

Ради повећања поузданости снабдијевања електричном енергијом потрошача на простору Националног парка (првенствено туристичко-рекреативног комплекса на Мраковици) потребно је обезбиједити двострано СН напајање простора. Прикључна тачка новог вода била би планирана ТС 110/20kV у Козарцу, након њене изградње. Траса напојног вода предмет је будућих УТУ и пројектне документације и није дефинисана овим планом. Вод је потребно трасирати ван заштићених подручја дефинисаних просторним планом.

Г.ИИ.4.2.2. Термоенергетика

У наредном периоду на овом простору треба планирати што већу употребу обновљивих извора енергије који имају значајан потенцијал али који нису на прави начин искориштени. То се нарочито односи на биомасу, сунчеву енергију. С обзиром на њихову обновљивост и еколошку чистоћу потребно је значајније истражити могућност искоришћења ових извора енергије.

Биомаса - Биомаса као енергетски извор обухвата живу органску материју. На овом подручју најзначајнији видови биомасе је дрвени отпад.

Сунчева енергија - Коришћење сунчеве или соларне енергије на овом подручју је неразвијено. Она се преваходно може користити за припрему топле воде и производњи електричне енергије за сопствене потребе. Наравно, већем коришћењу овог обновљивог извора енергије морају претходити детаљнија истраживања.

Енергија вјетра - За коришћење вјетра као извора енергије потребни су одређени предуслови који не могу бити задовољени у Националном парку, због заштите флоре и фауне. Коришћење енергије ветра је планирано у подручјима предвиђеним за изградњу вјетропаркова, на локацијама које су за то погодне.

Енергетска ефикасност - Просторним планом овог подручја треба планирати модернизацију и реконструкцију постојећих објеката. То прије свега подразумијева рјешавање проблема термоизолације на постојећим објектима, како би се просјечна специфична потрошња енергије за гријање и хлађење објеката приближила потрошњи енергије у савременим објектима.

Ниска енергетска ефикасност је карактеристика целокупног енергетског система, производног, преносног и дистрибутивног, као и нерационална потрошња енергената.

У наредном периоду предложена рјешења треба да, снабдијевање објеката топлотном и расхладном енергијом сведу на економски оптималне и технички прилагодљиве услове.

Основни циљ је повећање енергетске ефикасности у свим секторима зградарства, саобраћаја и комуналних услуга, што је и у економском интересу, од значаја за заштиту животне средине, а све у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

Г.ИИИ.4.3. Хидротехника

Г.ИИИ.4.3.1. Водоснабдијевање

Водоснабдијевање планом предвиђених садржаја у простору Националног парка ријешит ће се коришћењем постојећих природних водних ресурса.

Квалитет воде из постојећих извора, врела и потока у потпуности задовољава прописане стандарде воде за пиће. Количина воде такође задовољава посебно када се узме у обзир чињеница да већ постоје 2 водовода с тим да је потребно довести у функцију водовод који снабдијева насеље Бенковац.

У случају потребе реконструисати и локални водовод изграђен за потребе снабдијевања водом оближњег комплекса Мраковица, као и сам водоторањ.

На основу тога сви локални извори, који су се до сада користили за водоснабдијевање постојећих објеката, а првенствено се мисли на водозахвате извора Бијеле воде и потока Зовик, користи ће се и надаље искључиво за водоснабдијевање Националног парка. Зато ће се рјешавање водоснабдијевања Националног парка базирати на већ постојећим водозахватима и водоводима, јер су капацитети истих довољни за рјешавање свих постојећих и новопланираних садржаја унутар самог обухвата Националног Парка.

За подручја каптажа, а у циљу заштите квалитета питке воде, треба одредити зоне санитарне заштите.

Коришћење постојећих водних грађевина зависи ће о брзини изградње планираних садржаја, те о захтјеваном степену понуде којег ће исти пружати посјетиоцима Националног парка.

Проблем водоснабдијевања кампова ријешити ће се у начелу изградњом цистерни, бунара и каптажа у којима ће се прикупљати кишница или довозити вода са оближњих извора, будући да климатске прилике на овом

простору осигуравају довољну количину падавина током године. Ове објекте је потребно пазити и редовито одржавати.

Постојећи објекти, који се не снабдијевају водом, као и планирани објекти повезаће се на постојећи водовод који ће надаље бити у функцији искључиво за потребе постојећих и планираних садржаја унутар граница Националног парка.

Водоснабдијевање свих објеката унутар Националног парка рјешаваће се у етапама, зависно о потребама и темпу реализације планираних садржаја.

Г.ИИИ.4.3.2. Канализација

Сакупљање и пречишћавање отпадних вода из постојећих и новопланираних објеката у Националном парку мора се квалитетно ријешити до степена који гарантује максималну заштиту природе и очување постојећег водног потенцијала у Парку.

Одводње отпадних вода ће се ријешити изградњом вишекоморних непротисних септичких јама одговарајућег капацитета, односно употребом готових типских уређаја за биолошко пречишћавање отпадних вода који дају добре учинке пречишћавања (до 95%), тако да се отпадне воде могу без бојазни упуштати преко упојних бунара у околни терен.

За сваки постојећи и новопланирани објект, односно групу објеката, мора се одабрати рјешење на основу оцјене више варијантних рјешења. Доношење коначне одлуке мора се првенствено заснивати на техничким и еколошким, а тек потом на економским показатељима премда ни они нису занемарљиви.

Да би одабрано најоптималније варијантно рјешење диспозиције и пречишћавања отпадних вода дуготрајно било у функцији након изградње мора се нарочита пажња посветити редовном одржавању.

Г.ИИИ.4.4. Телекомуникациона инфраструктура

У планском периоду потребно је обезбиједити савремене телекомуникационе сервисе и широкопојасни приступ интернету у туристичком комплексу на подручју Националног парка, као и за све планиране садржаје у обухвату Плана.

Г.ИИИ.4.5. Правила просторног развоја, заштите и коришћења инфраструктурних система

Саобраћајна инфраструктура:

Изградња планиране мреже и објеката саобраћајне инфраструктуре мора се вршити уз примјену следећих правила, услова и мјера:

- ✚ Укрштање јавних путева са осталим инфраструктурним објектима (водопривреда, енергетика, везе и др.) треба вршити тако да се не омета одвијање саобраћаја, не угрожава стабилност путева, безбједност и режим саобраћаја на путевима,
- ✚ Локални или некатегорисани пут који се прикључује на магистрални или регионални пут мора се изградити са савременим коловозним застором у дужини од најмање 50 метара, мјерено од мјеста прикључења, а на терет инвеститора изградње или реконструкције пута.
- ✚ Ради заштите јавног пута и путних објеката или ради угрожене безбједности саобраћаја може се забранити коришћење постојећих прикључака на јавни пут под условом да постоји могућност коришћења другог прикључка.

- ✦ На мјестима међусобног укрштања путева или прикључења пута на други пут обезбиједиће се троуглови прегледности чије странице износе 120 метара, рачунајући од тачке пресека осовина тих путева.
- ✦ у троугловима прегледности не смију се подизати засади, градити објекти или вршити други радови који би ометали прегледност јавног пута или железничке пруге,
- ✦ Ширина заштитног појаса у коме не могу да се подижу далеководи и стубне трафо-станице износи од укрштања далековода са јавним путем најмање висину стуба далековода, односно стубне трафо-станице, а код паралелног вођења најмање четрдесет метара од ауто пута и брзог пута, двадесет метара магистралног пута, односно двадесет метара од регионалног пута и десет метара од локалног пута.
- ✦ На јавним путевима забрањено је подизати објекте, уређаје или постројења, садити саднице или постављати предмете којима се умањује прегледност, као и прегледност на раскрсници, или обављати било какве радње које би могле да угрожавају или ометају саобраћај на јавном путу или оштећују јавни пут и објекте на њему.
- ✦ На јавном путу и његовом заштитном појасу забрањено је подизати споменике и постављати друга спомен-обилјежја, продавати производе и сл.
- ✦ У заштитном појасу јавног пута ван насеља могу се постављати натписи за рекламе, и то магистралног и регионалног од 10 метара и локалног пута - 3 метра, рачунајући од крајње тачке попречног профила, уз дозволу надлежне институције која управља јавним путем.
- ✦ Грађевински и други материјал који не служи одржавању пута, не може се остављати поред јавног пута на растојању мањем од пет метара, рачунајући од спољне ивице путног појаса, као и на већој удаљености уколико тај материјал умањује прегледност или безбједност саобраћаја.
- ✦ Изузетно, од одредбе претходног става, јавна предузећа, концесионар или надлежни орган општине, односно града могу дати сагласност да растојање може бити мање, ако то не утиче на прегледност јавног пута и безбједност саобраћаја.
- ✦ У путном појасу не могу да се граде објекти, као што су стамбене, пословне, помоћне и сличне зграде, бунари, резервоари, септичке јаме и слично, осим објеката који служе саобраћају.
- ✦ Јавна предузећа, концесионар или надлежни орган општине, односно града може дио путног појаса да изда у закуп у складу са просторно-планском документацијом пута.
- ✦ Ширина заштитног појаса у коме не могу да се граде стамбене зграде, пословне помоћне, и сличне зграде, копају бунари, резервоари, септичке јаме и слично износи поред магистралног пута двадесет метара, регионалног пута десет метара и локалног пута пет метара.
- ✦ Заштитни појас мјери се од спољне ивице путног појаса, а примјењује се и у насељеном мјесту, осим када је регулационим планом, урбанистичким пројектом или планом парцелације друкчије одређено.

Електроенергетска инфраструктура:

Градња објеката у близини надземних електроенергетских водова напона вишег од 1kV може се изводити само уз поштовање одредби Правилника о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV .

Термоенергетска инфраструктура :

Изградња планиране топлотне технике у грађевинарству мора се вршити уз примјену следећих правила, услова и мјера која се налазе у стандарду: Технички услови за пројектовање и грађење зграда JUS U.J5.600:1988

Водопривредна инфраструктура:

Организационе мјере потребне у циљу развоја водопривредне инфраструктуре:

- ✦ Расположива средства је потребно рационално користити,
- ✦ Утврђивање водног биланса, дугорочних потреба и могућности снабдијевања водом,
- ✦ Изградња канализационе инфраструктуре,
- ✦ Контрола исправности воде,
- ✦ Испитивање нових изворишта,

- ✦ Подизање свијести посјетилаца и локалног становништва о заштити воде од загађивања и даље деградације,
- ✦ Одвод отпадних вода.

Г.ИИ.5. ЗАШТИЋЕНИ ПРОСТОРИ

Стављање под заштиту одређених објеката локалитета или комплекса природног или културно-историјских вриједности у контексту просторног планирања подразумијева класифицирање по степенима, односно категоријама, заснованим на позитивним законским прописима.

Просторним планом се предвиђа пуна заштита свих објеката локалитета и комплекса. Исто тако покреће се иницијатива да се постојеће природне и културно-историјске вриједности на подручју Националног парка наредним активностима и процедуром презентације и коришћења заштите у мјери која одговара категорија споменичке вриједности коју носе, чиме ће бити спријечени могући сукоби у простору код доношења и реализације развојних програма.

Нови развојни програми требају користити затечене и сачуване вриједности и интерполирати их у нова ријешења у најафирмативнијем смислу.

Г.ИИ.5.1. Природно вриједни простори

За целокупно подручје Националног парка предложена је зонација, која се базира на Закону о заштити природе и Закону о Националним парковима. Према тим законима одређују се циљеви управљања и заштите у појединој зони те активности које се у њима могу проводити. Приједлог зонарања се темељи на принципима заштите и очувања природних вриједности, те на уважавању проблема утврђених у досадашњем раду. Подручје Националног парка подијелено је у три главне зоне:

1. Зона са режимом заштите првог степена,
2. Зона са режимом заштите другог степена и
3. Зона са режимом заштите трећег степена.

1. Зона са режимом заштите првог степена

Зоном са режимом заштите првог степена су обухваћена подручја:

- ✦ подручје с неизмијењеном и/или незнатно измијењеном природом, високе биолошке и пејзажне разноликости у којем се проводе минималне управљачке активности у сврху заштите и очувања биолошке и пејзажне разноликости.

Циљеви управљања у овој зони су:

- ✦ Управљање подручјем с циљем очувања, колико је више могуће у изворном стању, са репрезентативним примјерцима физичко-географских региона, биотичких заједница, генетичких ресурса и неокрњених природних процеса;
- ✦ Одржавање еколошки функционалних и одрживих популација и одржавање природних врста на задовољавајућем нивоу густине с циљем очувања интегритета екосистема и дугорочне отпорности;
- ✦ Посебан допринос очувању широког спектра врста, регионалних еколошких процеса и миграционих путева;

У овој зони се може:

- ❖ Проводити научноистраживачки рад,
- ❖ Обављати едукације студената и ђака,
- ❖ Обављати инвентаризације флоре, фауне и осталих природних ресурса.

Дозвољен је ограничени приступ посјетилаца по посебно одређеним и уређеним путевима и уз вођење стручног особља Националног парка.

У овој зони је забрањено:

- ❖ сјећи или уништавати дрвеће, жбуње и осталу вегетацију, кад се тиме угрожава и ремети природна равнотежа, горња граница шуме и нарушава заштита земљишта од ерозија,
- ❖ уносити неаутохтоне дивље биљне врсте,
- ❖ сакупљање љековитог и ароматичног биља, гљива, шумских и других плодова,
- ❖ градити надземне енергетске објекте и изводити друге радове и подземне радове,
- ❖ градити објекте или изводити друге радове којима се загађује земљиште и ваздух, погоршава квалитет вода, мијења њихова количина, просторни и временски распоред,
- ❖ градити нуклеарне објекте, депоновати радиоактивни, индустријски и комунални отпад,
- ❖ експлоатисати минералне сировине,
- ❖ градити магистралне и регионалне путеве,
- ❖ уништавати граничне знакове, табле упозорења и обавјештења, рекламне паное, туристичко-пропагандне знакове и поруке које упућују на значај и улогу Националног парка,
- ❖ користити шумске путеве за јавни саобраћај и
- ❖ обављати дјелатности и предузимати друге радње којима се уништава природа, односно угрожавају обилежја екосистема ове зоне.

У ову зону улазе дијелове одјела 1, 2, 3/2, 9,10, 239, 241 те површине под називом Гумлине.

Површина зоне са режимом првог степена заштите износи 161,74 ха.

2. Зона са режимом заштите другог степена

Зоном са режимом заштите другог степена обухваћена су подручја:

- ❖ значајне и очуване природности те велике разноликости врста и станишта. Та су подручја значајна за сагледавање свеукупне еколошке, али и културно-историјске вриједности подручја могу послужити за научне, одгојо-образовне и рекреативне активности
- ❖ подручје велике вриједности за очување станишта које је подвргнуто активној интервенцији као начину управљања којим се осигурава заштита, очување, ревитализације и одржавање повољног стања
- ❖ подручје велике природне и/или културне вриједности које је човјек својим дјеловањем обликовао на начин да еколошке, биолошке, културне и сценске вриједности сачињавају јединствену цјелину

Циљеви управљања у овој зони су:

- ❖ Одржавање еколошки функционалних и одрживих популација и одржавање природних врста на задовољавајућем нивоу густине с циљем очувања интегритета екосистема и дугорочне отпорности;
- ❖ Посебан допринос очувању широког спектра врста, регионалних еколошких процеса и миграционих путева;
- ❖ Управљање посјетилачким активностима у инспиративне, едукативне, културне и рекреационе сврхе на нивоу који неће узроковати значајну биолошку или еколошку деградацију природних ресурса;

У овој зони се може:

- ❖ проводити научноистраживачки рад,
- ❖ проводити васпитно-образовне и рекреативне активности,
- ❖ обављати инвентаризације флоре, фауне и осталих природних ресурса.
- ❖ развој минималне посјетилачке инфраструктуре (едукација и интерпретација),
- ❖ организовано и индивидуално посјеђивање и рекреација у границама одређеним капацитетом носивости и надзор подручја,
- ❖ традиционално коришћење простора од стране локалног становништва.

У овој зони је забрањено:

- ❖ сјећи или уништавати дрвеће, жбуње и осталу вегетацију, кад се тиме угрожава и ремети природна равнотежа, горња граница шуме и нарушава заштита земљишта од ерозија,
- ❖ уносити неаутохтоне дивље биљне и животињске врсте,
- ❖ неконтролисано сакупљање љековитог и ароматичног биља, гљива, шумских и других плодова,
- ❖ градити надземне енергетске објекте и изводити друге радове и подземне радове,
- ❖ градити објекте или изводити друге радове којима се загађује земљиште и ваздух, погоршава квалитет вода, мијења њихова количина, просторни и временски распоред,
- ❖ градити нуклеарне објекте, депоновати радиоактивни, индустријски и комунални отпад,
- ❖ експлоатисати минералне сировине
- ❖ градити магистралне и регионалне путеве,
- ❖ уништавати граничне знакове, табле упозорења и обавјештења, рекламне паное, туристичко-пропагандне знакове и поруке које упућују на значај и улогу Националног парка,
- ❖ користити шумске путеве за јавни саобраћај осим за потребе локалног становништва и особља Националног парка
- ❖ обављати дјелатности и предузимати друге радње којима се уништава природа, односно угрожавају подручја.

У ову зону је укључено: одјели 33, 238 те дијелове одјела 29, 30, 31, 32, 35, 227/1, 227/2, 228, 239, те површине под именом Крива страна, Виногрец, Гола планина, Кусачић, Козарачки камен и Пашини конаци.

Површина зоне са режимом другог степена заштите износи 492,56 ха.

3. Зона са режимом заштите трећег степена

Зоном са режимом заштите трећег степена обухваћена су подручја :

- ❖ значајне и очуване природности те разноликости врста и станишта. Та су подручја значајна за сагледавање свеукупне еколошке, али и културно-историјске вриједности подручја могу послужити за научне, одгојо-образовне и рекреативне активности.
- ❖ меморијално подручје из времена НОБ-а. На том подручју се налази музеј, споменици те остала посјетилачка инфраструктура.
- ❖ подручје с природним, културним, туристичко-рекреативним вриједностима у којем је стављен нагласак на развој посјетилачке инфраструктуре у складу с еколошким стандардима.

Циљеви управљања у овој зони су:

- ❖ Заштита природног биодиверзитета, заједно са основном еколошком структуром и пратећим еколошким процесима, као и промоција образовања и рекреације,
- ❖ Одржавање еколошки функционалних и одрживих популација и одржавање природних врста на задовољавајућем нивоу густине с циљем очувања интегритета екосистема и дугорочне отпорности;
- ❖ Управљање посјетилачким активностима у инспиративне, едукативне, културне и рекреационе сврхе на нивоу који неће узроковати значајну биолошку или еколошку деградацију природних ресурса;
- ❖ Уважавање потреба аутохтоног становништва и локалне заједнице, укључујући употребу ресурса за опстанак у оној мјери у којој то неће изазвати негативан утицај на примарне циљеве управљања;

- ❖ Допринос локалној економији кроз туризам.

У овој зони се може:

- ❖ проводити научноистраживачки рад,
- ❖ проводити васпитно-образовне и рекреативне активности,
- ❖ обављати инвентаризације флоре, фауне и осталих природних ресурса.
- ❖ развој посјетилачке инфраструктуре (едукација и интерпретација),
- ❖ развој и коришћење туристичко-рекреативних објеката, саобраћајнице и друге инфраструктуре,
- ❖ традиционално коришћење простора од стране локалног становништва
- ❖ санитарна сјеча шуме те санитарни и узгојни одстријел
- ❖ користити позајмишта минералних сировина за потребе Националног парка у складу с просторно планском документацијом
- ❖ градити објекте водозахвата за потребе Националног парка и локалног становништва
- ❖ градити објекте инфраструктуре за транзит кроз Национални парк уз сагласност Управе Парка и у складу с просторно-планском документацијом.

У овој зони је забрањено:

- ❖ сјећи или уништавати дрвеће, жбуње и осталу вегетацију, кад се тиме угрожава и ремети природна равнотежа, горња граница шуме и нарушава заштита земљишта од ерозија,
- ❖ уносити неаутохтоне дивље биљне и животињске врсте,
- ❖ неконтролисано сакупљање љековитог и ароматичног биља, гљива, шумских и других плодова,
- ❖ градити објекте или изводити друге радове којима се загађује земљиште и ваздух, погоршава квалитет вода, мијења њихова количина, просторни и временски распоред,
- ❖ градити нуклеарне објекте, депоновати радиоактивни, индустријски и комунални отпад,
- ❖ уништавати граничне знакове, табле упозорења и обавјештења, рекламне паное, туристичко-пропагандне знакове и поруке које упућују на значај и улогу Националног парка,
- ❖ користити шумске путеве за јавни саобраћај осим за потребе локалног становништва и особља Националног парка
- ❖ обављати дјелатности и предузимати друге радње којима се уништава природа, односно угрожавају подручја.

У ову зону су укључене све површине шума и ливада и остале површине које нису укључене у 1. и 2. зону.

Површина зоне са режимом трећег степена заштите износи 3253,23 ha.

Табела бр.3. Зонација Националног парка

1. Зона са режимом заштите првог степена	дијелови одјела 1, 2, 3/2, 9,10, 239, 241 те површине под називом Гумлине
2. Зона са режимом заштите другог степена	одјели 33, 238 те дијелови одјела 29, 30, 31, 32, 35, 227/1, 227/2, 228, 239, те површине под именом Крива страна, Виногрец, Гола планина, Кусачић, Козарачки камен и Пашини конаци
3. Зона са режимом заштите трећег степена	све остале површине које нису у зонама 1 и 2

Г.ИИ.5.2. Антропогено вриједни простори

У области културно-историјског наслеђа примјењују се одредбе Закона о културним добрима .

За културно-историјско наслеђе дефинише се заштита различитог степена у зависности од вриједности, значаја и карактера споменика или градитељских и амбијенталних цјелина.

Културна добра могу бити непокретна и покретна.

Споменичко наслеђе је према физичким, уметничким, културним, научним и историјским својствима, подијељено на сљедећа непокретна културна добра:

1. споменици културе,
2. просторне културно-историјске цјелине,
3. археолошка налазишта,
4. знаменита мјеста.

Полазиште за очување идентитета Националног парка лежи у односу и повезаности културно-стилских и историјских карактеристика непокретних културних добара у Националном парку и заштићених природних вриједности. Планско одређивање јесте интегрална заштита материјалних и нематеријалних културних вриједности и природних вриједности подручја Националног парка.

Услови заштите непокретног културног наслеђа у овом Плану, односе се на опште одреднице и посебне услове очувања, одржавања и коришћења на основу којих је утврђено споменичко својство.

Мјере заштите:

За спомен – комплекс Козара на Мраковици утврђена је ужа и шира зона заштите и мјере заштите за зоне.

Табела бр.4. Зоне заштите спомен комплекса Козара на Мраковици

Спомен – комплекс Козара на Мраковици			
Зоне	Обухват (К.О. Козарац)		
	површина	Број катастарске честице	Опис
Ужа зона заштите	11,38 ha	12, 32, 33, 35, 36 и 447	Дефинисана је пјешачким стазама које прате топографију терена, и обухвата споменик са приступним степеништем, документарни музеј и бисте народних хероја које се налазе уз резиденцију Владе РС.
Шира зона заштите	15,68 ha	33, 34, 35, 36 и 447	Дефинисана је колском саобраћајницом (од тачке 1 до тачке 2 и од тачке 6 до тачке 7), и пјешачким стазама (од тачке 3 до тачке 4 и од тачке 5 до тачке 6 на графичком прилогу).

Мјере заштите Спомен-комплекса Козара на Мраковици су:

Ужа зона заштите:

- ✦ дозвољене интервенције обухватају радове на конзервацији, рестаурацији и текућем одржавању добара,
- ✦ за све радове у ужој зони заштите потребно је, уз испуњавање услова, и одобрење службе заштите,
- ✦ не дозвољава се нова изградња,
- ✦ пожељно је увођење нових начина коришћења спомен-комплекса, савремених метода и техника презентације, ако ни на који начин не угрожавају добро и ако су у складу са његовом основном функцијом и карактером,

Шира зона заштите:

- ✦ дозвољава се нова изградња само у функцији приступа и коришћења добара, ако ни на који начин не угрожава добра, ако испуњава услове и посједује одобрење службе заштите.

Мјере техничке заштите за остала непокретна културна добра су:

- ✦ споменици, спомен бисте и спомен обиљежја морају се адекватно одржавати обновом оштећених натписа, чишћењем споменичких подлога и површина, као и одржавањем зелених површина око споменика,
- ✦ обнову оштећених и избледјелих натписа на спомен плочама на објектима, могу изводити стручна лица квалитетним материјалима и квалификованом радном снагом,
- ✦ спроводити радове на конзервирању, рестаурирању, реконструкцији, ревитализацији културних добара, уз ближе услове и одобрење службе заштите,
- ✦ споменичка подручја и објекте штитити у изворном, интегралном облику,
- ✦ очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, стилских карактеристика, оригиналних материјала и функционалних карактеристика,
- ✦ дозвољене су урбанистичке интервенције у циљу регулације приступа спомен обиљежју, као и партерна рјешења заштићене зоне спомен обиљежја,
- ✦ на свим констатованим археолошким налазиштима, која су утврђена у Плану, односно на археолошким налазиштима која су проглашена за непокретна културна добра и у њиховој заштићеној околини, као и у зони археолошких локалитета који су евидентирани као непокретности које уживају претходну заштиту, потребно је прије предузимања било каквих земљаних радова тражити од надлежног Завода посебне услове заштите. На овим локалитетима дозвољена је изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова само уз претходно прибављање појединачних мјера заштите и обезбјеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и адекватне презентације налаза.

Заштићена околина непокретног културног добра ужива заштиту као и културно добро. Тиме се подразумијева минимум промјене аутентичности и минимум интервенција, како на непокретном културном добру тако и у његовом окружењу. У складу с тим, приоритет има предузимање мјера техничке заштите и реконструкција непокретног културног добра, презентација добра и његове заштићене околине и интерпретација културног наслеђа.

Мјере заштите заштићене околине споменика културе:

- ✦ забрана градње и постављања трајних или привремених објеката који својом намјеном, волуменом габарита по висини и облику могу угрозити или деградирати споменик културе и његову заштићену околину
- ✦ забрана радова који могу угрозити статичку безбједност споменика културе
- ✦ забрана извођења радова којима се врши промјена облика или намјене терена
- ✦ забрана постављања далековода, ваздушних електро и ТТ водова преко заштићених парцела, њихово вођење извршити подземним каналима, уз враћање терена у првобитно стање
- ✦ урбанистичко и комунално уређење, хортикултурно опремање, његовање декоративне флоре и редовно одржавање простора заштићене околине у функцији споменика културе.

Услови заштите односе се на све категорије непокретног културног добра. Неопходно је урадити Студију заштите непокретних културних добара којом ће се утврдити појединачни услови заштите за свако културно добро.

Г.ИИ.6. ЖИВОТНА СРЕДИНА

На подручју Националног парка могу се вршити само дозвољене привредне активности, прије свега туризам и угоститељство, као и научноистраживачке дјелатности за које се у поступку добијања дозвола утврди да не угрожавају изворност и природну равнотежу биљног и животињског свијета, природних станишта, те хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вриједности подручја.

Воде

У планираним мјерама за заштиту вода потребно је:

- ✦ Сачувати квалитет вода I категорије;
- ✦ Санирати и уклонити изворе онечишћења, првенствено у близини постојећих и планираних извориштима питке воде која се третирају као посебноштићена подручја;
- ✦ Корисници који ће управљати извориштима питке воде дужни су, на основу проведених водоистражних радова, донијети посебне мјере санитарне заштите изворишта;
- ✦ Проводити системски мониторинг извора онечишћења вода, извора могућих акцидентних загађења и успоставити превентивне мјере за спречавање ванредних загађења;
- ✦ У Националном парку је неопходно успоставити мониторинг квантитативних и квалитативних карактеристика главних површинских водотока (Мљечанице, Црне ријеке, Моштанице и Старенице).
- ✦ Проблем санитарних отпадних вода, ријешити изградњом канализационог система за постојеће објекте (хотеле, бунгалове, ресторане), којим би се сакупљале и одводиле до уређаја за пречишћавање која треба планирати као мала компактна постројења.
- ✦ Изградити мала типска, компактна постројења за пречишћавање сакупљених отпадних вода из пословних, смјештајних, туристичких и угоститељских објеката у Националном парку.

Земљиште

У планираним мјерама за заштиту земљишта потребно је:

- ✦ Забранити све активности које угрожавају земљиште, узрокују површинску ерозију и отварање слоја коријеновог система дрвећа.
- ✦ Све ерозивне процесе у шумским заједницама као и изван њих санирати биолошким путем.
- ✦ Пошумљавањем одржавати рубне дијелове шуме уз интензивно кориштене пјешачке стазе, бицикличке руте и путеве.
- ✦ Без обзира на употребну вриједност пољопривредних земљишта потребно је подржавати функционалну и обликовну структуру пољопривредног простора.
- ✦ На пољопривредне површине не могу се ширити непољопривредне активности и објекти.
- ✦ Заштиту земљишта потребно је проводити и неконвенционалном пољопривредном производњом те промовисањем органске производње чији ће резултат бити здрава храна на постојећој структури парцела и разноликости производње.
- ✦ На подручјима угроженим ерозијом потребно је дугорочно рјешавање ерозије заједничким програмима водопривреде, шумарства и пољопривреде, осигурати мјерења и истраживање ерозионих појава те проводити првенствено биолошку, а гдје је неопходно и техничку санацију површина ерозије те континуирано проводити обнову површина оштећених ерозијом.

Ваздух

У планираним мјерама за заштиту ваздуха потребно је:

- ✦ Контролисати улазак тешких камиона и механизације на подручје Националног парка
- ✦ Спроводити мјере заштите од пожара у сарадњи са ватрогасним друштвима у околини Националног парка

- ✚ Ради превентивне заштите од пожара управа Националног парка треба осигурати сталну моторачку/дојавну службу и сталну проходност одређених интерних цеста, путева и стаза кроз шуме. На подручју Националног парка забранити ложење ватре осим на мјестима која су контролисана те намијењена и означена за ту сврху.
- ✚ Смањити емисије загађења у ваздух из котловнице која се користи за гријање хотела Монумент преласком на еколошки прихватљивији енергент (лако лож уље, плин).
- ✚ Проводити редован мониторинг емисија у ваздух, у складу са условима надлежних институција.

Отпад

У планираним мјерама за управљање отпадом потребно је:

- ✚ На простору Националног парка неће се вршити депоновање ни друго трајно одлагање отпада. Отпад се мора прикупљати и одвозити или односити изван Националног парка, на Регионалну санитарну депонију у Приједору којима се отпад може трајно збринати на законима прописан начин.
- ✚ Садашњи систем сакупљања и третмана отпада је потребно одржавати и додатно унаприједити употребом затворених посуда у које се привремено сакупља отпад из Националног парка прије коначног преузимања од стране надлежне комуналне службе.
- ✚ Простори за посјетиоце требају бити укључени у организовано збрињавање отпада.

Г.ИИ.7. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Планинско поднебље подручја Националног парка изложено је, у одређеној мјери, опасностима од елементарних непогода, и то од: земљотреса, пожара, временских непогода (посебно зимских), као и од подземних вода.

Г.ИИ.7.1. Инжењерске и друге мјере за смањење сеизмичког ризика

Подручје које обухвата простор Националног парка чине углавном стабилан терен, те су зоне предвиђене за изградњу погодне за грађење, како са становишта инжењерско-геолошких услова, тако и у сеизмичком смислу.

Код пројектовања и изградње свих категорија нових објеката треба стриктно поштовати одредбе Правилника о техничким нормативима за изградњу објеката у сеизмичким подручјима. Све прорачуне сеизмичке стабилности заснивати на посебно израденим подацима микросеизмичке рејонизације, а објекте од заједничког значаја рачунати за 1 степен више од сеизмичког комплекса.

Објекте који не спадају у високоградњу реализовати у складу са Правилником о техничким прописима за грађење у сеизмичким подручјима.

Г.ИИ.7.2. Мјере заштите од вјетра

На Козари је развијен и систем периодичних вјетрова са полудневним периодом. То су долињски и горски вјетар, који дувају у правилним размацима времена и то извесно вријеме из једног, а затим из супротног правца. Настају услед неједнаког загријевања ваздуха на планини и у долини дању и ноћу. Долињски вјетар дува дању, јер се ваздух у долинама преко дана више загреје, па као лакши струји уз планинске стране, а хладнији и тежи ваздух са планинских страна ноћу се спушта у долине и образује горски ветар.

Оптерећење вјетром је доминантно код објеката као што су: антенски стубови, далековиди и сл, а чија изградња се планира на простору Националног парка, па се код пројектовања треба придржавати правилника, односно групе стандарда из ове области.

Г.ИИ.7.3. Мјере заштите од пожара

Пожар представља најопаснију елементарну непогоду која може захватити веома широк простор Националног парка.

Неопходно је урадити посебан план заштите од пожара уз уважавање следећих елемената:

- ✚ предвиђена саобраћајна приступачност сваком дијелу простора националног парка шуме биће реализована изградњом мреже јавних, службених и шумских путева рачунајући ове објекте истовремено и као противпожарне баријере, које дијеле шуму на мање сегменте;
- ✚ у Националном парку забрањено је ложење отворене ватре и одлагање предмета који могу проузроковати пожар, изузев на одређеним мјестима;
- ✚ мјесто одређено за камп, уколико се налази у шуми или поред шуме, мора бити одвојено заштитним просјеком одговарајуће ширине. Ради спријечавања избијања и ширења пожара у камповима, органи који су основали камп дужни су да имају исправне апарате за гашење пожара, бурад са водом, посебан алат и другу прописану опрему;
- ✚ при пошумљавању нових површина распоредом противпожарних путева и пролаза ће се такође плански предвидјети противпожарне баријере;
- ✚ сви туристички локалитети, као и остали објекти биће прописно обезбјеђени противпожарном заштитом;
- ✚ квалитетна изградња објеката и употреба противпожарних материјала;
- ✚ стриктна примјена противпожарних прописа у градњи.

Заштита од пожара у зони од утицаја на Национални парк спроводиће се на уобичајени начин за овакве просторе и насеља, уз садејство средстава и службе професионалних ватрогасних јединица.

Г.ИИ.7.4. Мјере заштите од одрона

Неопходно је израдити катастар клизишта. Успоставити стални мониторинг катастра клизишта и увезивање катастра клизишта у јединствен информациони систем.

Неопходно је санирање оних клизишта на којима ће материјална улагања бити оправдана, као и она која угрожавају значајне грађевинске и инфраструктурне објекте.

Све грађевинске као и све инфраструктурне објекте градити у складу са законским прописима и придржавати се прописаних техничких и других норми код грађења.

Д.1.1. ОДРЕЂИВАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ И КАДРОВСКОГ ОКВИРА ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

Ефикасност спровођења Просторног плана условљена је обезбјеђењем координације предвиђених активности и различитих актера/учесника. Полази се од искустава земаља ЕУ да се успешна координација може обезбједити примјеном мултисекторског приступа - комбинације мјера и инструмената различитих политика према тематским областима и проблемима који се планом рјешавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерства на различитим релацијама (јавни-приватни сектор, јавне-независне институције/организације, ниво управљања-јавност и др.).

Спровођење Просторног плана подразумијева следеће активности:

- ◆ доношење спроведбених докумената просторног уређења, усаглашених са Просторним планом,
- ◆ забрана и спречавање интервенција и других активности у простору које нису у сагласности са Просторним планом,
- ◆ посебним режимом контроле дјелатности штетних за животну средину,
- ◆ доношењем прописа и других мјера из надлежности јединица локалне самоуправе којим се уређују поједина питања урбаног уређења,

Сви радови на подручју парка морају бити координирани с гледишта усклађења функција и заштите простора, а интереси аутохтоног становништва могу се остварити само у складу с циљевима заштите природне и културне баштине.

С циљем управљања подручјем посебне намјене и унапређења стања у простору, те заштите вриједности простора Националног парка одређују се слиједеће мјере и активности:

- ✚ Мјере и активности за континуирано праћење и унапријеђење стања у простору:
 - санација постојећих објеката на начин прописује овај Просторни план,
 - повећати доступност постојећим и планираним спортско – рекреативним и туристичко – угоститељским површинама одржавањем путева и изградњом планираних,
 - подршка културном и едукацијском доприносу заштите традиције и вриједности простора,
 - очување предјела онако како је затечен у моменту проглашења,
 - стање животне средине, како би се утврдио утицај употребе простора на животну средину и прописале одговарајуће мјере заштите.
- ✚ Израда плана заштите од пожара и плана интервенција у случају незгода (ЈУ НП Козара).
- ✚ Израда конзерваторске документације за подручје Националног парка
- ✚ Провођење мјера заштите ендемских и угрожених врста према посебним програмима и студијама институција надлежних за заштиту природе,
- ✚ Успостављање континуираног мониторинга стања, даљих истраживања и картирања природних вриједности у складу са посебним програмима институција надлежних за заштиту природе као и научних институција:
 - даље истраживање и картирање станишта флоре и фауне,
 - геолошка истраживања.

Д. СМЈЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Утврдити ће се сарадња са власницима посједа у односу на обављање дјелатности, чување природних вриједности и културних добара те учествовање у туристичкој дјелатности Националног парка.

Носиоци активности и надзор над спровођењем и извршавањем ових мјера и активности обављаће у зависности од надлежности:

- ✚ Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију,
- ✚ Министарство просвјете и културе,
- ✚ Републички завод за заштиту природног и културно – историјског наслеђа,
- ✚ Министарство туризма,
- ✚ Министарство пољопривреде и шумарства,

- ✚ Министарство науке и технологије,
- ✚ ЈУ Национални парк Козара,
- ✚ Јединица локалне самоуправе.

Д.1.2. ПОТРЕБА ЗА ПЛАНОВИМА НИЖЕГ РЕДА ЗА УРЕЂЕЊЕ НАСЕЉА, ЗОНА, ЛОКАЦИЈА И ДРУГО

Просторни план спроводи се:

- ✚ доношењем спроведбених докумената просторног уређења, усаглашених са Просторним планом,
- ✚ забраном и спречавањем интервенција и других активности у простору које нису у сагласности са Просторним планом,
- ✚ посебним режимом контроле дјелатности штетних за животну средину,
- ✚ доношењем прописа и других мјера из надлежности Општине/Града којим се уређују поједина питања урбаног уређења.

Спроведбени документи просторног уређења доносе се у циљу разраде и конкретизације Просторног плана до нивоа који обезбеђује могућност одлучивања о локацијским условима за конкретне интервенције у простору.

Спроведбени документи, у смислу претходних одредби су:

- ✚ зонинг план
- ✚ регулациони план
- ✚ урбанистички пројект
- ✚ план парцелације

Зонинг план, регулациони план, урбанистички пројекат и план парцелације су спроведбени, односно техничко-регулативни документи просторног уређења на основу којих се дефинишу услови за пројектовање и извођење објеката.

Регулациони план се доноси за претежно изграђена урбана подручја, при чему је нужно детаљно дефинисати услове пројектовања и изградње нових објеката, као и за подручја од општег интереса јединице локалне самоуправе за развој привреде или изградњу објеката друштвене инфраструктуре, ако је то одређено .

Урбанистички пројекат доноси се за подручја која се граде као цјелина или су већ у значајној мјери изграђена, за подручја гдје се појавила потреба за формирањем више нових парцела или за изградњом неколико објеката који чине комплекс изградње, као и за подручја која имају посебан културно-историјски или природни значај. Основа за израду урбанистичког пројекта је зонинг план или регулациони план.

За просторне цјелине за које не постоји обавеза доношења регулационог плана или урбанистичког пројектата може се донијети план парцелације као посебан и самосталан плански документ, а на основу просторног, урбанистичког, односно зонинг плана јединице локалне самоуправе, ако за то постоје оправдани разлози. Правила уређења и грађења утврђена овим Просторним планом су основ и смјернице за израду наведених планова.

Спроведбени просторно-плански документи – зонинг планови, регулациони планови, урбанистички пројекти и планови парцелације – садржаја су одређеног Правилником о садржају, начину израде и доношења докумената просторног уређења.

Документи из претходног става припремају се, израђују и доносе по поступку који је одређен Законом о уређењу простора и грађењу и одлуком о изради Просторног плана.

Приоритети израде докумената просторног уређења:

- ✚ Зонинг план подручја посебне намјене Републике Српске,
- ✚ Израда регулационих планова за излетишта Бенковац, Дуге њиве,
- ✚ Израда регулационог плана скијалишта на Мраковици у случају нове изградње и промјене регулације,
- ✚ Израда регулационих планова еко-lodge насеља на локалитетима Грабовац, Кустайић - станови и Разбој,
- ✚ Израда регулационих планова или планова парцелације кампова на локалитетима Пашини коначи, Стара пилана - Пиланиште и Главуша.

Приоритети израде остале документације:

- ✚ Доношење Плана управљања за Национални парк
- ✚ Израда конзерваторске документације за подручје Националног парка који обухвата слиједеће:
 - попис објеката, локалитета, цјелина, подручја историјско-културне вриједности по врстама и хронологији са приоритетом правне заштите,
 - валоризацију и избор културно - историјских вриједности;
 - архитектонско-пејзажну студију (експозицију цјелина, локалитета, и објеката у пејзажу; утврдити деградацију и дисхармоније)
 - препоруке за истраживање и научну обраду са приоритетима на недовољно истражена подручја;
 - утврдити и спровести категоризацију атрактивности споменичких вриједности (с туристичких и употребних аспеката, предлажући могуће намјене);
 - мјере за заштиту евидентираних непокретних културних добара, грађевинског наслеђа, локалитета и цјелина.

Д.1.3. ТЕРИТОРИЈАЛНЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ПРИОРИТЕТЕ

Ради заштите природних, биолошких, геоморфолошких и пејзажних вриједности Националног парка, дају се сљедеће смјернице за планирање коришћења простора и реализацију приоритета:

Д.1.3.1. ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ

- ✚ планирати отварање грађевинских зона у складу са дефинисаним зонама заштите,
- ✚ у зони са режимом првог степена заштите забранити интервенције у простору и било какву изградњу, изузев пјешачких стаза,
- ✚ туристичко-рекреативне садржаје планирати у складу с активностима допуштеним и дефинисаним у појединим зонама, те капацитетом појединих локалитета,
- ✚ организација простора и изградња капацитета намјењених туризму одвијаће се уз обавезу обезбеђења услова за реализацију темељних принципа одрживог развоја овог подручја. Ово подразумијева планирано, умјерено или ограничено коришћење укупних ресурса подручја, уз формирање атрактивног и туристичким потребама примјереног туристичког производа,
- ✚ приликом уређења излетишта мора се водити рачуна о положају објеката, а нарочито централних, који опредељују просторну композицију. Сви објекти морају се укомпоновати у пејзаж и лоцирати на ивицу шуме или пропланка. Њима треба да почиње или да се завршава слободан простор уоквирен високом вегетацијом. Морају бити обликовани на савремен начин, хоризонтално положени по терену и са малом спратношћу (макс. Су+П+2). У моделовању спољних облика користити пропорције архитектонског наслеђа и претежно природне материјале, нарочито код мањих објеката намјењених сервисима, помоћним објектима, инфраструктурним пунктовима, надстрешницама против кише и сунца, продавницама за снабдијевање излетника, самосталним санитарним објектима, камповима, као и при постављању слободних гарнитура за сједење, одмор и уживање. Настојати да се за изградњу користе мало узнемирани терени, лијепо експонирани са којих се виде веће шумске површине и простори,
- ✚ омогућити комерцијалну употребу у домену изнајмљивања смјештаја за туристе, без стварања услова за развој хотелијерства и већих угоститељских садржаја,

- ✚ доградња постојећих објеката је могућа у максималној површини која не прелази 50% од површине постојећег габарита објекта који се дограђује,
- ✚ могућа је надоградња максимално једне етаже на постојећим објектима,
- ✚ У зонама планиране изградње, односно за излетишта: Бенковац, Дуге њиве, Пашини конаци, Стара пилана-Пиланиште, Главуша, Грабовац, Кустаић-станови, Разбој, Ољачино кућиште, Вучијак, грађевинске парцеле морају бити формиране тако да у свом саставу обухвате што више планираних објеката и садржаја, односно да се на њима могу правити туристички комплекси у контексту смјештајних објеката и спортских садржаја. То значи да код формирања грађевинских парцела треба избјегавати уситњену структуру која је својствена за индивидуалне објекте попут викендица и сличних објеката. За остала излетишта, када је у питању смјештај у функцији туризма могуће је формирање грађевинске парцеле за сваки објекат понаособ.
- ✚ дозвољава се обнова планинарских домова и шумарских кућа те пратећих зграда, даје се могућност промјене намјене у садржаје у функцији Националног парка (посеђивање, информације, пратеће услуге, сервис, контрола и сл.). Планинарски домови могу пружати ограничене, одговарајуће угоститељске услуге,
- ✚ користиће се претежно природни материјал за изградњу клупа за одмор, надстрешница, столова, каптираних извора и чесми, видиковаца, брвнара и мостића, путоказа, ложишта и огњишта за припрему хране, простора и судова за отпатке и друго,
- ✚ на просторима намјењеним свечаним приликама или културним манифестацијама и прославама, при третирању зеленила не могу се користити оне врсте флоре које нису аутохтоне за ову средину,
- ✚ на читавом подручју Националног парка треба реализовати трасирање и изградњу планинарских и пјешачких стаза,
- ✚ омогућити реконструкцију и одржавање постојећих асфалтних путева као и приступних путева до излетишта и видиковаца,
- ✚ предвидјети реконструкцију постојеће жичаре и проширење дечије стазе, као и изградњу нове стазе за одрасле,
- ✚ у складу са потребама допустити одржавање и означавање постојећих путева, одржавање и реконструкцију постојећих планинарских стаза у смислу реконструкције подзида те уз употребу аутохтоног материјала, обнове маркација, постављање путоказа, едукацијских табли те осигуравање видиковаца уз постојеће путеве,
- ✚ само у изузетним случајевима допустити интервенције у екосистеме нпр. у сврху локализације пожара или уклањања инвазивних алохтоних врста,
- ✚ ради сукцесије на травњачким површинама потребно је предвидјети намјену тих површина за екстензивно сезонско (традиционално) сточарство,
- ✚ осигурати очување културне баштине,
- ✚ на постојећим и планираним излетиштима поставити нове клупе и столове,
- ✚ не планирати коришћење простора за збрињавање отпада,
- ✚ код уређења околног простора хотела потребно је задржати природну конфигурацију терена, те као садни материјал користити искључиво аутохтоне врсте/сортe.
- ✚ у зонама изван грађевинских подручја дозвољава се изградња, реконструкција и уређење инфраструктурних грађевина и уређаја у функцији Националног парка у складу са смјерницама заштите природе. Инфраструктурни грађевинама и уређајима сматрају се објекти комуналне и туристичке инфраструктуре, пјешачке стазе и одморишта, путеви, паркиралишта, мостови, санитарни чворови, објекти које користи при пријевозу путника, мањи услужни објекти у зонама интензивног посеђивања, надстрешнице за склањање људи и опреме, видиковци и урбана опрема (едукативни панои и путокази, кошеви за смеће, клупе и сл.),
- ✚ унутар обухвата Плана се дозвољава уређење пјешачких стаза, постављање клупа, кошева за смеће, едукативних паноя, путоказа и друге урбане опреме која мора бити изведена у складу с јединственим концептом урбане опреме за цијело подручје Националног парка,
- ✚ планинарске и друге стазе, те разгледавање подручја и локалитета, користиће се и уређивати контролисано и организовано, колико је то нужно,
- ✚ опрема уз стазе и на посебно одређеним мјестима: мјеста постављања опреме одредиће се Планом управљања, а облици и материјали одредиће се јединственим програмом за подручје цијелог Националног парка,
- ✚ Све инсталације инфраструктуре обавезно градити подземно.

Општи услови за изградњу

- ✚ габарите објеката пројектовати у складу са задатим величинама заузетости терена, спратности и бруто грађевинске површине;
- ✚ оставља се могућност планирања сутерена или подрума, у коме се може организовати гаража или техничке просторије;
- ✚ у оквиру максималне бруто грађевинске површине планираних објеката урачунати укупну површину отвореног и затвореног корисног простора, који је планиран у свим етажама објекта (сутерен-приземље, спрат -поткровље);
- ✚ приликом даље пројектантске разраде посебну пажњу посветити архитектонском обликовању кроз очување наслијеђених амбијенталних карактеристика подржавањем специфичних облика градње и формирањем визуелно квалитетних цјелина, потеза и вриједног амбијента;
- ✚ архитектонски волумен објеката пажљиво пројектовати са циљем добијања хомогене слике;
- ✚ нове објекте пројектовати и градити у складу са заштитом природе, без крчења шуме и угрожавања водотокова, са примјеном технологије у заштити земљишта, воде, ваздуха, флоре и фауне;
- ✚ за изградњу објеката користити квалитетне и савремене материјале;
- ✚ препоручује се употреба локалних материјала са применом архитектонских облика и форми локалне архитектуре;
- ✚ да би се омогућила изградња објеката и уређење терена, прије реализације дефинисане овим Планом, потребно је извршити нивелацију терена и комунално опремање земљишта, ако се за то појави потреба;
- ✚ приликом изградње објеката у циљу обезбјеђења стабилности терена, потребно је извршити одговарајуће санирање терена, ако се за то појави потреба;
- ✚ изградњи објеката мора да претходи детаљно геомеханичко испитивање терена, а техничку документацију радити искључиво на основу детаљних геодетских снимака терена, геолошких и хидрогеолошких података, као и резултата о геомеханичким испитивањима тла;
- ✚ избор финансирања објеката прилагодити захтјевима сигурности, економичности и функционалности објеката;

Д.1.3.2. СМЈЕРНИЦЕ ЗА УРЕЂЕЊЕ ИЗЛЕТИШТА

Еко-lodge насеља - Грабовац, Кустаић - станови и Разбој

Планирано је да се еко-lodge „дивље љепоте“ изведе као дрвени смјештајни објекат категорије 2 до 3 звјездице, спратности С+П+1. У сутерену објекта би се организовала техничка постројења и постројење за сакупљање кишнице са околног нагнутог терена.

Предвиђа се да ће посјетиоци / туристи у просјеку проводити 3 – 4 дана у еко-lodge насељу, бавећи се пасивним и активним облицима рекреације.

Овај вид смјештаја представља спој пансиона, дрвених колиба и атрактивног амбијента у коме ће негативни утицаји изградње на осјетљиву природну средину бити сведени на минимум. Користиће се локално расположиви грађевински материјали и грађевинска пракса како би се смањили еколошки проблеми попут губитка слоја земљишта услед ерозије и нарушавања локалитета. Еко lodge ће имати индивидуалне собе са дуплим креветима и засебним купатилима, кухињу и просторију за ручавање као и остале пратеће објекте попут вешераја, управне зграде, рецепције и површине за организовање рекреативних и културних активности на отвореном, затим плато за посматрање звијезда, и др.

- ✚ Предложени БГП 1,500 m²/ по локалитету
- ✚ Спратност П + 1 и сутерен
- ✚ Смјештајни капацитети :Укупно 50 лежаја/по локалитету
 - Пансион 20 соба / 40 лежаја / по локалитету
 - Кућице (дрвене колибе) 5 /10 лежаја / по локалитету

На локалитету је планирана изградња насеља у складу са сљедећим еколошким принципима:

- ✚ подршка очувању постојеће флоре и фауне;

- ✦ најмањи могући утицај на средину приликом изградње и функционисања;
- ✦ уклапање архитектуре објеката и рекреативних површина у специфични просторни контекст у смислу пејзажног обликовања, форме и боје;
- ✦ водоснабдијевање и потрошња воде на одрживи начин;
- ✦ употреба модерне технологије за прикупљање, руковање и одлагање отпадних вода и чврстог отпада;
- ✦ енергетска ефикасност кроз пасивно пројектовање и употребу алтернативних облика енергије;
- ✦ коришћење традиционалне архитектуре при изградњи, те употреба материјала из региона;
- ✦ сарадња са локалним заједницама;
- ✦ упознавање природе и едукативни програми који туристима нуде доживљаје у којима активно учествују; и подршка одрживом развоју кроз тематске програме и истраживања.

Ноћење са доручком – зоне са изграђеним викендицама

Традиционално, објекти који нуде ноћење са доручком, или како се популарно називају B&B (bed and breakfast), су објекти или имања гдје власници и гости бораве под истим кровом. B&B је обично велика породична кућа или имање које је изграђено или адаптирано са намјером да се користи за смјештај гостију у собама, и у већини случајева свака соба има своје купатило. У неким случајевима купатила могу бити и заједничка. Домаћини живе у истим објектима гдје и гости, али обично у одвојеном дијелу објекта. Као што и само име каже, овај тип објекта нуди смјештај и богато припремљен доручак који припремају домаћини свако јутро.

- ✦ Величина: 150m² / по објекти
- ✦ Капацитет: 4
- ✦ Пројектовање и изградња:
 - Сви B&B објекти ће заправо бити адаптиране постојеће викендице, а све измјене се морају вршити у складу са локалном архитектуром. Могуће је организовати заједничка купатила.

„Boutique“ Хотел – Бенковац, Дуге њиве

„Boutique“ хотели се разликују од великих хотелских ланаца јер пружају персонализован смјештај и услуге. Обично су boutique хотели тематски опремљени и стилизовани. Углавном су знатно мањи од типских хотела. Ови мали, али ексклузивни објекти намјењени су за богату клијентелу и пружају изузетно висок ниво услуге по високим цијенама.

- ✦ Величина: < 60 соба
- ✦ Капацитет: < 200 кревета
- ✦ Пројектовање и изградња:
 - Употреба високо квалитетних материјала за изградњу и завршну обраду
 - Користити материјале који се уклапају у природно окружење
 - Одабрати локацију која гостима гарантује приватност

Кампови у дивљини –Пашини конаци, Стара пилана - Пиланиште и Главуша

Камповање је рекреативна активност током које људи уживају у природи, боравећи и дању и ноћу на отвореном. Камповање у дивљини подразумијева употребу шатора или неких других примитивних видова заклона, а може да буде и без икаквог заклона. Камповање је главни дио програма многих организација младих широм свијета и корисно је за стицање самопоуздања и вјежбање у тимском раду.

- ✦ Величина: < сса 13m² / по кампу
- ✦ Капацитет: 5
- ✦ Пројектовање и изградња:
 - Објекти се ограничавају на минимум тако да омогућавају посјетиоцима максималан интензитет искуства, с обзиром да су изабрали да вријеме проведу у природном окружењу
 - Потребна је редовна контрола стања вегетације како би се сачувао поглед
 - Неопходно је обезбиједити јаме или рупе за ложење ватре, са решетком за спремање хране и основним прибором за сједење и јело, направљеним од природних материјала који се уклапају у окружење

Д.1.3.3. СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Однос према универзалним вриједностима Националног парка подразумијева студиозан, добро организован и мултидисциплиниран научно-истраживачки рад. Истраживања ове врсте могу бити организован од стране највећих научних и стручних институција у Републици (Академије наука Републике Српске, Универзитета Републике Српске, ПМФ-одсјека за биологију, Републичког завода за заштиту природног и културно – историјског наслеђа, итд.), као и стручних и научних институција из иностранства.

Научно истраживачке активности на територији Националног парка морају се планирати а затим презентовати научном савјету Националног парка на усвајање. Програмом се мора предвидјети вријеме трајања истраживачког рада, број стручњака и сарадника који ће учествовати у његовој реализацији као и неопходна финансијска средства за спровођење програма.

Научно-истраживачке активности на територији Националног парка су сталан процес који ће се одвијати:

- ✦ На нивоу стручних и научно-истраживачких институција, са посебним програмом за потребе Националног парка;
- ✦ Организовање домаћих и међународних научних еколошких експедиција и других еколошких манифестација са циљем истраживања, популаризације, еколошке едукације на различитим нивоима и презентације природних вриједности Националног парка и Републике Српске у цјелини;
- ✦ Спровођење научно истраживачких активности логистички ће подржавати служба заштите Националног парка, у смислу организовања рада и стављања на располагање неопходних техничких средстава;
- ✦ Неопходно је активно учешће стручне службе Националног парка почев од обезбјеђивања информатичке подлоге, њене сугестије и смјернице при избору приоритета, као и одговарајућа обрада података.
- ✦ Потребно је радити на јачању сарадње и са надлежним министарствима, а у циљу повећања подршке научно-истраживачким пројектима;
- ✦ Добијене научне резултате на прихватљив/сажет начин представити и посјетиоцима, путем различитих летака/водича;
- ✦ Могућност покретања Билтена националног парка, као једног од начина презентовања научних истраживања.

Д.1.3.4. ОПШТЕ СМЈЕРНИЦЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

- ✦ истраживање и евидентирање добара која уживају претходну заштиту,
- ✦ предлагање и утврђивање културних добара,
- ✦ вођење регистра и документације о културним добрима,
- ✦ пружање стручне помоћи на чувању и одржавању културних добара сопственицима и корисницима тих добара,
- ✦ старање о коришћењу културних добара у сврхе одређене законом,
- ✦ предлагање и праћење провођења мјера заштите културних добара,
- ✦ прикупљање, сређивање, чување, одржавање и коришћење покретних културних добара,
- ✦ прикупљање података о несталим и отуђеним културним добрима,
- ✦ провођење мјера техничке и физичке заштите културних добара,
- ✦ издавање публикација о културним добрима и о резултатима рада на њиховој заштити,
- ✦ излагање културних добара, организовање предавања и других пригодних облика културно-образовне дјелатности,
- ✦ други послови у области заштите културних добара утврђени законом и на основу њега.
- ✦ уколико се предвиђају интервенције на културним добрима или у њиховој тангентној зони, које могу утицати на изглед и својства добра, прије предузимања радова потребно је, у складу са одредбама Закона о културним добрима, обратити се Републичком заводу за заштиту културно-историјског и природног наслеђа посебним захтјевима ради прописивања детаљних мјера заштите, издавања сагласности на пројектну документацију и увида у изведене радове и
- ✦ археолошки локалитети у подручју обухвата плана су девастирани новом изградњом. Међутим, уколико се приликом грађевинских или других радова на простору у обухвату плана пронађу археолошки

остаци, неопходно је одмах обуставити радове и, у складу са чланом 79. Закона о културним добрима, обавијестити службу заштите, ради предузимања одговарајућих мјера.

Д.1.3.5. СМЈЕРНИЦЕ НА РЕАЛИЗАЦИЈИ ПОСЕБНИХ, СПЕЦИФИЧНИХ ПРОГРАМА ПАРКА

Поред основних и законом предвиђених програма заштите и унапређења, у Националном парку неопходно је реализовати и друге специфичне програме чији је крајњи циљ још боља заштита укупних природних вриједности, промоција, едукација, информација и реализација основних функција Националног парка. Најчешћи посебни и специфични програми у Националног парку могу бити:

- ✦ еколошко-едукативни програми из сфере заштите природе;
- ✦ наставни програми, еколошких школа и еколошких курсева из сфере биологије, геологије, екологије, шумарства;
- ✦ програми организовања еколошких лабораторија у природи, који би пратили поједине сегменте биодиверзитета (флоре, фауне, гљива, као и испитивање квалитета воде, ваздуха и земљишта итд.);
- ✦ организовање округлих столова и еколошких предавања (посвећених значајним еколошким проблемима о природним вриједностима и заштити природе и културне баштине Козаре).
- ✦ програми културно-образовних и мултимедијалних активности;
- ✦ организовање посебних и традиционалних екоманифестација (као нпр.: дани планинског цвијећа, дани европске федерације националних паркова, екофестивала, еколошких спортских такмичења итд.);
- ✦ организовање фото курсева, еколошких, радио и тв радионица, затим еколошких аудио-визуелних комуникација, организовање курсева старих заната итд.;
- ✦ израда информатично-пропагандног материјала (публикације, водичи, проспекти значајних резервата, проспекти ријетких, угрожених врста биодиверзитета, прегледне карте Националног парка са заштићеним објектима природе, планинске карте са уцртаним планинским и маркираним стазама, разгледнице, музичке касете, видео касете, постери итд.);
- ✦ покретање издавања часописа Националног парка као и других стручних и посебних едиција;
- ✦ рад на организацији научних скупова и издавању зборника радова бар једном годишње;
- ✦ сарадња са стручним и научним часописима у БиХ и шире;
- ✦ сарадња са електронским и писаним информативним гласилима у циљу мултимедијалне презентације;
- ✦ мјере и активности на заштити од елементарних непогода (пожара, поплава, усова, великих сњежних падавина) и других акцидентних ситуација;

Д.1.4. ОБАВЕЗЕ ЛИЦА КОЈА ГАЗДУЈУ ПОДРУЧЈЕМ ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ И ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Управљање Националним парком врши Јавна установа чији рад контролише Министарство. Разматрани су различити модели управљања заштићеним подручјима. У разматрање су узета оба Национална парка. Њихове предности и недостаци су представљени у следећој табели. Разматрани модели представљају могућности за будући развој управљања заштићеним подручјем, уз разматрање законодавства и економских могућности.

Табела бр.5. Могући модели управљања заштићеним подручјима укљученим у пројект

Модел	Предности	Недостаци
Одвојено управљање НП Сутјеска и заједничко, централизовано управљање НП Козара	Успостављање ефикаснијег система контроле пословања у парковима. Лакше умрежавање са кључним учесницима на планирању заједничких активности. Лакше укључивање у регионалне, европске и свјетске мреже заштићених подручја. Ефикаснија маркетиншка промоција. Ефикаснији наступ према надлежним министарствима у циљу добијања финансијских средстава.	Промјене у досадашњем функционисању управа Националних паркова. Дуготрајни поступци за оснивање јавних предузећа. Могућа неравномјерна расподела средстава. Могућност фаворизовања »једне стране«. Тежа комуникација са локалним заједницама унутар и у окружењу заштићених подручја. Теже препознавање локалних потреба и проблема.
Централизовано управљање Националним парковима	Лакше умрежавање са кључним учесницима на планирању заједничких активности поготово за националне паркове и ефикаснија маркетиншка промоција. Ефикаснији наступ према надлежним министарствима у циљу добијања финансијских средстава.	Теже повезивање досадашњих управа Националних паркова. Тежа комуникација са локалним заједницама унутар и у окружењу заштићених подручја и теже препознавање локалних потреба и проблема.
Децентрализовано управљање свим заштићеним подручјима (тренутни модел)	Постојање управљачког механизма. Могућност веће комуникације са локалним заједницом. Препознавање локалних потреба и могућности. Мање потребе за системске промјене може значити више времена за рад на стратегијама и пројектима. Ефикаснија заштита окружења шумских резервата. Стављање и других дијелова територије у строжије режиме заштите. Очување аутохтоних генетичких ресурса. Анимирање локалног становништва. Боља координација са кључним учесницима на планирању заједничких активности. Ефикаснија маркетиншка промоција. Ефикаснији начин обезбјеђивања финансијских средстава.	Немогућност обезбјеђивања довољних финансијских средстава и слаба пројектна организованост због недостатка финансија и повезивања у региону и на националном нивоу. Тежа и мање ефикасна маркетиншка промоција. Недовољно умрежавање са осталим учесницима за садржај и промоцију. Неравномерна расподела финансијских средстава и мање средстава за заштита шумских резервата.

Приоритети укључивања становништва у систем заштите и посјеђивања подручја Националног парка

Обнова посједа

Планом управљања и другим инструментима треба подстицати мјере које ће увјерити сваког посједника да се од Националног парка може живјети, тако да се одговарајућа подручја користе у привредне сврхе. Производи његова рада (вуна, сир, месо, мед, итд.) требају бити заштићени и откупљивани по унапријед одређеним цијенама те да ће он сам те производе моћи продавати.

Коначно, тако што ће се његов боравак на посједу и дјелатности којима се он бави нудити као туристички и еколошки производ оним посјетиоцима који желе живјети и проводити одмор у здравој природи, хранећи се здравим и на аутентичан начин приправљеним производима.

Програми едукације

Програм едукације се може спровести на разне начине, али првенствено мора бити усмјерена према најмлађима, што значи да се за основну школу припреме различити програми: перманентна предавања и семинари уважених стручњака и аутентичних Козараца, пројекције сликовних и видео записа о Козари и заштити, организовање такмичења, програмски вођење екскурзија, организовање еколошких акција, запошљавање средњошколаца и студената, организовање фотографских, филмских, ликовних и литерарних и етнолошких радионица.

Одраслима ће се на посебним семинарима, током зиме, показати простори и програми који су у сличним условима већ дали резултате. Предавањима и пројекцијама подстицати ће се позитиван однос према простору.

Нове дјелатности – угоститељство

Потребно је извршити промјене у обављању те дјелатности унутар заштићеног простора. Требала би се развијати производња и продаја производа Националног парка. Начелно би се требао усвојити концепт прихваћен у европским земљама које допуштају својим сељацима да нуде, уз одређене олакшице, производе својих примарних дјелатности (вино, сир, вуну, итд.). Такав приступ производима и услугама снижава цијену.

Простор и начин и капацитет пружања услуга морају одговарати простору и потребама који служе обављању послова и смјештају самог власника.

Нови туризам

Нови туризам ваља подстицати према усклађеном односу Јавне установе, власника и госта.

Гост мора и може учествовати у већини дјелатности власника: у пољским пословима, заштити природе, сточарским активностима и сл.

Такав концепт туризма и уопште присутности човјека у заштићеном простору продужетак је традиције. Таквом туристу неће сметати ни мало слабије намјештен сто ни нестандартне димензије санитарних просторија. Тај турист ће у Национални парк долазити управо зато што је у њему све изван стандарда.

Детаљна разрада локација градње

Изградња у Националном парку могућа је једино у сврху организованог посјеђивања, управљања и заштите простора Националног парка и то од стране јавне установе која управља укупним простором Националног парка или од стране власника земљишта, уколико задовољава критерије о посједу који му даје право градити унутар заштићеног простора, али само у сврху примјереног управљања заштићеним простором.

Захвати у простору у које припада реконструкција, доградња и ограничена изградња нових грађевина могућа је само унутар зона-локалитета, односно на мјестима и на начин који су прописани овим планом.

Постојећим старим грађевинама сматрају се оне које се у складу с прописима сматрају легалним. Нове постојеће грађевине морају се подвргнути провјери њихова настанка и анализи могућег уклапања у грађевински склоп на парцели, са свих релевантних аспеката.

Д.1.5. СИСТЕМ РАЗВОЈНИХ ПОЛИТИКА – УПРАВЉАЊЕ ЗЕМЉИШТИМА, ДРУГИМ РЕСУРСИМА И ИЗГРАДЊОМ

Земљишна политика представља политику чија је сврха управљање земљиштем као ресурсем од интереса за државу и локалну самоуправу. Има изразито мултидисциплинарни карактер (садржи економску, социјалну, административно - правну, еколошку димензију).

Земљишна политика може значајно допринијети квалитетном просторном развоју.

Д.1.5.1. Пољопривредно земљиште

Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту:

- ◆ Промјена намјене пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе врши се у складу са спроведбеним документима просторног уређења и издатим локацијским условима.
- ◆ Ако није заснована на спроведбеним документима просторног уређења, забрањена је промјена намјене пољопривредног земљишта I, II, III и IV катастарске, односно бонитетне класе у непољопривредне сврхе.
- ◆ Изузетно од горе наведеног, промјена намјене пољопривредног земљишта I, II, III и IV катастарске, односно бонитетне класе може да се врши само на основу расположивих стратешких докумената просторног уређења, стручног мишљења и локацијских услова, само за изградњу објеката:
 - * земаљске инфраструктуре (ентитетска и регионална инфраструктура: саобраћајна, хидротехничка, енергетска, телекомуникациона и информациона),
 - * комуналне инфраструктуре (инфраструктура јединице локалне самоуправе: саобраћајна, хидротехничка, енергетска, телекомуникациона и информациона),
 - * за изградњу објеката који су у функцији пољопривредне производње,
 - * индивидуалних стамбених и помоћних објеката у оквиру пољопривредног газдинства на том подручју и
 - * индивидуалних стамбених и помоћних објеката инвеститора, односно лица регистрованих за бављење пољопривредним дјелатностима.
- ◆ Промјена намјене пољопривредног земљишта V, VI, VII и VIII катастарске, односно бонитетне класе, ако није заснована на документима просторног уређења, дозвољена је на основу стручног мишљења и локацијских услова.

Д.1.5.2. Шумско земљиште

Уколико Законом о шумама из 2008.год. није другачије одређено, забрањује се:

- ◆ свака сјеча у заштићеним природним подручјима која није у складу са планским документима заштићених природних подручја и са планским документима у шумарству,
- ◆ сјеча и уништавање ријетких и заштићених врста дрвећа, биотопа, станишта, хабитата и екосистема, као и уништавање врста жбуња и њихових природних станишта,
- ◆ подбјелјивање стабала, осим за потребе обнове и његе шума,
- ◆ паша, брст коза и друге стоке, ширење, гајење лисничких шума, кречење лисника,
- ◆ сјеча сјеменских стабала у сјеменским састојинама која није предвиђена плановима газдовања шумама,
- ◆ самовласно заузимање шума, уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова,
- ◆ одлагање смећа, отпадака и других штетних опасних материја, као и загађивање шума на сличне начине и
- ◆ друге радње којима се слабе друге општекорисне функције шума, те угрожава оптимално функционисање шумских екосистема.

Д.1.5.3. Водно земљиште

Водно добро у смислу Закона о водама је водно земљиште, воде и водни објекти, који због свог нарочитог значаја јесу добра од општег интереса и под посебном су заштитом.

На водном добру није дозвољено изводити захвате, осим за:

- ◆ градњу објеката јавне инфраструктуре;
- ◆ мјере, које се односе на побољшање хидроморфолошких и биолошких карактеристика површинских вода;
- ◆ мјере, које се односе на заштиту природе,
- ◆ градњу објеката, потребних за коришћење вода;
- ◆ изградњу објеката намјењених заштити вода од загађења;
- ◆ изградњу објеката, намјењених одбрани, заштити и спашавању људи, животиња или имовине, те провођењу задатака органа унутрашњих послова,

Водно земљиште намењено водоснабдијевању представља зону са посебним режимом, чије су зоне санитарне заштите одређене према Закону о водама. Обиљежавање зона санитарне заштите, начин одређивања и одржавања као и мјере заштите одређиће се подзаконским актом и одлуком за привремену или трајну заштиту изворишта вода за људску употребу.

Д.1.5.4. Грађевинско земљиште

На подручју Националног парка не дозвољавају се активности којима би се могао нарушити природни изглед и природне вриједности простора.

Све дозвољене грађевинске захвате треба изводити у најмањем и најнужнијем опсегу и коришћењем природних материјала те тако да непосредна околина не показује трагове захвата (стазе и путеви и најнужнији објекти инфраструктурног опремања).

Простор који непосредно припада грађевини мора се одредити и обликовати као саставни дио култивисане цјелине тако да не захвата уређене пољопривредне површине.

У случају када зону чине више парцела/дијелова посједа са одвојеним слободностојећим грађевинама, размаци између нових грађевина или доградње постојећих на једној парцели у односу на грађевине на сусједној парцели морају бити такви да не ометају функције тих грађевина, а најмање 5 метара, односно најмање 2 метра од границе сусједне парцеле.

Композиција склопа мора бити усклађена волуменима и висином тако да чини складну композицију цјелине зоне и у односу на околни простор, без архитектонских нагласака.

У складу са смјерницама организације, намјене и заштите простора одређеним овим Просторним планом, Управа Националног парка своје дјеловање усмјериће нарочито на уређивање насеља, спријечавање ненамјенског коришћења простора и бесправне изградње те на заштиту и унапређење укупних вриједности Националног парка.

Д.1.6. СИНХРОНИЗАЦИЈА РАЗВОЈА И ИЗГРАДЊЕ (република – јединице локалне самоуправе – инвеститори – друга лица)

Имајући у виду захтјеве заштите и одрживог развоја, а сходно законодавству Републике Српске, доброј пракси и поштовању европских препорука, предложен је оквир примене Просторног плана, као подручја на ком су поред заштите природе и историјских вриједности, препоручени одрживи развој туризма, пољопривреде и осталих компатибилних активности, уз адекватан развој инфраструктуре.

Управљање заштитом, развојем и уређењем простора у складу са планским рјешењима и правилима која ће бити утврђена Просторним планом подразумијева:

- ◆ формирање базе података о простору и Просторном плану, у функцији коришћења, мониторинга и оцјене спровођења, допуне и иновирања планских концепција заштите и развоја подручја. На тај начин створиће се предуслови за формирање ГИС-а Националног парка: извршиће се анализа доступних података из Просторног плана и формираће се јединствена просторна база података конверзијом дигиталних података у јединствен систем података о простору која би имала задатак да обезбједи трајну информатичку подршку припремању, доношењу и спровођењу планских докумената и пројектних задатака;
- ◆ унапређење институционално-организационе подршке, у циљу постизања институционалне координације између управљача Националног парка, с једне стране, и потребе да се обезбједи локални, регионални и национални утицај и ефикасност акције с друге стране, као и успостављања вишег нивоа партнерства између јавног и приватног сектора.

Кључни учесници у спровођењу Просторног плана су, у складу са својим надлежностима и дјелокругом рада:

- ◆ органи управљања Националним парком и управа јединице локалне самоуправе,
- ◆ републички ресорни органи и фондови,
- ◆ републичка и општинска јавна предузећа,
- ◆ јавне установе и посебне организације,
- ◆ регионалне и локалне пословне асоцијације,
- ◆ домаће и стране банке,
- ◆ заинтересовани пословни субјекти,
- ◆ цивилни сектор (невладине организације) и
- ◆ становништво општина/града.

Кључни учесници на републичком нивоу управљања су:

- ◆ министарства са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, рударства, саобраћаја, енергетике, телекомуникација, привредног и регионалног развоја, туризма, услуга, просвете, здравствене заштите, социјалне заштите, културе, спорта, изградње објеката и заштите животне средине;
- ◆ јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, јавне путеве и телекомуникације;
- ◆ заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе, и
- ◆ други републички ресорни органи, организације, агенције и фондови.

Кључни учесници на регионалном нивоу управљања су:

- ◆ привредна комора,
- ◆ различите агенције, фондови и пословне асоцијације.

Кључни учесници на локалном нивоу управљања су:

- ◆ органи јединице локалне самоуправе,
- ◆ општинска јавна комунална предузећа, дирекције, агенције, фондови, јавне установе и мјесне заједнице с подручја јединица локалних самоуправа.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у спровођењу овог Просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења грађана и становништво јединица локалних самоуправа.

Град Приједор је од недавно укључен у реализацију Пројекта ATRIUM – Архитектура тоталитарних режима у урбаном менаџменту који се реализује у сарадњи са Организацијом за развој туризма – РОТОР из Добоја. У том смислу извршено је потписивање Споразума између Града Приједора и РОТОР-а, којим је уједно регулисано и годишње учешће Града Приједора у суфинансирању пројекта у току 2012, 2013, 2014. године..

Архитектура тоталитарних режима у урбаном менаџменту- „АТРИУМ“ је пројекат који има за циљ да промовише кључне елементе европске историје, баштине и памћења двадесетог вијека кроз креирање и реализацију европске културно-туристичке руте на подручју земаља учесница у Пројекту. Пројекат се реализује кроз IPA.

Административна служба Града Приједора је за потребе овог пројекта кандидовала Спомен-комплекс Козара на Мраковици. Спомен-комплекс Козара на Мраковици је идентификован као потенцијал због своје изузетне историјске и умјетничке вриједности. Доказ за ово је проглашење спомен-комплекса културним добром од изузетног значаја а аутор рјешења споменика и комплекса је чувени академски вајар Душан Џамоња. Такође је овај Спомен-комплекс од изузетног значаја за подручје Поткозарја и могло би се рећи да је синоним и за сам Национални парк. Без обзира на проток времена од тренутка његове изградње увијек је присутно велико интересовање јавности за њега и сам Национални парк.

МЈЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Мјере и инструменти опште економске политике:

Значајним се сматра установљивање мјера и инструмената опште економске политике, и то повољних дугорочних кредита и пореских подстицаја за:

- ◆ изградњу и модернизацију садржаја туристичке понуде и опреме (улагања у прибављање и уређење грађевинског земљишта, комунално опремање, изградњу и реконструкцију објеката сеоских домаћинстава за туристички смјештај, изградњу туристичке опреме и др.);
- ◆ организацију и пружање услуга јавних служби у приватном сектору.

Основне мјере и инструменти политике заштите и коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде јесу:

- ◆ коришћење бесповратних средстава буџетске подршке Републике за реализацију пројеката пошумљавања и затрављивања ерозијом угрожених подручја, промовисање и заштиту локалних производа, развој органске производње.
- ◆ обезбјеђење услова да се преко банкарског система користе повољни краткорочни и дугорочни кредити за инвестирање у:
- ◆ програме уређења пољопривредно-шумског земљишта и других посебно врједних/осјетљивих екосистема;
- ◆ програме развоја органске производње, посебно за подручја заштићених природних добара, изворишта водоснабдијевања и резервисане туристичке просторе.

Основне мјере и инструменти политике заштите и коришћења шума, развоја шумарства јесу: удруживање средстава јавних предузећа и јавних прихода ЈУ Националног парка у области шумарства и водопривреде с приватним сектором за финансирање:

- ◆ унапређења стања постојећих шума
- ◆ пошумљавања и одржавања шума заштитног карактера
- ◆ заштите и очувања природних добара и биодиверзитета
- ◆ За остваривање планских концепција, рјешења и пропозиција Просторног плана неопходно је, поред осталог, обезбјеђење средстава из буџета Републике Српске, ЈУ „Националног парка Козара“, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске.

Основне мјере и инструменти политике развоја туризма јесу:

- ◆ обезбјеђење средстава из буџета Републике, агенција и фондова (за развој туризма, за развој и др), јавних прихода ЈУ Национални парк Козара у области туризма и приватног сектора и невладиних организација за реализацију програма едукације локалног становништва, односно становништва у непосредном окружењу парка и њиховог укључивања у туристичку понуду домаћинског туризма и друге туристичке програме на простору Националног парка.
- ◆ интензивнији развој маркетиншких активности за организацију туристичке понуде и презентацију свих туристичких активности и садржаја, а нарочито тематских садржаја намјењеним различитим циљним групама туриста - рурални и еко туризам, путеви културе, спортско-рекреативни, и други садржаји и активности у простору Националног парка и његовог окружења.

Основне мјере и инструменти политика политике заштите животне средине, природних и непокретних културних добара јесу:

- ◆ обезбјеђење средстава из буџета Републике преко Министарства просторног уређења, грађевинарства и екологије и Фонда за заштиту животне средине и из јавних прихода ЈУ Национални парк за реализацију предвиђених програма заштите животне средине, информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима унапређења квалитета животне средине и за узимање активног учешћа у процесу доношења одлука од значаја за животну средину, нарочито у одлучивању о стратешкој процјени утицаја планова и процјени утицаја пројеката на животну средину.
- ◆ обезбјеђење средстава из буџета Републике преко министарства надлежних за животну средину и културу, јавних прихода ЈУ Национални парк Козара, средстава приватног сектора и донација за спровођење заштите природних и непокретних културних добара.

Основне мјере и инструменти политике заштите, резервисања и уређења простора јесу:

- ◆ прибављање земљишта за планиране трасе и објекте линијских и комуналних инфраструктурних система, инициране зоне изградње, туристичку инфраструктуру и куповином и експропријацијом земљишта у јавну/државну својину и/или укључивањем приватног сектора (власника земљишта) примјеном различитих модалитета јавно-приватног партнерства.

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

